

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
กรณีศึกษา ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา
จังหวัดชลบุรี

นางสาวปองทิพย์ นาคินทร์



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2556

Community Participation in Sustainable Tourism Development:
A Case Study of Angsila Old Market, Muang Angsila Municipality,
Chon Buri Province

Miss. Pongthip Nakin



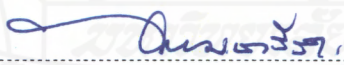
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University
2013

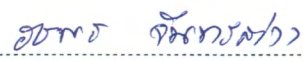
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
กรณีศึกษา ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี
ชื่อและนามสกุล นางสาวปองทิพย์ นาคินทร์
แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ
สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ปภาวดี มนตรีวัต
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รชพร จันทร์สว่าง


วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชินรัตน์ สมสืบ)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ปภาวดี มนตรีวัต)


..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รชพร จันทร์สว่าง)


..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตลาดเก่าอ่างศิลา
เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัย นางสาวปองทิพย์ นาคินทร์ **รหัสนักศึกษา** 2523005623 **ปริญญา** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ปภาวดี มนตรีวัต (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รชพร จันทร์สว่าง
ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลาในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี (3) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี (4) ข้อเสนอแนะแนวทางสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้แทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 2,818 หลังคาเรือน กลุ่มตัวอย่าง 350 คน ได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ กำหนดขนาดตัวอย่างตามสัดส่วน สุ่มตัวอย่างแบบสะดวก นอกจากนั้นยังประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ที่เป็นผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดเก่าอ่างศิลา จำนวน 15 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 365 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า (1) การมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลาในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลาในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ ความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว (3) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตลาดเก่าอ่างศิลาอยู่ระดับมาก โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่สำคัญได้แก่ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ยังไม่เพียงพอ เช่น ปริมาณถังขยะ ห้องน้ำสาธารณะและที่จอดรถ (4) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตลาดเก่าอ่างศิลา ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาตลาดเก่าอ่างศิลาควรบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความรักหวงแหนและความภาคภูมิใจ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ควรจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ชุมชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาตลาดเก่าอ่างศิลาต่อเนืองทุกปี

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตลาดเก่าอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

Thesis title: Community Participation in Sustainable Tourism Development:
A Case Study of Angsila Old Market , Muang Angsila Municipality,
Chon Buri Province

Researcher: Miss. Pongthip Nakin; **ID:** 2523005623 ; **Degree:** Master of Public Administration;

Thesis advisors: (1) Papavadee Montriwat, Associate Professor;

(2) Dr. Rochaporn Chansawang, Assistant Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

This research aimed to study (1) level of community participation in sustainable tourism development of Angsila Old Market, Muang Angsila Municipality ,Chon Buri province (2) factors affecting community participation in sustainable tourism development of Angsila Old Market , Muang Angsila Municipality, Chon Buri province (3) public opinion on problems and obstacles in sustainable tourism development of Angsila Old Market , Muang Angsila Municipality, Chon Buri province (4) recommendations to enhance community participation in sustainable tourism development of Angsila Old Market , Muang Angsila Municipality Chon Buri province.

Population consisted of 2,818 household representatives living in Angsila, Muang district, Chon Buri province, from which 350 samples were drawn via Yamane calculation. Proportion and convenient random sampling were applied. Other than this, samples of 15 derived from community leaders and those involved with tourism development of Angsila Old Market, were also included for interview purpose. Those concluded 365 samples. Instruments used were questionnaire and interview. Statistical tools employed were frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis.

Research results revealed that (1) community participation in sustainable tourism development of Angsila Old Market was at high level (2) factors affecting community participation with 0.05 level of statistical significance, were people's realization of public benefits from the development, and economic motivation (3) problems and obstacles in sustainable tourism development of Angsila Old Market were high, particularly on tourism management with major problem on inadequate facilities such as garbage bins, public toilets and parking space (4) recommendations were: there should be a serious integration of tasks in developing activities among agencies involved; feeling of love of one's own community, together with civil engagement and pride of community tourism resources should be enhanced; the locals should be trained to correct and strengthen their understanding on sustainable tourism management, and the government should continuously allocate budget to support the development of Angsila Old Market every fiscal year.

Keywords: Community Participation, Sustainable Tourism Development, Angsila Old Market,
Chon Buri Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ปภาวดี มนตรีวัตสาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ และติดตามการทำวิทยานิพนธ์มาจนกระทั่งเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกขอบคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ (1) คุณธารทิพย์ มีลักษณะ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี ผู้บังคับบัญชาที่ให้โอกาสทำงานวิจัยควบคู่กับการปฏิบัติงานโครงการในพื้นที่ (2) คุณสัญญาชัย ทองอุทัย ปลัดเทศบาลเมืองอ่างศิลา และคุณพนมพร วิริยานนท์ผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลเมืองอ่างศิลา ที่กรุณาอนุเคราะห์ข้อมูลของตลาดเก่าอ่างศิลา (3) คุณชลกนก บุรณเกษมชัย ผู้ช่วยนักวิชาการศึกษา ที่ประสานงานกับชุมชน ผู้นำชุมชนและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในตำบลอ่างศิลา จำนวน 350 คน (4) คุณฐิติรัตน์ ศรีธีระวิโรจน์ คุณอำไพ ศักदानุกูลจิตและคุณอิทธิรัฐ สินารักษ์ ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามและกรุณาให้คำแนะนำในการปรับแก้แบบสอบถามให้ถูกต้องสมบูรณ์ และ(5) คุณกนิษฐา สุขช่วย นักวิจัยอิสระ ที่ให้คำแนะนำปรึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

และท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัว เพื่อนร่วมรุ่น MPA 6 และเพื่อนร่วมงานจากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี ผู้เป็นกำลังใจให้แก่ผู้ศึกษาเสมอมา คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากการศึกษาวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนถึงผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ และขอน้อมบูชาท่านบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ด้วยความรักและเมตตา

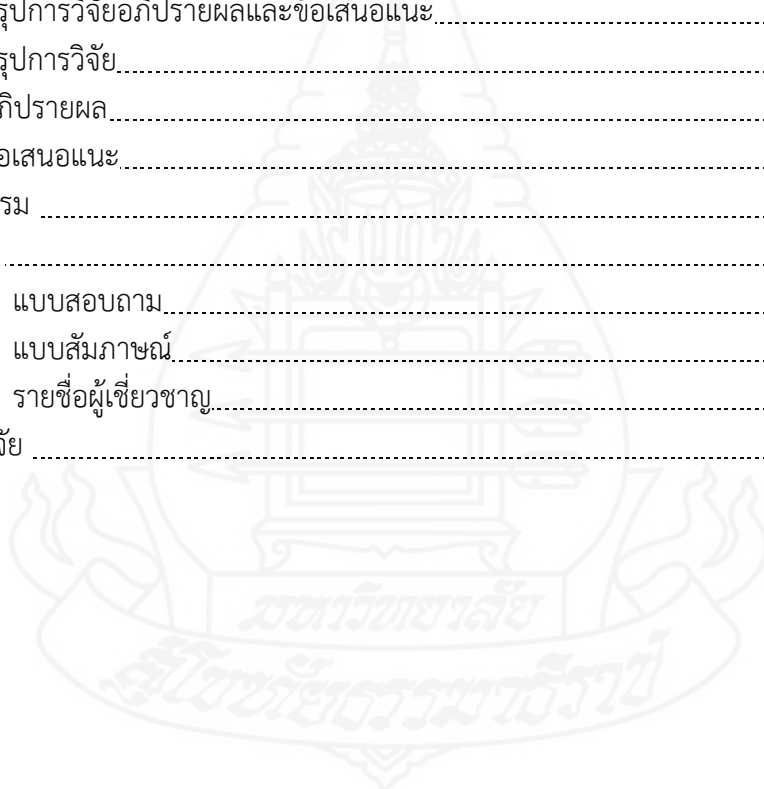
ปองทิพย์ นาคินทร์
พฤศจิกายน 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
ขอบเขตการศึกษา.....	8
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา.....	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	11
แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับทัศนคติและแรงจูงใจ.....	28
แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	36
ข้อมูลพื้นฐานตลาดเก้าอังกีลา เทศบาลเมืองอังกีลา ตำบลอังกีลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี.....	54
ข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี.....	73
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	78
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	88
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	88
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	90
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	90
การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม.....	91
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	92
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	93

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	95
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	95
ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	98
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.....	102
ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	111
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	118
ตอนที่ 6 สรุปความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์.....	119
บทที่ 5 สรุปการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	124
สรุปการวิจัย.....	124
อภิปรายผล.....	132
ข้อเสนอแนะ.....	136
บรรณานุกรม.....	141
ภาคผนวก.....	148
ก แบบสอบถาม.....	149
ข แบบสัมภาษณ์.....	159
ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	165
ประวัติผู้วิจัย.....	167



สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงลักษณะที่ตั้งจำนวนพื้นที่อาณาเขตการปกครอง จำนวน 4 ตำบล ประกอบด้วย 20 หมู่บ้าน.....	64
ตารางที่ 2.2 แสดงประชากรในพื้นที่เทศบาลเมืองอ่างศิลา.....	67
ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	88
ตารางที่ 3.2 แสดงกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลการวิจัย.....	89
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....	95
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ.....	95
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ.....	96
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	96
ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้.....	97
ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบทางสังคมในชุมชน.....	97
ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยรวมทุกด้าน.....	98
ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการตัดสินใจ.....	98
ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการดำเนินงาน.....	99
ตารางที่ 4.10 แสดง ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ ที่เกิดจากการดำเนินงาน.....	100
ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการติดตามและประเมินผล.....	101
ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยรวมทุกด้าน.....	102
ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านทัศนคติต่อการท่องเที่ยว.....	103

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม	104
ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านความตระหนักถึงปัญหา ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่	105
ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว.....	106
ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว	107
ตารางที่ 4.19 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยภายใน (x_1) ปัจจัยภายนอก (x_2) กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (y) ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี	109
ตารางที่ 4.20 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี.....	109
ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาและอุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยรวมทุกด้าน.....	111
ตารางที่ 4.22 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาและอุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่	112
ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาและอุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่.....	113
ตารางที่ 4.24 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาและอุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการบริการท่องเที่ยวในพื้นที่	114
ตารางที่ 4.25 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ ในพื้นที่	115

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.26 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาและอุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านนักท่องเที่ยวในพื้นที่.....	116
ตารางที่ 4.27 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาและอุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปัญหาเกี่ยวกับชุมชน ในแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่.....	117
ตารางที่ 4.28 แสดงจำนวนปัญหาของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัญหาอื่นๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่.....	118
ตารางที่ 4.29 แสดงจำนวนข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อเสนอแนะเพื่อสร้างเสริมการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	119



สารบัญญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
ภาพที่ 2.1 สภาพทั่วไปของตำบลอ่างศิลาและลักษณะโครงสร้างทางธรณีวิทยาของอ่างศิลา.....	54
ภาพที่ 2.2 ภาพการแกะสลักครกหินอ่างศิลา สินค้าพื้นเมืองของชาวตำบลอ่างศิลา.....	56
ภาพที่ 2.3 ภาพแสดงวิถีชีวิตชาวประมง ตำบลอ่างศิลา.....	56
ภาพที่ 2.4 ภาพการทอผ้าของชุมชนตำบลอ่างศิลา.....	57
ภาพที่ 2.5 การจำหน่ายสินค้าของชุมชนบริเวณตลาดเก่าอ่างศิลา.....	58
ภาพที่ 2.6 ภาพท่าเทียบเรือสะพานปลาอ่างศิลา.....	59
ภาพที่ 2.7 ศาลเจ้าแม่ทันทินเขา.....	59
ภาพที่ 2.8 ภาพพระตำหนักมหาราช(ตึกขาว) และพระตำหนักมหาราชินี (ตึกแดง).....	60
ภาพที่ 2.9 ค้างคาวแม่ไก่ที่อาศัยบนต้นไม้.....	61
ภาพที่ 2.10 วิถีชีวิตชาวประมงในการเลี้ยงฟาร์มหอยนางรม.....	61
ภาพที่ 2.11 อุโบสถวัดอ่างศิลา.....	62
ภาพที่ 2.12 ศาลเจ้าหน้าจาช่าไต้จื้อ.....	63
ภาพที่ 2.13 ภาพแสดงเส้นทางท่องเที่ยว ตลาดเก่าอ่างศิลา 133 ปี.....	63
ภาพที่ 2.14 ภาพแสดงอาณาเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา.....	66
ภาพที่ 2.15 แสดงโครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา.....	75
ภาพที่ 2.16 ภาพแสดงองค์กรที่รับผิดชอบการส่งเสริมการท่องเที่ยวของตำบลอ่างศิลา.....	76
ภาพที่ 2.15 แสดงการสรุปกรอบแนวคิดสำหรับงานวิจัย.....	87



บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญอย่างมากและถือเป็นกลยุทธ์ประการหนึ่ง ที่นำมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งนอกจากจะทำรายได้และส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศแล้ว ยังก่อให้เกิดการลงทุนในการผลิตและการบริการแก่นักท่องเที่ยว ช่วยเสริมสร้างอาชีพให้กับคนในท้องถิ่นให้มีความก้าวหน้า มีรายได้สู่ครอบครัว ยังช่วยสร้างสรรคความเจริญทางสังคม วัฒนธรรมและการเมืองของประเทศอีกด้วย ที่ผ่านมามีประเทศไทยได้เริ่มพัฒนาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวมาตั้งแต่ปี 2503 และการท่องเที่ยวก็ขยายตัวมากขึ้นเรื่อยมากลายเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศไทย

การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 -2524) เป็นต้นมานั้น เป็นการพัฒนากการท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศไทยโดยสร้างงานสร้างอาชีพให้เศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าและเติบโตและ นับจากปี พ.ศ. 2525 เรื่อยมาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยมีความเจริญทางเศรษฐกิจขึ้นเป็นลำดับ สร้างรายได้เข้าประเทศเป็นอันดับหนึ่งมากกว่าสินค้าส่งออกทั้งสินค้าสิ่งทอและสินค้าเกษตรกรรม ต่อมาในปี พ.ศ.2530การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ประกาศเป็นปีท่องเที่ยวไทย (Visit Thailand Year) เป็นครั้งแรก

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าทางททท.ได้วางแผนพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวไว้เพื่อป้องกันผลกระทบต่อการขยายการท่องเที่ยวที่อาจเกิดขึ้น โดยมีนโยบายหลักในข้อ 3 ว่า“อนุรักษ์และฟื้นฟู สมบัติ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ ด้วยดีที่สุด” แต่ผู้ประกอบการหลายรายมิได้ปฏิบัติตามแผนฯ แต่กลับมุ่งใช้ทรัพยากรกันอย่าง ฟุ่มเฟือย ขาดจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม ขาดการรับผิดชอบ การเสียสละต่อส่วนรวม ละเลย และละเมิดต่อกฎระเบียบ กฎหมาย ในที่สุดประมาณปี พ.ศ.2528 – 2529เมืองหลักทางการ ท่องเที่ยวหลายแห่งได้รับผลกระทบจากมลพิษทางสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหา สิ่งสาธารณสุขไม่เพียงพอ (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2537 : 15)

ต่อมาช่วงปี พ.ศ. 2528-2529นักวิชาการด้านพัฒนาการท่องเที่ยวของโลก ทั้งจาก องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคพื้น เอเชียแปซิฟิก (Pacific Asia Travel Association: PATA) มีความตระหนักในผลกระทบที่เกิดขึ้น จึงได้ช่วยกันเสนอความคิดต่อการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเพื่อยังคงรักษาระบบนิเวศต่อไป อย่างยั่งยืนได้ จึงเกิดกระแสความคิดที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 3 ด้าน คือ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,2540 : 15 -16)

1. กระแสความต้องการที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทรัพยากร ธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวในการศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติวิทยาและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น
3. กระแสความต้องการให้ประชาชนในท้องถิ่นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อให้เกิดการรับผิดชอบต่อและได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

จากกระแสความคิด 3 ประการนี้ ทำให้เกิดแนวความคิดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและเพื่อรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ นั่นคือ Green tourism หรือ Ecotourism ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีกรอบและโครงสร้างเล็ก ๆ รวมกัน แล้วสามารถนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ นักวิชาการจากสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคพื้นแปซิฟิก (PATA) องค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) และนักวิชาการในอุตสาหกรรมทั้งจากยุโรปสหรัฐอเมริกา ต่างให้คำจำกัดความของ Ecotourism บนพื้นฐานองค์ประกอบว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural Based Tourism) มีการจัดการสิ่งแวดล้อม การให้ความรู้การศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ (Community Based Participation) ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ได้รับผลประโยชน์ และบำรุงรักษา เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540: 19) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยก็อยู่ในสภาพเดียวกัน จึงนำแนวความคิดการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ คือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เข้ามาเผยแพร่

ในครั้งนั้นฝ่ายวางแผนและพัฒนากการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ยังมีได้บัญญัติศัพท์ไว้แน่นอนแต่ต้องการให้รูปแบบการท่องเที่ยวที่รักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันเป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพได้เผยแพร่และรับรู้สู่สาธารณชนทุกระดับ จึงได้นำเสนอความหมายเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หมายถึงการอนุรักษ์ทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ต่อมาปี พ.ศ.2540 ราชบัณฑิตสภาได้แปลความหมายของคำว่า Ecotourism หมายถึง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศและตรงกับความหมายโดยใช้คำนี้มาโดยตลอดโดยจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 -2539) ททท.ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมเพื่อลดผลกระทบมลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับแผนแม่บท คือ แผนปฏิบัติการ 21(Agenda 21) ที่กำหนดการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการบริโภค ประชากรและความสามารถในการรองรับของโลกต่อการค้าจุนสิ่งมีชีวิต (Earth's Life Supporting Capacity) รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีและเทคนิคต่าง ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ขณะเดียวกันนั้นได้มีการจัดการทรัพยากรอย่างระมัดระวัง การพัฒนาอย่างยั่งยืนมุ่งเน้นในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม โดยการปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไปจากสังคมบริโภคนิยมสู่ยุคสมัยสังคมนี้อันถึงสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่8 (พ.ศ. 2540 –2544) ได้กำหนดให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีการเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ มั่นคงและเกิดความสมดุลเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาศักยภาพของคนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา และได้รับผลจาก

การพัฒนาที่เป็นธรรม อันเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ สร้างงานสร้างรายได้แล้ว ยังให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมวัฒนธรรม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542: 15) เดิมทีการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่มักประสบปัญหาโดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทางสังคม อย่างไรก็ตาม ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กระแสนักท่องเที่ยวได้เพิ่มสูงขึ้นจึงเกิดแนวทางการจัดการท่องเที่ยวแนวใหม่ (Alternative Tourism) โดยมีรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จึงมีมากขึ้นโดยมีชื่อเรียกหลากหลายเช่น Sustainable Tourism, Green Tourism, Bio-Tourism, Conservation Tourism, Community Tourism และ Eco-Tourism โดยมีปรัชญาหลักคือการเพิ่มรายได้ด้านการท่องเที่ยวควบคู่กับการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ

ดังนั้น นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของ ททท. ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ในข้อที่ 1 กล่าวไว้ว่าส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในระยะยาว และคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และมรดกของชาติสืบไปนโยบายหลักของ ททท. มุ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น ได้มีคำขวัญรณรงค์ว่ามุ่งมั่น ตั้งใจ เพื่อการท่องเที่ยวไทยยั่งยืน (ตั้งแต่ปี 2540 จนถึงปัจจุบัน) พร้อมกันนั้นได้พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่โดยจัดการตามทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา เป็นต้น (จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2545: 7)

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยและเพื่อสนับสนุนการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันและวางรากฐานระบบเศรษฐกิจและสังคมระยะยาว การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับศักยภาพและบทบาททางเศรษฐกิจของพื้นที่โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางรากฐานการพัฒนาเป็นสังคมและชุมชนที่เข้มแข็งมีระบบบริหารจัดการที่ดี อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการค้า บริการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มการจ้างแรงงาน และกระจายรายได้สู่ชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ และพัฒนาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพใหม่ๆ ที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่นซึ่งหมายถึงวิถีชีวิต สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้าน

การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) (ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์, 2545: 14) เป็นแนวความคิดที่ได้รับความสนใจจากผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน โดยในการเดินทางท่องเที่ยวนั้นมีความหมายมากกว่าการได้เห็นภูมิประเทศหรือได้สัมผัสภูมิอากาศที่แตกต่างออกไป แต่เป็นความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นระหว่างผู้ประกอบการนักท่องเที่ยว และผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนประสบความสำเร็จโดยเฉพาะการที่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวโดยปราศจากผลกระทบทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และสังคม การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น เกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะด้านการวางแผนและการจัดการร่วมกัน รวมถึงพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งนี้เนื่องจากการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีการบำรุงรักษา อนุรักษ์ และการสร้างความเข้าใจอันดีภายในท้องถิ่น

ระหว่างผู้สูงอายุ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจึงมีความหมายกว้างกว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และมีความสำคัญมากกว่าการจัดการท่องเที่ยวทั่วไป เนื่องจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น มุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ซึ่งเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม โดยที่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะประกอบไปด้วยการวิเคราะห์ และประเมินผลดี และผลเสีย การให้ผู้สูงอายุในท้องถิ่นนั้น ๆ มีส่วนวิพากษ์แผนการท่องเที่ยว รวมถึงการศึกษาาร่วมกัน ระหว่างผู้สูงอายุในท้องถิ่นผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว

การจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้นหากประชาชนในชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมแล้ว อาจทำให้ชุมชนไม่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นยังอาจทำให้ชุมชนได้รับความเสียหายจากการท่องเที่ยวได้อีกด้วย การที่หลายฝ่ายพยายามที่จะให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว เนื่องจากคนในท้องถิ่นย่อมทราบถึงภาวะการณ์ต่างๆ และลักษณะของทรัพยากร ปัญหาที่สำคัญคือมีความรักและผูกพันกับสิ่งต่างๆ ในพื้นที่อยู่เป็นทุนเดิม จึงเป็นโอกาสอันดีที่ชุมชนจะได้มามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของตนเองเมื่อชุมชนได้รับโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมความรู้สึกรัก ผูกพัน และหวงแหนทรัพยากรในฐานะที่เป็นเจ้าของก็จะเพิ่มพูนมากขึ้น เกิดความตระหนักในการปกป้องและอนุรักษ์ นอกจากนี้ชุมชนเองยังมีความรู้สึกที่ดีกับการที่ได้รับเกียรติให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการด้านต่าง ๆ อีกด้วยประชาชนในชุมชนควรจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวตั้งแต่เริ่มต้น มิใช่ภาครัฐหรือหน่วยงานต่าง ๆ เป็นผู้วางแผนและจัดการเพียงผู้เดียวจนเมื่อได้ข้อสรุปในเรื่องแผนปฏิบัติการแล้วจึงค่อยให้ประชาชนในชุมชนเข้ามารับรู้และให้ความเห็นในลักษณะการจัดทำประชาพิจารณ์ ทั้งนี้ลักษณะและรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนอาจเป็นการมีส่วนร่วมในการแสดงความต้องการ ริเริ่ม เสนอความคิดเห็น ร่วมประชุม ให้ข้อมูล วิเคราะห์ ตัดสินใจ และพัฒนากระบวนการ/ดำเนินการ แก้ปัญหา และร่วมรับประโยชน์ เป็นต้น (เสาวภา มีถาวรกุล, 2545: 68)

การศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไม่ว่าจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุในชุมชนและนักท่องเที่ยว หรือการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุและชุมชนในการวางแผนการท่องเที่ยวของท้องถิ่น มีอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจอย่างแพร่หลายทั้งในภาครัฐและเอกชน คือ ประสิทธิภาพของผู้ประกอบการในการจัดการการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ และมีจิตสำนึกของการรักษาอนุรักษ์ และมีความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเป้าหมายสำคัญอยู่ว่ารากฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ การปลูกฝัง (Instill) ค่านิยม (Values) ของทั้งการเป็นผู้ท่องเที่ยว และผู้บริการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลกระทบ (Impacts) มากกว่าผลตอบแทนทางเศรษฐกิจผู้ท่องเที่ยวและผู้บริการท่องเที่ยว ซึ่งในที่นี่รวมถึงผู้สูงอายุในท้องถิ่นนั้น ๆ คิดคำนึงถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยวในด้านของการประสบการณ์ท่องเที่ยว (Experience) มากกว่าการเป็นเจ้าของวัตถุหรือการมองเห็นวัตถุ หรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญ

เพราะเหตุนี้ผู้ทำการศึกษาจึงมีความสนใจที่ทำการศึกษเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกตลาดเก่าอ่างศิลาเทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่ทำการศึกษาเพราะเป็นตลาดเก่าแก่อายุยาวนานกว่าร้อยปี และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่ควรแก่การอนุรักษ์ เนื่องจากมีอาคารบ้านเรือนที่เก่าแก่ควรแก่การอนุรักษ์ มีชุมชนที่มีวิถีการดำรงชีวิตแบบเรียบง่าย เป็นชุมชนประมงริมทะเล

ห่างจากตัวเมืองชลบุรีประมาณ 5 กิโลเมตร ชุมชนประกอบอาชีพค้าขายและการประมงเนื่องจากมีพื้นที่ติดกับท่าเรือสะพานปลาจึงเป็นแหล่งผลิตอาหารทะเล โดยเฉพาะแหล่งเพาะเลี้ยงหอยนางรม และหอยแมลงภู่ มีร้านอาหารทะเลและร้านค้าจำหน่ายอาหารทะเลแห่ง และมีสินค้าพื้นเมืองที่ขึ้นชื่อของตำบลและจังหวัดคือ ครกหิน ซึ่งชาวจีนแต่จิวซึ่งอพยพเข้ามาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นผู้ริเริ่มนำหินเนื้อละเอียดที่มีอยู่มากมายแถบอ่างศิลามาแกะสลัก ปัจจุบันมีการแกะสลักเป็นลูกนิมิต ช่าง ม้าสิงห์และตุ๊กตาตกแต่งสวน และด้วยทำเลที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากตัวเมือง จึงทำให้มีการเดินทางสะดวกและนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น อาทิ ชายหาดอ่างศิลา ท่าเรือสะพานปลา ศาลเจ้าแม่หินเขา พระตำหนักมหาราช-พระตำหนักราชินีซึ่งกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน ฟาร์มหอยนางรม วัดอ่างศิลาและศาลเจ้าหน้าจาช่าไต้จื้อ และปัจจุบันมีส่วนราชการหลายหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีโดยเฉพาะเทศบาลเมืองอ่างศิลา มุ่งให้ความสำคัญและสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมของตลาดเก่าอ่างศิลาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเช่นเดียวกับตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรีและตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีการแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่ตำบลอ่างศิลา จัดตั้งคณะกรรมการตลาดอ่างศิลา 100ปี และจัดกิจกรรม/งานเทศกาลต่างๆมากมาย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์และประวัติศาสตร์ในพื้นที่

แต่แม้ภาครัฐและเอกชนพยายามวางแผนส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างมากก็ตาม ชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลาก็ยังไม่มีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมประกอบกับชุมชนได้รับการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐไม่ต่อเนื่องทำให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลาไม่ราบรื่น ซึ่งผู้ศึกษามองว่าถ้าให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวในชุมชนด้วยความเต็มใจและสมัครใจทั้งในด้านการเสนอความคิดเห็น ร่วมประชุมให้ข้อมูลร่วมวิเคราะห์ ตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์และการติดตามประเมินผล

ผู้ศึกษาในฐานะที่รับราชการในสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรีและเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่ตำบลอ่างศิลา สนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในตลาดเก่าอ่างศิลาและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของพื้นที่บริเวณตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา ทั้งนี้เพื่อสามารถใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาเพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ให้พื้นที่นั้นมีการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ตลาดเก่าอ่างศิลา นั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ และมีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างสมดุลและยั่งยืนต่อไป

ในการดำเนินงานในพื้นที่ ผู้ศึกษามองว่ายังมีปัญหาในการส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งน่าจะสืบเนื่องมาจากความไม่พร้อมของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมรวมทั้งการได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ จึงเป็นเหตุให้ผู้ศึกษาสนใจการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลาในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

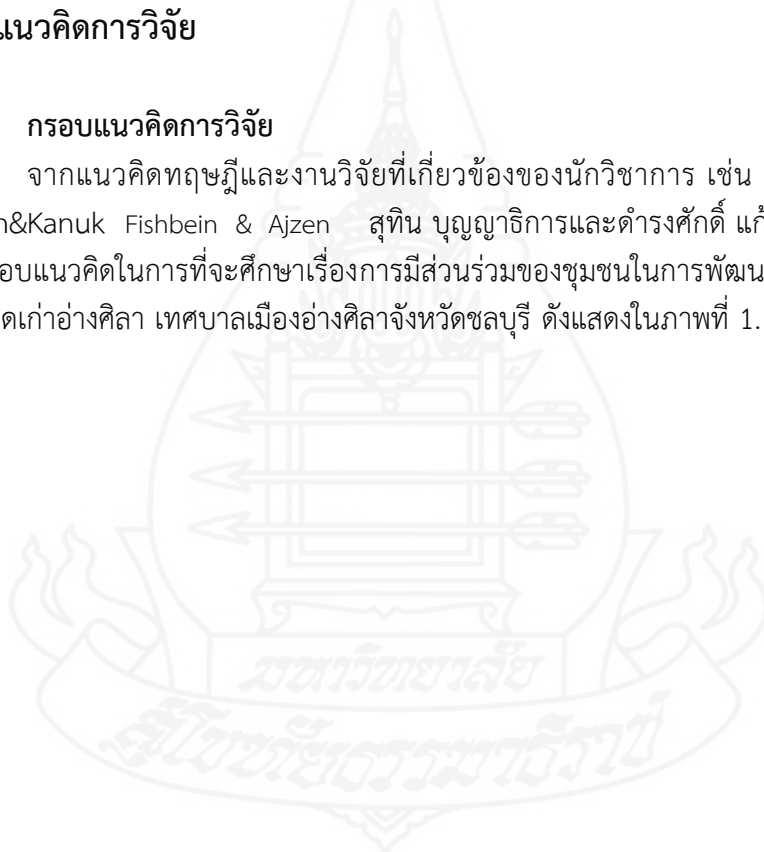
2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

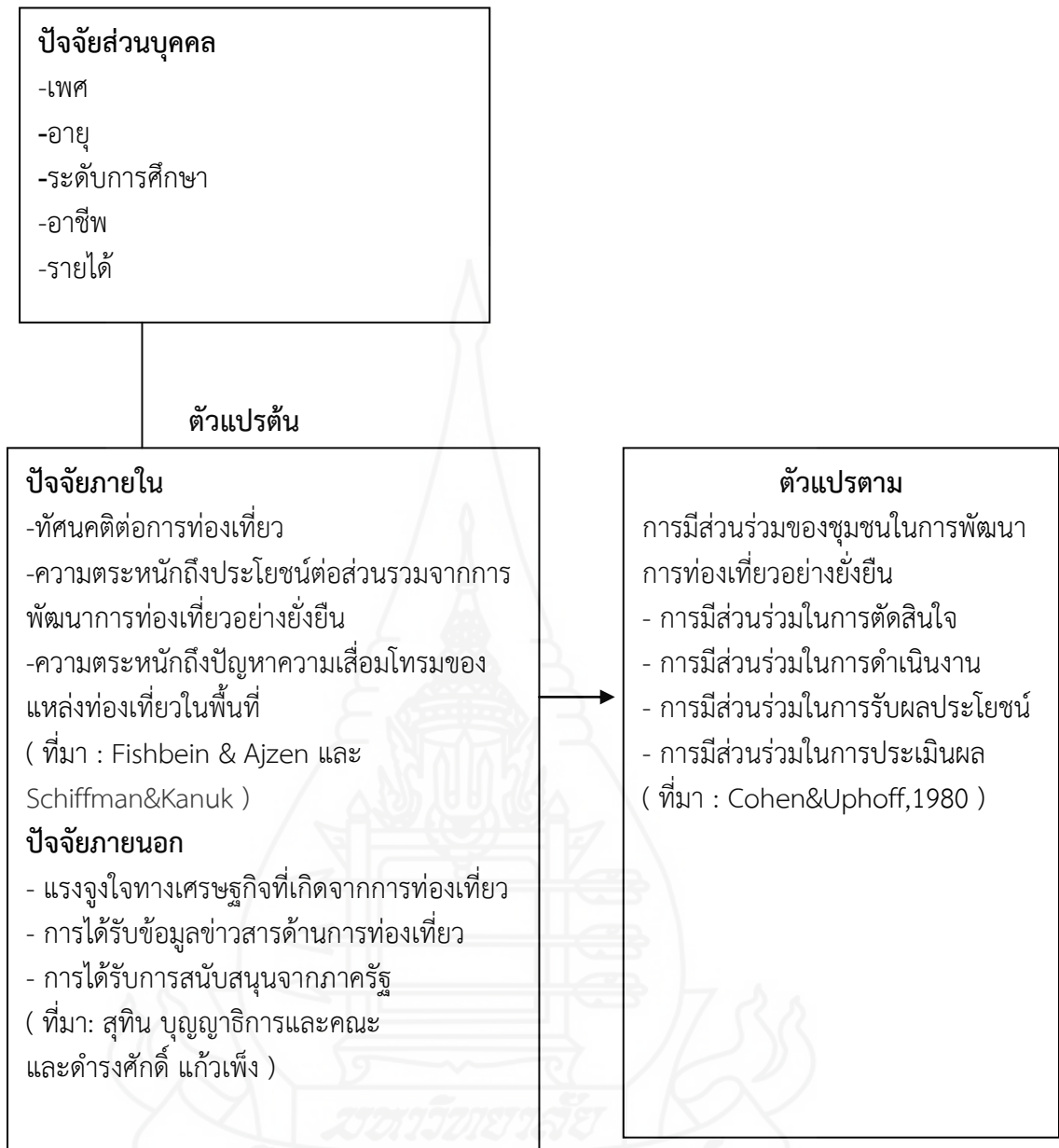
2.4 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการ เช่น Cohen&Uphoff, Schiffman&Kanuk Fishbein & Ajzen สุทิน บุญญาธิการและดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง ผู้วิจัยสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการที่จะศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลาจังหวัดชลบุรี ดังแสดงในภาพที่ 1.1





ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้แบ่งการนำเสนอเป็น 3 หัวข้อตามลำดับ ได้แก่ ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลาจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และศึกษาปัจจัยภายในประกอบด้วยทัศนคติและแรงจูงใจ รวมทั้งปัจจัยภายนอกประกอบด้วย การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวและการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่ประชาชนและหัวหน้าครัวเรือนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

4.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เฉพาะตำบลอ่างศิลา จำนวน 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วย 2,818 หลังคาเรือนหรือ 2,818 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 365 คน ประกอบด้วยประชาชน 350 คน คำนวณจากหัวหน้าครัวเรือนที่มีชื่ออยู่ในตำบลอ่างศิลา จำนวน 2,818 หลังคาเรือน โดยใช้สูตร YAMANE และ 15 คน จากการกำหนดแบบเจาะจงเพื่อการสัมภาษณ์

5. ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เน้นเฉพาะด้านการบริหารจัดการ โดยศึกษาเฉพาะประชาชนที่อยู่ในเขตตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีเท่านั้น และผู้ศึกษาให้ความสำคัญกับการวิจัยภาคสนามเป็นหลักเพราะต้องการให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อทราบความระดับการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของประชาชนที่ครอบคลุมพื้นที่ของเทศบาลเมืองอ่างศิลา อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษายังให้ความสำคัญกับการวิจัยเอกสาร (documentary research) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทบทวนวรรณกรรมและการวิจัยที่เกี่ยวข้องเท่านั้น อนึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenient Sampling Method)

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้ทราบและเข้าใจความหมายของคำที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เหมือนกันหรือไปในทิศทางเดียวกันผู้ศึกษาได้กำหนดความหมายของคำหรือนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ไว้ดังนี้

6.1 ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

6.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นหรือชุมชน ที่มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

6.2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในที่นี้หมายถึงการมีส่วนร่วมการวิเคราะห์แก้ไขปัญหา กำหนดแผนงานหรือกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว การกำหนดเลือกแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวและบุคลากรที่ปฏิบัติกิจกรรม การตัดสินใจวางกฎระเบียบการจัดกิจกรรมต่างๆ และตัดสินใจการสรุปผลการดำเนินงาน

6.2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมการปฏิบัติตามแผนหรือกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว การชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรม การอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรม ประสานการดำเนินกิจกรรม การให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และการจัดหางบประมาณในการปฏิบัติงาน

6.2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน ด้านการได้รับประโยชน์ทางตรงจากการจำหน่ายสินค้า การให้บริการด้านการท่องเที่ยว ด้านการได้รับประโยชน์ทางอ้อมจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน การได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเท่าเทียมกัน ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น และได้รับประโยชน์การอนุรักษ์ ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น

6.2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมประเมินผลกิจกรรม การติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนในรอบปีที่ผ่านมา การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน การอำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนการประเมินผล ควบคุมกฎเกณฑ์และมาตรการด้านการท่องเที่ยว

6.3 ปัจจัยภายใน หมายถึง ทศนคติต่อการท่องเที่ยว ความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและความตระหนักถึงปัญหาความสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

6.3.1 ทศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยว หมายถึง เจตคติ ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวตลาดเก่าอ่างศิลา ซึ่งอาจแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรม การกระทำ หรือคำพูด ได้ทั้งทางบวกหรือทางลบ

6.3.2 ความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การที่ประชาชนเล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตลาดเก่าอ่างศิลา

6.3.3 ความตระหนักถึงปัญหาความสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การที่ประชาชนเล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญ รวมถึงการรับรู้สภาพปัญหาความสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวตลาดเก่าอ่างศิลา

6.4 ปัจจัยภายนอก หมายถึง แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว และการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

6.4.1 แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งกระตุ้นที่เกี่ยวข้องกับทางเศรษฐกิจ ที่ประชาชนคาดหวังที่จะได้รับ หลังจากพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดเก่าอย่างศิลาแล้ว

6.4.2 การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสารจากการจัดบอร์ดนิทรรศการด้านการท่องเที่ยว การได้รับข้อมูลจากนิตยสาร สิ่งพิมพ์การท่องเที่ยว การได้รับข้อมูลจากการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา การได้รับข้อมูลจากสื่อประชาสัมพันธ์ระบบเสียงตามสาย และจากการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา ,ททท.

6.4.3 การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ หมายถึง การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ การสนับสนุนบุคลากร การพัฒนาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ การบริหารจัดการขยะในพื้นที่ และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นต้น

7. ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

7.1 สามารถทราบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลอ่างศิลาในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ตลาดเก่าอ่างศิลา

7.2 สามารถทราบปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ตลาดเก่าอ่างศิลา

7.3 สามารถนำไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนต่อไป

7.4 สามารถนำไปปรับใช้ต่อบริการปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีลักษณะรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่คล้ายคลึงกัน

7.5 สามารถนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี โดยผู้ศึกษาได้ค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ จากเอกสาร บทความ รายงานการวิจัย โดยสรุปรวบรวมและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดทั่วไป เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. แนวคิดทั่วไป เกี่ยวกับทัศนคติและแรงจูงใจ
3. แนวคิดทั่วไป เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
4. ข้อมูลพื้นฐานของตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
5. ข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ศึกษาได้ศึกษาหัวข้อที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องได้แก่ ความหมายและแนวคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ขั้นตอนและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.1 ความหมายและแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ที่สำคัญๆ ดังนี้ พจนานุกรมอังกฤษฉบับ Oxford : OED (อ้างถึงในโกวิท พวงงาม, 2545 : 189) ได้ให้นิยาม คำว่า “การมีส่วนร่วม (Participation) ไว้ว่า “เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง” ซึ่งจะมีความหมายตรงข้ามกับคำว่า การเมินเฉย (Apathy) หากอธิบายความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) ในทางวิชาการ จะหมายถึงความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละคนที่มีต่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของกลุ่ม เป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยทำให้เกิดความสำเร็จ เกิดความรับผิดชอบต่อกิจกรรมร่วมกันด้วยการเข้าไปเกี่ยวข้อง (Involvement) เข้าไปช่วยเหลือ (Contribution) และมีความรับผิดชอบ (Responsibility) ซึ่งจะเกิดขึ้นทุกระดับของสายบังคับบัญชาใน 3 ลักษณะ คือ มีการช่วยเหลือ มีการให้อำนาจและมีขอบเขตภาระงาน

Wertheim (อ้างถึงในโกวิทย์ พวงงาม 2545 : 193) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นการที่ประชาชนจะเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจในระดับต่างๆทั้งด้านการบริหาร การเมืองเพื่อที่จะกำหนดความต้องการของตนเองในชุมชนได้ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนา

Goodman (อ้างถึงในพงษ์ธร ธีญญสิริ, 2542 : 37) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง

1. กระบวนการซึ่งมวลชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่างๆ ของกิจกรรมของส่วนรวม
2. มวลชนที่เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน ตลอดจนทรัพยากรของตนต่อกิจกรรมนั้นๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การเกี่ยวข้องของกิจกรรมต่างๆ ของมวลชน ในกิจกรรมต่างๆ จะมี 2 ด้าน คือ

2.1 ด้านความคิดหรือกำหนดนโยบาย ซึ่งแบ่งได้อีก 3 ระดับคือ

- มวลชนเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร ข้อคิดเห็น (Information Input)
- มวลชนมีส่วนแบ่งในอำนาจตัดสินใจ (Share Decision Making)
- มวลชนเป็นผู้กำหนดนโยบาย (Policy Formulation)

2.2 ด้านทำหรือด้านดำเนินการตามนโยบาย ซึ่งแบ่งได้อีก 3 ระดับ คือ

- ร่วมกำหนดเป้าหมายแผนงาน (Participation on Formulating Objective and Plan)
- ร่วมดำเนินการในกระบวนการจัดการ (Participating on Management Resources)
- ร่วมหนุนช่วยทรัพยากรการบริหาร (Supporting on Management Resources)

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2547 : 7) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าหมายถึง กระบวนการรัฐ การทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชมรม สมาคม มูลนิธิและองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่างๆให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกัน ให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

เสนห์ จามริก (อ้างถึงในโกวิทย์ พวงงาม 2545: 191) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่กำหนดจากภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วม ต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการค้นหา (2) การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาพร้อมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุ ที่มาของปัญหา (3) การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการและวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหา (4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนและ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ หมายถึง การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมจัดทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นและเป็นการปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่างๆด้วยความสมัครใจ

Reader,1974 (อ้างถึงใน รัมภา แก้วปิ่นทอง,2544: 10) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การมีส่วนร่วมในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

Erwin (อ้างถึงใน ยุพาพร รุ่งงาม 2545 : 6) ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของ บุคคล แก้ไขปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการ ปฏิบัติงานขององค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Research Institute for Social Development) (อ้างถึงในโกวิทย์ พวงงาม 2545 : 193) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นความพยายามของประชาชนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับต่างๆทางการบริหารจัดการด้วยวิธีการต่างๆเพื่อที่จะกำหนดความต้องการในชุมชนของตนเอง ซึ่งจะเป็นการเพิ่มความสามารถในการจัดการและควบคุมทรัพยากรและสถาบันในสังคม

ชุมพล เสมอพันธ์ (อ้างถึงใน วิชุลดา มาตันบุญ 2550 : 21) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน ว่า หมายถึงการที่ประชาชนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม ร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา ร่วมเสียสละ ร่วมส่งเสริมความสามัคคี ร่วมดำเนินงานร่วมในการติดตาม ประเมินผล ร่วมรับผิดชอบในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน มีความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น สมาชิกจะต้องมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อทั้งทางจิตใจและการกระทำในการวางแผน การดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนการใช้ประโยชน์และการได้รับประโยชน์

อภิชัย พันธเสน (อ้างถึงในทรงศักดิ์ มีชัย,2554 : 20) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ว่าหมายถึง กระบวนการทำงานซึ่งประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในกระบวนการและขั้นตอนต่างๆของกิจกรรมด้วยความสมัครใจ โดยการตัดสินใจในกระบวนการต่างๆ ประชาชนมีอำนาจอย่างอิสระในการจัดการทรัพยากรและกำหนดชีวิตของตนเอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ตรงกันคือเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตน

โอคลี และ มาร์สเดน Okly and Masrden,1983 (อ้างถึงใน รัมภา แก้วปิ่นทอง,2544) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมตามความคิดเห็นนั้นออกจะมีความแตกต่างกันอยู่ไม่น้อย ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ โดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการสาธารณะต่างๆที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติแต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการ หรือวิจารณ์เนื้อหาของโครงการ

2. การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัวเพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดเห็นริเริ่มของคนในท้องถิ่น

3. ในเรื่องของการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วมคือการให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้นๆ ด้วย

4. การมีส่วนร่วมของประเทศในการพัฒนานั้นอย่างเข้าใจอย่างกว้างๆได้คือการที่ประชาชนได้เข้าร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่างๆในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อเขา

5. การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่างๆ การระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ๆเช่นเดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษาองค์กรต่างๆในท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน ซึ่งหมายถึงว่าบุคคลหรือ กลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้นได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายามตลอดจนความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการความคิดริเริ่มนั้น

7. การมีส่วนร่วม คือ การที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามที่จะเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่างๆ ในสภาพสังคมนั้นๆทั้งนี้ โดยกลุ่มที่ดำเนินการและเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุมโดยทรัพยากรและระเบียบต่างๆ

ปารีชาติ วลัยเสถียร (อ้างถึงในโกวิท พวงงาม 2545 :194) เสนอแนวความคิดการมีส่วนร่วมตามความหมายกว้างๆ ว่า การที่ประชาชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม การมีส่วนร่วมในความหมายนี้ จึงเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนพัฒนาการรับรู้ สติปัญญาและความสามารถในการตัดสินใจ กำหนดชีวิตด้วยตนเอง ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นทั้งวิธีการ (Mean) และเป้าหมาย (Ends) ในเวลาเดียวกัน

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2541:32)กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาส ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติ อย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับความบริสุทธิ์ใจด้วยว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แจงอย่างถูกต้อง

เสรี พงศ์พิศ (อ้างถึงใน โกวิท พวงงาม 2545:194) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมความหมายที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ ทรัพยากร การบริหารจัดการชุมชน คน ทุนของชุมชน

ศิริกุล กสิวิวัฒน์ (2546: 20) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมการพัฒนาด้วยความสมัครใจ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองด้วยความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะสำคัญของกระบวนการทางการเมืองและกระบวนการในการจัดการต่อปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานของสังคมยุคใหม่ที่เน้นปัจจัยในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการเสนอข้อเรียกร้อง (Demand) และการสนับสนุน (Support) เป็นสิ่งที่แสดงความสำคัญ และวิธีการบริหารจัดการสังคมและชุมชนร่วมกัน

ตะติยา กาฬสุวรรณ (อ้างถึงในโกวิท พวงงาม 2545:195) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การที่ปัจเจกชน บุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมมือและรับผิดชอบ ในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ในขั้นตอนต่างๆของการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับ เพราะประชาชนที่เข้าร่วมมีการพัฒนาภูมิปัญญาและการรับรู้ สามารถคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และทบวงมหาวิทยาลัย (2546 : 114) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนด นโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมว่ามี 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตาม ประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือ ชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการ และ โครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับ ผลประโยชน์จากการพัฒนา

การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชน มีบทบาทหลักโดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคต ของตนเอง

Cohen และ Uphoff 1980 (อ้างถึงในนภค วัฒนคุณ 2545) กล่าวถึงหลักการและความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการตัดสินใจแต่ก็ไม่ได้หมายถึงว่าจะเป็นการตัดสินใจควบคุมไปกับการดำเนินงานด้วย เช่น ในการจัดองค์กร การกำหนดกิจกรรมพัฒนา เป็นต้น และการตัดสินใจยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องผลประโยชน์ และการประเมินผลในกิจกรรมนั้นด้วย จะเห็นว่าการตัดสินใจเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงานผลประโยชน์และการประเมินผลด้วยเหมือนกัน

อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต และคนอื่นๆ (2548: 17) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมคือกระบวนการที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินการ การตัดสินใจ หรือร่วมแสดงความคิดเห็น ในเรื่องเกี่ยวกับความต้องการที่แท้จริงของคนหรือสังคม รวมไปถึงการติดตามและประเมินผลในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตนและสังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นจะต้องดำเนินไปตามรูปแบบและกระบวนการ หรือตามสิทธิเสรีภาพที่กฎหมายได้กำหนดไว้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542: 28) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่าการสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยใช้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ และมีรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน การสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องทรัพยากรท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมให้อยู่อย่างยั่งยืน

ริค Lisk (อ้างถึงในโกวิท พวงงาม 2545 :193) ได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปร่วมอย่างจริงจังในกระบวนการดำเนินการตัดสินใจทุกระดับทุกรูปแบบในแต่ละกิจกรรม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของกระบวนการวางแผนซึ่งมีการกำหนดรูปแบบการทำงาน กำหนดแนวคิดการมีส่วนร่วมที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางในการเลือก การบริหาร การประเมินผลของแผนงานแต่ละโครงการที่จะนำซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

ชินรัตน์ สมสืบ (2548 :254) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในกระบวนการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนในทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การรับประโยชน์และการประเมินผล

Caayupan (อ้างถึงใน ชินรัตน์ สมสืบ, 2549 : 253) นิยามว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่ผู้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนามีโอกาสและใช้โอกาสมีส่วนร่วมในการแสดงความรู้สึก บ่งบอกถึงความต้องการ และประสานงานสิ่งเหล่านี้ ทั้งหมดเพื่อการวางแผนดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามสถานที่และวิธีที่ผู้ได้รับประโยชน์คิดไว้ โดยได้รับการช่วยเหลือจากจากหน่วยงานพัฒนาน้อยที่สุด

จากแนวคิดของนักวิชาการ ผู้ศึกษาสรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด วางแผน กำหนดกิจกรรมตัดสินใจและติดตามประเมินผลในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตนเอง

1.2 ขั้นตอน รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

ขั้นตอน รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน นักวิชาการหลายท่านได้จำแนกขั้นตอน รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ชัดเจน ดังนี้

Cohen & Uphoff (อ้างถึงในนภัก วัฒนคุณ 2545)จำแนกขั้นตอนของการมีส่วนร่วมออกเป็นเรื่องของการตัดสินใจ (decision making) การดำเนินการ (implementation) ผลประโยชน์ (benefit) และการประเมินผล (evaluation) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้นประการแรกสุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญต่อนั้นเลือกนโยบายของประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานในโครงการนั้นจะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้กับโครงการได้ และทำประโยชน์ได้ด้วยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและการประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับผลประโยชน์นั้นนอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้วยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งที่จะต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (views) ความชอบ (preferences) และความคาดหวัง (expectations) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543 :149- 163) กล่าวว่ามีการศึกษาหลายสาขา ได้พยายามศึกษาจำแนกลักษณะพฤติกรรมการมีส่วนร่วมไว้หลายแบบ ซึ่งสามารถจำแนกขั้นตอนนี้หรือประเภทของการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ : ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้นประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญต่อนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน : จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานหรือข้อมูล เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ : ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นั้นจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล : การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต ก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้

การพิจารณาการมีส่วนร่วมเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการนำไปสู่การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่ขาดไม่ได้ในการบรรลุเป้าหมายของการจัดการการท่องเที่ยว

เนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่เพิ่มคุณค่าให้กับตนเองโดยการแสดงออกเพื่อเสรีภาพของประชาชน ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหากแต่ทุกอย่างประชาชนจะต้องคิดค้นขึ้นมาเอง สามารถสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนถูกตีความหมายไปในลักษณะที่เน้นการให้ประชาชนมีโอกาสเป็นผู้กำหนดการตัดสินใจ คิดค้นปัญหาและดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดการ คือการที่ประชาชนได้เพิ่มศักยภาพในการควบคุมทรัพยากร รวมตลอดถึงการใช้การจัดการทรัพยากรที่มีในสังคมด้วยตนเอง

โกวิท พวงงาม (2545 : 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนา ควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อม ไร้ประโยชน์ เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการ ดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการ นำเอาปัจจัยข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมี ฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความยากลำบาก

บันชร อ่อนคำ (อ้างในกระทรวงศึกษาธิการ,2545:116) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการพัฒนา 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชน ตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชน และการมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ

ขั้นที่ 2 ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นที่ 3 ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นที่ 5 ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาเป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าด้วยการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

อคิน รพีพัฒน์ (อ้างใน จันทนา อธิยาจิรกุล, 2539: 49) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนา 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การพิจารณาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ขั้นที่ 2 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา

ขั้นที่ 3 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา

ขั้นที่ 5 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา

องค์การอนามัยโลก (WHO, 1978:41-49) ได้เสนอรูปแบบของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาว่ามี 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผลและประการสำคัญคือต้องตัดสินใจด้วยตนเอง

2. การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน

4. การใช้ประโยชน์ โดยประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

5. การได้รับประโยชน์ โดยประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกัน

นำชัย ทนุผล (2543: 15) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นประกอบไปด้วย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหาเพราะประชาชนย่อมรู้ปัญหาของตนได้ดีที่สุด

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เมื่อประชาชนในชุมชนได้มีส่วนเข้ามาบิบทบาทในการระบุปัญหาแล้วขั้นต่อไปคือการร่วมกันวางแผนโครงการดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ หรือแก้ปัญหาของพวกเขาด้วยตัวเอง การที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแรงร่วมใจในการตัดสินใจหาแนวทางแก้ไขปัญหาและแนวทางดำเนินกิจกรรมนี้จะมีผลทำให้ประชาชนในชุมชนเหล่านี้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) ในกิจกรรมนั้น และจะนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจกันดำเนินกิจกรรมที่วางไว้

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน และปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

Cary 1976: 144 (www.idis.ru.ac.th : สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2555) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 รูปแบบ คือ

1. การเป็นสมาชิก (Membership)
2. การเป็นผู้ร่วมประชุม (Attendance of Meeting)
3. การเป็นผู้จ่ายเงิน (Financial Contribution)
4. การเป็นกรรมการ (Membership of Committee)
5. การมีส่วนร่วมโดยการเป็นประธานหรือผู้นำ (Position of Leadership)

สุทิน บุญญาธิการและคณะ (2540: 54) กล่าวถึง รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

1. การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) โดยประชาชนในพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบและบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะได้รับแจ้งให้ทราบรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่จะดำเนินการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น นอกจากนี้ข่าวสารดังกล่าวจะต้องแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบที่มีการหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบเพื่อรับฟังความคิดเห็นและการตรวจสอบข้อมูล

3. การประชุมรับฟังความเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเวทีสาธารณะให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องคือผู้ที่ได้รับผลกระทบ หากมีการดำเนินโครงการหน่วยงานเจ้าของโครงการและผู้มีอำนาจตัดสินใจ ได้ทำความเข้าใจระหว่างกันและหาเหตุผลที่เกี่ยวกับโครงการโดยเป็นรูปแบบที่สามารถพบเห็นได้บ่อยและอาจดำเนินการได้หลายรูปแบบตามสภาพปัญหาและประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การประชุมในระดับชุมชน การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ การประชุมประชาพิจารณ์

4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้นๆ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจดำเนินการให้ประชาชนผู้รับผลกระทบเลือกตัวแทนไปเป็นกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ ทั้งนี้ประชาชนจะมีบทบาทชี้้นำการตัดสินใจเพียงใด ขึ้นอยู่กับน้ำหนักของตัวแทนในคณะกรรมการชุดนั้นๆ

5. การใช้กลไกทางกฎหมาย เป็นการเรียกร้องสิทธิของตนจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม มักใช้ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการทางอื่นได้ โดยอาศัยมาตรการทางกฎหมายเป็นหลัก ซึ่งอาจเกิดความยืดหยุ่นต่อการดำเนินโครงการหรือยุติโครงการ อย่างไรก็ตามในบางกรณีประชาชนอาจไม่อยู่ในฐานะที่จะดำเนินการฟ้องร้องเพราะนอกจากจะเสียเวลาแล้วยังมีภาระค่าใช้จ่ายและภาระในการติดตามหาข้อมูล

มิศรา สามารถ (2543:10 -11) กล่าวถึงลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่

1. พื้นฐานของการเข้าร่วม ลักษณะที่เข้ามามีส่วนร่วมมาจากแรงจูงใจภายในจะเป็นแรงหนุนหรือช่วยให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนการมีส่วนร่วมที่มา

จากปัจจัยภายนอก โดยอาศัยอำนาจบารมีหรือแรงบีบบังคับจากผู้มีอำนาจ ความเกรงใจ หรืออิทธิพลของผู้มีอำนาจจากชุมชนเอง ถึงจะสามารถกระทำสำเร็จแต่ก็ไม่มีผลผูกพันทางจิตใจ ความยั่งยืนต่อเนื่องของกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ก็ลดลง

2. รูปแบบของการเข้าร่วม การเข้าร่วมของประชาชนนั้นเป็นการเข้าร่วมโดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชนเอง โดยเฉพาะกิจกรรมที่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับของประชาชน สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมโดยผ่านตัวแทนกลุ่ม เช่น กรรมการหมู่บ้าน การเข้าร่วมของประชาชนจะอยู่ในลักษณะผู้ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือ

3. ขอบเขตของการมีส่วนร่วม เป็นช่วงเวลาการมีส่วนร่วม การใช้เวลาเข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ จะใช้เวลามากน้อยต่างกัน ความถี่ห่างกัน จำนวนครั้งที่เข้าร่วม ความสม่ำเสมอ และฤดูกาลที่เหมาะสม ช่วงเวลาที่ใช้ในกิจกรรมแต่ละครั้ง

4. ผลของการเข้าร่วม ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนทำให้เกิดการรวมพลังที่จะสร้างอำนาจต่อรองให้ชุมชนมีศักยภาพ เป็นตัวของตนเอง สร้างปฏิสัมพันธ์อันดี มีความสามัคคีในมวลสมาชิกของชุมชน

จากแนวคิดของนักวิชาการ ผู้ศึกษาสรุปว่าขั้นตอนของการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

1.3 แนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นมีความตระหนัก รักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งมีหลายหน่วยงานกำหนดแนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ไว้ดังนี้

กรมการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2549: 24-25) สรุปว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนในการกำกับดูแล ควบคุมการท่องเที่ยวให้มากขึ้นและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี เนื่องจากเป็นเจ้าของท้องถิ่นเกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ช่วยกันดูแลความสะอาดเรียบร้อย ความร่มรื่นของท้องถิ่น รวมทั้งมีส่วนร่วมในการดูแลความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย และชุมชนสามารถให้บริการและให้บริการและให้ข้อมูลด้านความเป็นอยู่และวัฒนธรรมกับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจะต้องส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนควรต้องมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น คือ กระจายรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิต ได้รับผลตอบแทนมาบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวและสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ มีการรักษาระบบนิเวศที่ยั่งยืน สังคมมีการพัฒนาอย่างเหมาะสม มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาของท้องถิ่นเอง

ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรมีแนวทางในการเปิดโอกาสให้ชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน และองค์กรต่างๆ มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบกระบวนการในการบริหารจัดการท่องเที่ยว โดยมีส่วนร่วมดังนี้

- 1) สำรองศักยภาพของชุมชน
- 2) เตรียมความพร้อมของชุมชน
 - 2.1 จัดเวทีพบปะพูดคุยและประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้สนใจ วิเคราะห์ผลดีผลเสียของการจัดการท่องเที่ยวต่อท้องถิ่นและชุมชน
 - 2.2 ให้ความรู้แก่ชุมชนถึงกระบวนการจัดการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการจัดอบรม ประชุมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงาน
 - 2.3 จัดกิจกรรม สนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว
 - 2.4 สร้างความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกันซึ่งดำเนินการได้ในลักษณะต่างๆ คือ
 - ให้สื่อต่างๆ ช่วยในการเสนอข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน
 - ใช้กระบวนการกิจกรรมกลุ่ม
 - จัดอาสาสมัคร
 - ปลุกฝังเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการพิทักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว
 - 2.5 กำหนดเป้าหมาย วางแผนการทำงานและกิจกรรมต่างๆร่วมกัน
 - 2.6 จัดรูปแบบองค์กร กำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบและการจัดสรรผลประโยชน์
- 3) สำรองข้อมูล ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว กำหนดพื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย
- 4) ประชาสัมพันธ์ จัดหานักท่องเที่ยวและวางแผนการตลาด
- 5) พัฒนามัคคุเทศก์ ผู้ประสานงานและบุคลากร
- 6) เตรียมความพร้อมและปฏิบัติการโครงการนำร่อง
- 7) สรุปและประเมินผลหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมนำร่อง
- 8) พัฒนาปรับปรุงกระบวนการ โดยการวิเคราะห์กระบวนการในการจัดการท่องเที่ยวและองค์ประกอบต่างๆ
 - 9) เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานภายนอก

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท) (ภราเดช พยัฒวิเชียร, 2543: 15) สรุปว่านโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น มีดังนี้

 1. พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ตลอดรวมถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น เอกชนและประชาชนทั่วไปในด้านการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการ ทั้งนี้ต้องมีความเสมอภาค เป็นธรรมในกรอบที่เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
 2. สนับสนุนการจัดตั้งข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในรูปขององค์กรหรือคณะกรรมการระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น โดยมีเครือข่ายครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนและทุกระดับ โดยให้องค์กรมีขอบเขตความสามารถในการตัดสินใจและดำเนินการอย่างอิสระภายใต้กรอบที่ตอบสนองความจำเป็นในการจัดการแต่ละระดับ

3. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และติดตาม ประเมินผลตลอดจนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งปรับทัศนคติและปรับปรุงขีดความสามารถของหน่วยงานรัฐให้สามารถร่วมมือและเกื้อหนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น

4. ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรประชาชน ที่ดูแล ด้านสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล

5. แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนากฎหมายและระบบประมาณของภาครัฐ ให้สามารถ ส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการประสานงานความร่วมมือของหน่วยงานปฏิบัติทุกระดับกับประชาชน ท้องถิ่นตลอดจนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ในการให้ชุมชนมีโอกาสในการควบคุมกำกับ ดูแล และ จัดการทรัพยากรด้วยตนเอง

6. สนับสนุนพัฒนาศักยภาพของคน โดยการเพิ่มความรู้ ทักษะ และการมีจิตสำนึก ในด้านการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมสำหรับชุมชนให้กว้างขวางมากขึ้น

7. สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ ในด้าน การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างอิสระและสามารถจัดเก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟู การท่องเที่ยวได้ด้วยตัวเองโดยให้มีการพัฒนาทักษะการจัดการที่ถูกต้อง

8. สนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง นิเวศการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และพัฒนาทางสังคม ให้มีโอกาสในการเข้าช่วยเหลือและยกระดับการมีส่วนร่วมตลอดจนการจัดตั้งองค์กรชุมชนและองค์กร จัดการธุรกิจของประชาชนอย่างสร้างสรรค์

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542: 285) กล่าวว่า แนวทางการส่งเสริมให้ประชาชน ท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ควรมีการพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้คือ

1. ดำเนินการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการใน การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่ของตนเองโดยพิจารณาจากที่ตั้ง กิจกรรม ความพร้อม และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2. ดำเนินการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอกระบบแก่เยาวชน ประชาชน หรือผู้นำ ท้องถิ่น

3. ส่งเสริมให้ธุรกิจท่องเที่ยวในท้องถิ่นรวมตัวกันเป็นชมรม หรือสหกรณ์ เพื่อร่วม กำหนดทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและเพื่อความเข้มแข็งมีอำนาจต่อรองทางการ ตลาดอันจะทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวของท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้ในเชิงธุรกิจ โดยให้องค์กรพัฒนา เอกชนและนักวิชาการได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นที่ปรึกษาแนะนำการจัดการ

4. ในการดำเนินการใด ๆ ก็ควรที่จะคำนึงถึงทรัพยากรของท้องถิ่นเป็นอันดับแรก ไม่ว่าจะเป็บบุคคลากร วัตถุดิบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเอกลักษณ์ทางท้องถิ่นนั้น ๆ

จากแนวคิดของนักวิชาการ ผู้ศึกษาสรุปว่าการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การส่งเสริมการท่องเที่ยว นั้น จะต้องส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความตระหนักเห็นความสำคัญของ

ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐและ อปท.เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทุกขั้นตอน

1.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน มีหลายปัจจัยในที่นี้ผู้ศึกษาขอ กล่าวถึงปัจจัยเกิดจากความตระหนักถึงปัญหาของชุมชนและการรับรู้ข่าวสารของชุมชน ดังมี นักวิชาการสรุปไว้หลายท่านดังนี้

สกล สถิตวิทยานันท์ (อ้างในศูนย์วิจัยและพัฒนาด้านอาชีวศึกษา สำนักวิจัยและ พัฒนาระบบราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์, 2549 : 10) ให้ความเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมเกิด จากแนวคิดสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความสนใจและความกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวล ส่วนบุคคล ซึ่งบังเอิญเห็นพ้องต้องกันกลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกัน ที่มีอยู่ต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ นั้น ผลักดันให้พุ่งไปสู่การร่วมกลุ่มวางแผนและลงมือทำงานร่วมกัน
3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงและมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำการที่สนองตอบ ความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นๆ

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม คือความตระหนักถึงปัญหาของ ชุมชนและการรับรู้ข่าวสารของชุมชน ดังมีนักวิชาการสรุปไว้ดังนี้

ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ (อ้างใน ประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ, 2548: 26) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักความจำเป็นของปัญหาซึ่งเป็นเงื่อนไขทางสังคม จิตวิทยา โดยแบ่งได้ดังนี้

- 1) ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน
- 2) ความเดือดร้อน ความไม่พึงพอใจร่วมกัน
- 3) การตกลงร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนในทิศทางที่ปรารถนา
- 4) การเห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม
- 5) การมีอิสรภาพและมีเวลาที่จะเข้าร่วม
- 6) แรงจูงใจจากความสำเร็จของกลุ่ม

วิไล บุญบรรจง (2543 : 76) ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คือ ความตระหนักถึงปัญหา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะประชาชนให้ความสำคัญกับการเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองโดยตรง รวมทั้งเห็นความสำคัญและกลัวผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับปัญหาต่างๆ ซึ่งจะกระทบกับพื้นที่ที่อาศัยอยู่ จึงเกิดแรงกระตุ้นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

ชินรัตน์ สมสืบ (2549 : 295) กล่าวถึง ระบบมาตรฐานสากลของประเทศไทย ด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผลของงานภาครัฐ (P.S.O 1106) ในเรื่องเกณฑ์มาตรฐานของระบบการมีส่วนร่วมในภาครัฐ ในเกณฑ์ที่ 3 ที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณ สนับสนุนความคิด สนับสนุนด้านแรงงานและสนับสนุนด้านอุปกรณ์ โดยให้ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อหารายได้ผ่านทางสื่อต่างๆให้หน่วยงานราชการให้การสนับสนุนเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น จัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนทุกระดับ จัดให้มีเอกสาร จดหมายข่าวเป็นสื่อในการแสดงความคิดเห็นและเสนอข้อมูลต่างๆแก่สาธารณะ

จุฬารัตน์ จริยาอุดม (2549:18) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข่าวสารว่ามีความสำคัญเนื่องจากการมีส่วนร่วมรับรู้ข่าวสาร การปรึกษาหารือ การประชุมรับฟังความคิดเห็น การประชุมระดับชุมชน การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ การประชุมพิจารณาหารือร่วมในการตัดสินใจ การใช้กลไกทางกฎหมาย เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่จะนำไปสู่ขั้นตอนต่างๆของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ธัญพล สุคันธรส (2548 : 13) ได้ทำการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข่าวสารว่า การติดต่อสื่อสารเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล การติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนจะเป็นการส่งเสริมความเข้าใจระหว่างสองฝ่ายและมีผลถึงประชาชนจะเข้าใจการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อให้เกิดความมั่นใจในสมรรถภาพและความตั้งใจจริงของเจ้าหน้าที่และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนการทำงานและการมีส่วนร่วมของโครงการต่างๆของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จำเนียร ภูมิวิทยา (2546 : 38-40) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข่าวสารสรุปได้ว่า การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ย่อมมีปัจจัยหรือมูลเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังเสมอที่กระตุ้นหรือสนับสนุนจูงใจ โดยสิ่งหนึ่งคือการรับรู้ข่าวสาร การมีส่วนร่วม โดยการรับรู้ข่าวสารประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร สื่อ ผู้รับสาร ตลอดจนแหล่งข่าวสารที่ได้รับเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง (2540: 8) สรุปว่า การมีส่วนร่วมหรือความร่วมมือในการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหา ก็คือการเสริมความเข้มแข็งให้กับองค์กรกับชุมชนเพื่อเป็นกลไกสำคัญ โดยการระดมความร่วมมือของประชาชนในทุก ๆ ส่วน เพื่อเข้ามาร่วมกันวางแผน ตรวจสอบ และแก้ปัญหาพร้อมกันซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันและประสานกันในการสร้างให้เกิดความสมดุลของมหภาคอำนาจในสังคม อันจะนำไปสู่การพัฒนาพลังอำนาจเพื่อความคงอยู่ (power of existence) ของสังคมและมวลมนุษยชาติบนแนวทางสันติวิธีและการพัฒนาทางจิตวิญญาณ การรวมตัวกันทางสังคมเพื่อแก้ปัญหาทุกอย่างแบบบูรณาการเพื่อการปฏิบัติการหรือความร่วมมือจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันบนเป้าหมายและวิสัยทัศน์ต่อสังคม ภายใต้กระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาที่ให้ทุกคนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย (civic network) หรือรวมกันเป็นกลุ่มด้วยความรักความสมานฉันท์ ความเอื้ออาทรต่อกัน อันประกอบด้วย

1. ชุมชน ได้แก่ องค์กรประชาชน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา อาสาสมัคร และประชาชนทั่วไป

2. รัฐ ได้แก่ รัฐบาลและหน่วยงานของราชการ

3. นักวิชาการ ได้แก่ สถาบันการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ชำนาญการต่าง ๆ

4. องค์กรเอกชน ได้แก่ มูลนิธิ องค์กรสาธารณประโยชน์ สมาคม องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรการกุศล สื่อมวลชน ตลอดจนชมรมและกลุ่มต่าง ๆ

5. องค์กรธุรกิจ ได้แก่ บริษัท ห้างร้าน และนักธุรกิจ

ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชน มิใช่เป็นแต่การปรับแก้การพัฒนาที่เป็นอยู่ แต่หมายถึงทางเลือกของการพัฒนา (alternative development) ซึ่งมีพื้นฐานที่สำคัญ คือ กลไกพัฒนาเคลื่อนย้ายจากรัฐสู่ประชาชน โดยประชาชนมีบทบาทเป็นหลักในการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองประชาชนในที่สุด และกระบวนการพัฒนาที่ยึดหลักจากล่างสู่บน (bottom – up) มากกว่าบนสู่ล่าง (top – down) แต่การที่ประชาชนจะตัดสินใจเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนานั้นมีผลต่อเนื่องมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ หลายประการ

1.5 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม

นอกจากปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ยังมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมที่เราควรศึกษา ดังนี้

ภักดี เสนานฤนาทและคณะ (2546: 30) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างของลักษณะการมีส่วนร่วมมี 2 ส่วนคือปัจจัยฝ่ายชุมชนเองและปัจจัยจากเจ้าหน้าที่และระบบราชการ

1. ฝ่ายชุมชน มีหลายแง่มุมที่อาจส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนดังนี้

1.1 ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน เป็นสิ่งพื้นฐานที่มีส่วนอธิบายลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจการเมืองในปัจจุบันของชุมชน ชุมชนที่เคยมีอดีตเกี่ยวกับการรวบรวมกลุ่มหรือกลุ่มประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาโดยเฉพาะชุมชนที่พัฒนาหรือขยายตัวมาจากกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติแน่นแฟ้นมักมีผลโดยตรงต่อเอกภาพของชุมชนที่จะร่วมแรงร่วมใจแก้ปัญหาในปัจจุบัน

1.2 โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมไทย เป็นอีกปัจจัยที่มีความสำคัญในการอธิบายพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.3 ภาวะผู้นำ ซึ่งหมายรวมถึง คุณลักษณะของผู้นำวัฒนธรรมชุมชนที่มีต่อผู้นำ ความเข้มแข็ง ความสัมพันธ์หรือความขัดแย้งกับประชาชนหรือผู้นำคนอื่นในบางชุมชนผู้นำที่เกิดขึ้นโดยการยอมรับและเป็นตัวแทนของชุมชนอย่างแท้จริง มีความหมายถึงการเป็นศูนย์รวมที่จะสร้างเอกภาพในการมีส่วนร่วม ในขณะที่บางชุมชนภาวะผู้นำเป็นศูนย์รวมอำนาจเป็นสิ่งที่ขัดขวางการเข้าร่วมของคนส่วนใหญ่ไม่เพียงลักษณะภาวะผู้นำเพียงอย่างเดียวที่กำหนดลักษณะและขอบเขตของการมีส่วนร่วม วัฒนธรรมของชุมชนที่มีต่อภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับชุมชนที่แสดงออกด้วยระบบความคิดและแนวปฏิบัติของชาวบ้านเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญในสังคมไทย ความสัมพันธ์แบบระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้นำกับชาวบ้าน ระหว่างชาวบ้านกับราชการ หรือระหว่างผู้นำกับราชการ ทำให้เกิดลักษณะของความเกรงใจ การไม่กล้าแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นตัวขัดขวางของการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.4 ลักษณะทางเศรษฐกิจ ซึ่งหมายถึงรายได้ การประกอบอาชีพรวมทั้งความแตกต่างในฐานะเศรษฐกิจที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งบ่อยครั้งที่ความแตกต่างในด้านฐานะ เศรษฐกิจ เป็นปรากฏการณ์อันเดียวกันกับความแตกต่างในสถานภาพทางสังคมมีผลต่อโอกาสในการมีส่วนร่วมที่พบบ่อยคือคนที่มีฐานะยากจนมักจะถูกกีดกันหรือไม่มีโอกาสหรือไม่มีความเท่าเทียมในการร่วมตัดสินใจ และรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา

1.5 การกำหนดการตัดสินใจ จะเป็นของผู้นำหรือร่วมกับประชาชนขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมว่ากิจกรรมนั้นถูกกำหนดโดยรัฐ หรือเป็นกิจกรรมของประชาชน ถ้าเป็นกิจกรรมที่กำหนดโดยรัฐ อาจตัดสินใจรับโครงการอยู่ที่ผู้นำ เนื่องจากกิจกรรมที่ถูกกำหนดโดยรัฐมักผ่านทางผู้นำ ประชาชนเพียงเป็นผู้รับจากผู้นำ และมีลักษณะรัฐสงมาให้ทำโดยผ่านผู้นำอันเป็นตัวแทนของรัฐ ส่วนกิจกรรมของประชาชน เช่น งานบุญ งานประเพณี การตัดสินใจจะมีลักษณะร่วมกันระหว่างประชาชนกับผู้นำ

1.6 ลักษณะทางประชากรของชุมชน การกระจายตัวของประชาชนตามเพศ และวัย ลักษณะการย้ายถิ่น (เข้า – ออก) เป็นอีกปัจจัยที่มีส่วนกำหนดการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. ฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐ แม้รัฐบาลจะยอมให้ประชาชนมีส่วนร่วม แต่การมีส่วนร่วมนั้นเป็นไปเพื่อสนับสนุนกิจกรรมตามแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกำหนด โดยองค์กรนำของชุมชนและประชาชน ไม่มีส่วนรับรู้หรือรับรู้้อย บทบาทของประชาชนคือ ผู้สนับสนุน เป็นผู้ยินยอมตามรัฐบาลกำหนด มากกว่าเป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้รับมากกว่าเป็นผู้เสนอแนะ การมีส่วนร่วมจึงมีลักษณะของการถูกระดมเข้าร่วมภายใต้การควบคุม

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับตัวของประชาชนเอง จำแนกออก เป็นประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

2.1.1 ประชาชนขาดนิสัยการทำงานร่วมกันอย่างจริงจังและถาวรจะมีแต่การร่วมกันทำงานเป็นครั้งคราว ทั้งนี้เพราะในอดีตประเทศไทยเป็นสังคมที่มั่นคงจึงไม่จำเป็นต้องเสริมสร้างการทำงานร่วมกัน

2.1.2 ประชาชนไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่เต็มไปด้วยความไม่แน่ใจว่าจะได้รับประโยชน์โดยตรงในระยะสั้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมที่หวังผลระยะยาวจึงค่อนข้างลำบาก

2.1.3 ประชาชนไทยอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์และลัทธิพ่อปกครองลูก (Paternalism) ทำให้คิดหวังพึ่งบุคคลภายนอกมากเกินไปและหวังที่จะให้คนอื่นทำทุกสิ่งทุกอย่างให้

2.1.4 ประชาชนทราบแต่ว่าตนเป็นผู้มีฐานะต่ำต้อยในสังคมทำให้กลัวคนภายนอกดูถูก เจ้าหน้าที่และนักพัฒนาจึงหาข้อมูลที่แท้จริงจากชาวชนบทได้ยาก

2.1.5 ประชาชนมักจะเลือกผู้นำที่คิดว่าจะสามารถอุปถัมภ์ตนได้ จึงมักเลือกคนที่รวย ผู้มีหน้าตาหรือผู้ที่มีสายสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่หรือบุคคลภายนอก

2.1.6 คนทั่วไปโดยเฉพาะชาวชนบทไม่ชอบแสดงตนเป็นศัตรูกันซึ่ง ๆ หน้า และไม่ชอบโต้เถียง

2.1.7 ประชาชนไม่คุ้นเคยกับการฝึกให้วางแผนการทำงานล่วงหน้า ดังนั้นผลงานจึงไม่ค่อยจะเป็นระบบและขาดทรงสนะด้านเวลา

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่หรือระบบราชการ

2.2.1 นโยบายในระบบราชการมักมาจากเบื้องบน

2.2.2 ระบบจัดสรรงบประมาณจัดทำกันในส่วนกลางทำให้โครงการมาจากเจ้าหน้าที่และประชาชนจึงเกิดขึ้นยากลำบาก

2.2.3 ระบบบริหารที่ถูกลงการมาจากเบื้องบน ทำให้การประสานงานของเจ้าหน้าที่ระดับสนามของแต่ละกรมกองเป็นไปด้วยความยากลำบาก รวมทั้งแนวทางการมีส่วนร่วมและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายก็มีความเข้าใจแตกต่างกัน

2.2.4 ระบบการให้คุณให้โทษ ไม่ได้ใช้ผลของการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนอย่างแท้จริงแต่ถือเอาความพอใจของผู้บังคับบัญชาและกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นหลัก

2.2.5 วัฒนธรรม ความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่ – ผู้น้อย และระบบอุปถัมภ์ทำให้เจ้าหน้าที่เข้าใจว่าตนเองมีฐานะสูงกว่าประชาชน

2.2.6 เจ้าหน้าที่ราชการมีแนวโน้มที่จะชอบทำงานในสำนักงาน

2.2.7 บุคคลภายนอกและผู้เกี่ยวข้องกับเกษตรกรบางคนยังไม่ต้องการให้ประชาชนร่วมมือกันและรวมตัวตนได้อย่างแท้จริง

จากแนวคิดของนักวิชาการผู้ศึกษาขอสรุปว่าปัจจัยสำคัญเป็นอุปสรรคและส่งผลต่อความแตกต่างของลักษณะการมีส่วนร่วมมี 2 ด้านที่สำคัญคือปัจจัยฝ่ายชุมชนเองและปัจจัยจากเจ้าหน้าที่และระบบราชการ

2. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับทัศนคติและแรงจูงใจ

2.1 ความหมายและองค์ประกอบทัศนคติ

ทัศนคติ เป็นความรู้สึกและการประพฤติในแนวทางใดแนวทางหนึ่งโดยเฉพาะต่อวัตถุบางอย่างอยู่เสมอ ทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่งต่อวัตถุบางอย่างจะมีทั้งความรู้สึกและความเชื่อ ถ้าหากคน ๆ หนึ่งมีทัศนคติที่ไม่ดีแล้วย่อมแสดงให้เห็นโดยนัยว่าจะมีความรู้สึกและความเชื่อในทางลบ มีนักวิชาการหลายท่านให้นิยามความหมายของทัศนคติไว้มากมาย อาทิ

Good (อ้างถึงใน จิตฐิพร ศิริदानนท์, 2543:35) ให้ความหมายของทัศนคติ ว่าเป็น ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่จะเป็นการสนับสนุนหรือต่อต้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคลบางคนหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ในอดีตที่จัดเรียงเป็นระบบโดยจะสะท้อนออกมาเมื่อปัจเจกบุคคลเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ

ธงชัย สันติวงษ์ (2540 : 75-76) กล่าวว่าทัศนคติจะก่อตัวจากการประเมินภายหลังจากที่ได้เกี่ยวข้องกับสิ่งภายนอกดังกล่าว โดยมักเกิดจากอิทธิพลของกลุ่มที่เกี่ยวข้องด้วยหรือกลุ่มทางสังคมที่ได้ไปเกี่ยวข้องกับตัว นอกจากนี้ทัศนคดียังขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะท่าทางซึ่งเป็นผลของการเรียนรู้ที่ได้จากการปฏิบัติต่อโลกภายนอกอีกด้วย จากการศึกษาพบว่า ทัศนคติจะมีลักษณะมั่นคงถาวร ทั้งนี้เพราะทัศนคติที่ก่อตัวขึ้นนั้นจะมีกระบวนการคิด วิเคราะห์ ประเมิน และสรุปจัดระเบียบเป็นความเชื่อดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติจึงต้องใช้เวลาเพื่อปรับตามกระบวนการดังกล่าวด้วย

Fishbein & Ajzen 1975,p.102(www.idis.ru.ac.th : สืบค้นเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2555) กล่าวว่าทัศนคติเป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก ทัศนคติเป็นความรู้สึกและความเห็นของบุคคลที่มีต่อ

สิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอดี ๆ ในทางที่ยอมรับหรือปฏิเสธซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรมตามแนวคิดนั้น เป็นความรู้สึกในด้านบวกหรือลบของแต่ละบุคคลซึ่งเป็นผลมาจากการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมโดยตรง

เสรี วงษ์มณฑา (2542 : 106 – 107) กล่าวว่าทัศนคติ (Attitude) หมายถึง ความโน้มเอียงที่เรียนรู้เพื่อให้มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะที่พึงพอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรืออาจหมายถึงการแสดงความรู้สึกภายในที่สะท้อนว่าคุณคลุ้มมีความโน้มเอียง พึงพอใจหรือไม่พอใจต่อบางสิ่งบางอย่าง เช่น ตราสินค้า บริการ ร้านค้าปลีก เนื่องจากเป็นผลจากกระบวนการทางจิตวิทยา ทัศนคติไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรงแต่ต้องแสดงว่าคุณคลุ้มกล่าวถึงอะไรหรือทำอะไรโดยมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. ทัศนคติที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ซึ่งสิ่งหนึ่ง ประกอบด้วย แนวความคิดการบริโภคเฉพาะอย่าง หรือแนวคิดที่สัมพันธ์กับการตลาด
2. ทัศนคติเป็นเรื่องของสิ่งสะสมในสมองที่ได้เรียนรู้มา ได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ เป็นผลมาจากประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ การเปิดรับจากสื่อมวลชน
3. ทัศนคติไม่เปลี่ยนแปลง มีแนวโน้มจะคงเส้นคงวา คือ ทัศนคติในทุก ๆ เรื่องมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่แสดงออก แม้ว่าจะมีแนวโน้มคงที่แต่ทัศนคติไม่จำเป็นจะต้องถาวรเสมอไป สามารถจะเปลี่ยนแปลงได้
4. ทัศนคติเกิดขึ้นภายใต้สภาวะแวดล้อม ทัศนคติเกิดขึ้นภายใต้เหตุการณ์และสถานการณ์ที่สิ่งแวดล้อมถูกกระทบโดยสถานการณ์

Newcomb (อ้างถึงใน อรจิรา เนตรอารีย์ 2543, หน้า 35) ทัศนคติมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างตั้งใจ เนื่องจากมนุษย์ที่มีความตั้งใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะแสดงพฤติกรรมออกมาในด้านบวกโดยตรง ทัศนคติเป็นความโน้มเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่ได้รับ อาจเป็นความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยหรือเกี่ยวกับความรู้สึก เช่น ความชอบ ความเกลียด เป็นต้น

Schiffman&Kanuk.1994:657 (www.em-mba.buu.ac.th : สืบค้นเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2555)ทัศนคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่เรียนรู้เพื่อให้มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออาจหมายถึงการแสดงความรู้สึกภายในที่สะท้อนว่าคุณคลุ้มมีความโน้มเอียง พึงพอใจหรือไม่พอใจต่อบางสิ่ง เช่น ตราสินค้า บริการ ร้านค้าปลีก เนื่องจากเป็นผลของกระบวนการทางจิตวิทยา ทัศนคติไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่ต้องแสดงว่าคุณคลุ้ม กล่าวถึงอะไรหรือทำอะไร

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2542: น.44) สรุปว่าทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งผู้บริโภครู้จักจากประสบการณ์ในอดีต โดยใช้เป็นตัวเชื่อมระหว่างความคิดและพฤติกรรม นักการตลาดนิยมใช้ในการโฆษณาเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์และตราสินค้า เสริมแรงและ (หรือ) เปลี่ยนทัศนคติ

Schiffman&Kanuk.1994 (อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2542: น.45) สรุปว่า องค์ประกอบของทัศนคติ ประกอบด้วย

1. ส่วนของความเข้าใจ (Cognitive component) หมายถึง ส่วนหนึ่งของโมเดลองค์ประกอบทัศนคติ 3 ประการ ซึ่งแสดงถึงความรู้ (Knowledge) การรับรู้ (Perception) และความเชื่อถือ (Beliefs) ซึ่งผู้บริโภคมีต่อความคิดหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ชิฟแมน และ คานุก (Schiffman; & Kanuk 2007: 236) ส่วนของความเข้าใจเป็นส่วนประกอบส่วนแรกซึ่งก็คือความรู้และการรับรู้ที่ได้รับจากการประสมกับประสบการณ์โดยตรงต่อทัศนคติและข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหลายแหล่งข้อมูล ความรู้นี้และผลกระทบต่อรับรู้จะกำหนดความเชื่อถือ (Beliefs) ซึ่งหมายถึง สภาพด้านจิตใจ ซึ่งสะท้อนความรู้เฉพาะอย่างของบุคคล และมีการประเมินเกี่ยวกับความคิดหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งก็คือการที่ผู้บริโภคมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่ง คุณสมบัติของสิ่งหนึ่ง หรือพฤติกรรมเฉพาะอย่างจะนำไปสู่ผลลัพธ์เฉพาะอย่าง

2. ส่วนของความรู้สึก (Affective component) หมายถึง ส่วนของโมเดลองค์ประกอบทัศนคติ 3 ประการซึ่งสะท้อนถึงอารมณ์ (Emotion) หรือความรู้สึก (Feeling) ของผู้บริโภคที่มีต่อความคิดหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ชิฟแมน และ คานุก (Schiffman;&Kanuk.2007:236) ส่วนของอารมณ์และความรู้สึกมีการค้นพบโดยผู้วิจัยผู้บริโภค ซึ่งมีการประเมินผลเบื้องต้นโดยธรรมชาติ ซึ่งมีการค้นพบโดยการวิจัยผู้บริโภค ซึ่งประเมินทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการให้คะแนนความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ ดีหรือเลวเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย การวิจัยได้ระบุว่าสภาพอารมณ์จะสามารถเพิ่มประสบการณ์ด้านบวกหรือลบ ซึ่งประสบการณ์จะมีผลกระทบต่อด้านจิตใจและวิธีซึ่งบุคคลปฏิบัติการใช้การวัดการประเมินผลถึงทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยเกณฑ์ ดี-เลว ยินดี-ไม่ยินดี

3. ส่วนของพฤติกรรม (Conative component หรือ Behavior หรือ Doing) หมายถึง ส่วนหนึ่งของโมเดลองค์ประกอบทัศนคติ 3 ประการ ซึ่งสะท้อนถึงความน่าจะเป็นหรือแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมของผู้บริโภค ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งต่อทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออาจหมายถึงความตั้งใจที่จะซื้อ (Intention to buy) ชิฟแมนและคานุก (Schiffman;&Kanuk. 2007 :237) จากความหมายนี้ส่วนของพฤติกรรมจะรวมถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น รวมทั้งพฤติกรรมและความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคด้วยคะแนนความตั้งใจของผู้ซื้อสามารถนำไปใช้เพื่อประเมินความน่าจะเป็นของการซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค หรือพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคลและจะแตกต่างกันตามปัจจัยแวดล้อมที่แตกต่างกันของบุคคลนั้น บุคคลสามารถแสดงทัศนคติออกได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ทัศนคติเชิงบวก คือทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออก มีความรู้สึกหรืออารมณ์จากสภาพจิตใจได้ตอบในด้านดีต่อบุคคลหรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง รวมถึงหน่วยงาน องค์การสถาบัน และการดำเนินกิจการขององค์การและอื่น ๆ

2. ทัศนคติเชิงลบ คือทัศนคติที่สร้างความรู้สึกเป็นไปในทางเสื่อมเสีย ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือหรือไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลงระแวงสงสัยรวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหน่วยงาน องค์การสถาบัน และการดำเนินกิจการขององค์การ และอื่น ๆ

3. ทัศนคติที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งหรือต่อบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์การ และอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง

อนึ่งบุคคลอาจมีทัศนคติทั้ง 3 ประการนี้เพียงประเภทเดียวหรือหลายประเภทรวมกันก็ได้ ขึ้นอยู่กับความมั่นคงในเรื่องความเชื่อ ความรู้สึก ความคิด หรือค่านิยมที่มีต่อบุคคล สิ่งของ การกระทำ หรือสถานการณ์ เป็นต้น

Katz (1960 pp. 163-168) ทัศนคติจะทำหน้าที่เป็นกลไกที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อการปรับตัว (adjustment) โดยแต่ละบุคคลจะอาศัยทัศนคติเป็นเครื่องยึดถือสำหรับการปรับตัวเพื่อการแสดงความหมายของค่านิยม (value expression) ทัศนคติเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมต่าง ๆ โดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในลักษณะที่จำเพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อการป้องกันตัว (ego defense) โดยปกติบุคคลมักมีแนวโน้มที่จะไม่ยอมรับความจริงในสิ่งที่ขัดแย้งกับความนึกคิดของตน (self-image) ดังนั้นทัศนคติจึงสามารถสะท้อนออกมาเป็นกลไกป้องกันตัวโดยการแสดงออกเป็นความรู้สึกที่ถูกเหยียดหยามหรือตีฉินนินทาคนอื่น และขณะเดียวกันก็จะยกตนเองให้สูงกว่าด้วยการมีทัศนคติที่ถือว่าตนนั้นเหนือกว่าผู้อื่น
3. เพื่อการแสดงความหมายของค่านิยม (value expression) ทัศนคติเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมต่าง ๆ โดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในลักษณะที่จำเพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น
4. เพื่อใช้เป็นตัวจัดระเบียบความรู้ (knowledge) ทัศนคติจะเป็นมาตรฐานที่ตัวบุคคลสามารถใช้ประเมินและทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่รอบ ๆ ตัว มีผลทำให้บุคคลสามารถรู้และเข้าใจถึงระบบและระเบียบของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวได้

จากแนวคิดของนักวิชาการผู้ศึกษาขอสรุปว่า ทัศนคติหมายถึงความรู้สึก ความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบที่แสดงออกถึงลักษณะความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนด้วยกัน คือ ความเข้าใจ ความรู้สึกและพฤติกรรม

2.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากหรือน้อย ดังแนวคิดนักวิชาการ ดังนี้

สัทัญญา เรือนสอน (2543:17) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติว่าเป็นรูปแบบของค่านิยมซึ่งเป็นด้านโครงสร้างของชุมชน โดยค่านิยมของชุมชนบางแห่งอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น ค่านิยมความสันโดษ อาจทำให้ต่างคนต่างอยู่ ไม่ค่อยจะช่วยเหลือกัน แต่ค่านิยมบางอย่างก็ช่วยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น ค่านิยมการนับถือผู้นำอาวุโสหรือผู้นำในชุมชน ทำให้ผู้นำชุมชนเป็นแกนนำที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆได้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (อ้างใน จำเนียร ภูมิวิทยา, 2546: 42) กล่าวว่าปัจจัยที่ทำให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ได้แก่

1. เกิดจากสภาพความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นในชุมชนเมื่อสมาชิกในครอบครัวได้เห็นความเดือดร้อนของครอบครัวที่ตนไม่สามารถจะจัดปัดเป่าให้หมดไป หากไม่ได้รับการสนับสนุนเข้าร่วมแก้ปัญหาของคนส่วนรวมในชุมชน เช่น ปัญหายาเสพติด เป็นต้น
2. เกิดจากแรงจูงใจที่ได้จากการเปรียบเทียบเมื่อสมาชิกในครอบครัวเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนจะทำให้ตนอยู่เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับชุมชนอื่น เช่น การออกแรงปรับปรุงสนามเด็กเล่น

3. เกิดจากความศรัทธาที่มีต่อผู้นำชุมชน สมาชิกในครอบครัวมีความศรัทธาต่อผู้นำที่เป็นผู้ชักนำให้มาเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน อาจเป็นประธานชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนันหรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในราชการ หรือผู้ที่ชาวบ้านมีความศรัทธานับถือ เช่น ผู้นำทางศาสนา เป็นต้น

4. เกิดความเกรงใจหรือถูกบีบบังคับ สมาชิกในครอบครัวอาจมีความเกรงใจเมื่อมีคนร้องขอให้เข้าร่วมกิจกรรมชุมชน จะโดยการขอร้องหรือสั่งการเชิงบังคับของผู้มี หน้าที่ในกิจกรรมองค์กรต่างๆ การเข้าร่วมของกิจกรรมชุมชนในลักษณะนี้มักไม่ได้ทำด้วยความจริงใจและศรัทธา แต่ทำด้วยความเกรงใจ การหวังประโยชน์ตอบสนองจากผู้มีตำแหน่งหน้าที่และอำนาจต่างๆเพื่อจะได้เห็นว่าเป็นผู้ร่วมกิจกรรมชุมชน สมกับที่ได้รับการยกย่องจากคนทั่วไป

5. เกิดจากความจำเป็นเพื่อสร้างฐานอำนาจให้ตนเอง สมาชิกในครอบครัวมีตำแหน่งหน้าที่ในกลุ่มองค์กรหรือสถาบันที่จำต้องทำหน้าที่ให้ดี เพื่อให้ได้รับการยกย่องในสังคมและต้องการทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดสมกับที่เป็นสมาชิกหรือกรรมการ เกิดแรงผลักดัน การได้รับยกย่องเพื่อก้าวไปสู่ตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้น หรือเปลี่ยนงานไปสู่ตำแหน่งการเมืองในท้องถิ่นหรือระดับประเทศ สิ่งเหล่านี้ก็อาจเป็นตัวกระตุ้นให้คนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนได้เช่นเดียวกัน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ

แรงจูงใจ เป็นแรงกระตุ้นผลักดันชักชวนให้บุคคลทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรืองดเว้นการกระทำพฤติกรรมนั้น ซึ่งการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากหรือน้อย ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านให้แนวคิดความหมายและองค์ประกอบแรงจูงใจ ดังนี้

Sanford and Wrightman (1970:189) อ้างถึงใน นิธิพัฒน์ เมฆขจร (2541:67) ให้ความหมายว่า แรงจูงใจเป็นความรู้สึกซึ่งไม่อาจหยุดนิ่งได้ เป็นพลังอะไรก็ตามที่ทำให้มนุษย์อยู่ภายใต้การชักจูงของบางสิ่งและทำให้มนุษย์กระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งลงไปเพื่อลบล้างสภาพการขาดหรือเพื่อทดแทนพลังบางสิ่งบางอย่าง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 111) ให้ความหมายว่า แรงจูงใจหมายถึงสภาวะของบุคคลที่ถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมไปยังจุดหมายปลายทาง ความต้องการจูงใจในการทำงานจึงเป็นความพยายามของบุคคลในการทำงานให้เจริญก้าวหน้า

Petri (1991 : 3-4) อ้างถึงใน พรทิพย์ สัมปตตะวนิช (2546: 4) ได้อธิบายถึงแรงจูงใจว่า แรงจูงใจเป็นแนวความคิดที่เราใช้เมื่อต้องการอธิบายถึงพลังหรือแรง (Forces) ที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในสิ่งมีชีวิต ที่ทำให้เกิดและชี้นำพฤติกรรมในขณะเดียวกันแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจนั้นสามารถใช้อธิบายความแตกต่างในเรื่องของความรุนแรงของพฤติกรรมได้ด้วย (Intensity of Behavior) ซึ่ง หมายถึงว่า ยังมีระดับแรงจูงใจมากเท่าไร ยิ่งทำให้เกิดพฤติกรรมที่รุนแรงมากขึ้นเท่านั้นและนอกจากนี้แนวคิดเรื่องแรงจูงใจนั้น สามารถชี้ให้เห็นถึงทิศทางของพฤติกรรมได้อีกด้วย (Direction of Behavior) ซึ่งหมายถึงว่าแรงจูงใจจะช่วยอธิบายว่าทำไมพฤติกรรมนี้จึงเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์นี้และไม่เกิดพฤติกรรมเดียวกันในสถานการณ์อื่น

สมใจ ลักษณะ (2546: 63) กล่าวว่า แรงจูงใจคือ แรงที่กระตุ้นผลักดันชี้นำให้บุคคลทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรืองดเว้นไม่ทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง สิ่งเราที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดแรงจูงใจจะเรียกว่า สิ่งจูงใจ (Motivator) เช่น เงิน เกียรติยศ เป็นต้น

Robbins (2003) อ้างถึงใน สุพานี สฤกษ์วานิช (2552:154) ได้อธิบายถึง แรงจูงใจว่า แรงจูงใจ หมายถึง แรงกระตุ้น (Arousal) หรือแรงแห่งความพยายามที่เข้มข้น (Intensity) ไม่ย่อท้อ (Persistence) และอย่างมีทิศทาง (Direction) เพื่อให้คนปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยแรงจูงใจนั้นจะเป็นกระบวนการภายในจิตใจที่ก่อให้เกิดพลังและเกิดทิศทางของการกระทำบางสิ่งบางอย่างอย่างสมัครใจ เต็มใจ เพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายตามที่ต้องการ โดยเป็นความเต็มใจที่จะทำรวมทั้งความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามให้มากขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการนั้น

แรงจูงใจและสิ่งจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จูงใจให้บุคคลเกิดความสนใจเห็นความสำคัญและเข้าร่วมในกระบวนการเรียนรู้ จนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

จากความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ สรุปได้ว่ามนุษย์หรือบุคคลนั้นจะมีแรงขับหรือแรงกระตุ้นภายในตนเองในการทำกิจกรรมใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการซึ่งอาจจะออกมาในรูปของสิ่งตอบแทนที่เป็นรูปธรรม หรือสิ่งตอบแทนที่เป็นนามธรรม ก็ได้

2.4 แรงจูงใจในการท่องเที่ยว

แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่จูงใจหรือกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยว ซึ่งมีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายและองค์ประกอบของแรงจูงใจการท่องเที่ยวไว้มากมาย ดังนี้

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (<http://lib.dtc.ac.th> : สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2555) ให้นิยามว่าแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว หมายถึงการผสมผสานของแรงผลักดันที่เกิดจากความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของบุคคลอย่างต่อเนื่อง จนสามารถกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมการบริโภค อย่างมีเป้าหมาย และถ้าเป็นแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว ย่อมแสดงให้เห็นถึงค่านิยมพฤติกรรมการบริโภคสินค้าและบริการการท่องเที่ยว การแสวงหาประสบการณ์ วัตถุประสงค์หลายทางการท่องเที่ยว ซึ่งคาดว่าจะสามารถ ตอบสนองความต้องการ และสร้างความพึงพอใจให้แก่ นักท่องเที่ยวผู้นั้นได้ แรงจูงใจเหล่านี้ทำให้รูปแบบ พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวแตกต่างกัน ซึ่งผู้ให้บริการการท่องเที่ยวจะเข้าใจเหมือนกันว่า นักท่องเที่ยวมาด้วยวัตถุประสงค์ต่างกัน และหากศึกษาในภาพรวมของแรงจูงใจแล้ว จะหมายถึง การศึกษา อุปสงค์การท่องเที่ยว (Tourism Demand) ส่วนหนึ่ง ซึ่งมีความจำเป็นในงาน การตลาดการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง

สถาบันศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา

(<http://www.abnongphai.ac.th> : สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2555) ให้ความหมายแรงจูงใจในการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวออกเดินทางท่องเที่ยว เพื่อสนองความต้องการของตนเอง การท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้นั้น นักท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งบันดาลใจ เช่น การไปชมการแข่งขันกีฬาในต่างประเทศ และก็จะพิจารณาการท่องเที่ยวอย่างอื่นประกอบด้วย เช่น การชมโบราณสถานโบราณวัตถุ ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่และภาษาของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ฯลฯ ตามปกติ นักท่องเที่ยวจะเดินทางหรือไม่ยอมขึ้นอยู่กับแรงจูงใจที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. แรงจูงใจทางกายภาพ (Physical Motivation) เป็นแรงจูงใจเกี่ยวกับการพักผ่อนร่างกายและจิตใจ โดยการแสวงหารูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล ได้แก่ เพื่อการพักผ่อน สนุกสนานรื่นเริง เปลี่ยนบรรยากาศ เล่นกีฬา สันทนาการ หรือเพื่อรักษาสุขภาพ พักฟื้น ฯลฯ

2. แรงจูงใจทางวัฒนธรรม (Cultural Motivation) เป็นแรงจูงใจที่ปรารถนาอยากทำความรู้จักกับผู้อื่น ได้แก่ เพื่อการศึกษาหาความรู้ และประสบการณ์ในสิ่งที่ตนสนใจ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ดนตรี ศิลปะ นาฏศิลป์ และศาสนา เป็นต้น

3. แรงจูงใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Motivation) เป็นแรงจูงใจเพื่อการติดต่อและการขยายงานทางธุรกิจ แรงจูงใจด้านนี้มีความสำคัญมากขึ้นในยุคของการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ทำให้ภาคธุรกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว และผู้ประกอบการก็จำเป็นต้องเดินทาง เพื่อการติดต่อขยายงานให้กว้างขวางขึ้น ได้แก่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อกิจกรรมบางอย่าง ซึ่งเกิดจากการชักจูงชักชวนหรือโน้มน้าวจิตใจ ความปรารถนาที่จะได้รู้จักคนใหม่ๆ

4. แรงจูงใจทางด้านสถานภาพหรือชื่อเสียง (Status and Pretige Motivation) เป็นแรงจูงใจที่ปรารถนาจะเดินทางไปท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสถานภาพของตนเอง ได้แก่ เพื่อการพัฒนาตนเอง เพื่อเพิ่มความรู้ ประสบการณ์และสถานภาพของตนเอง ตลอดจนทำให้ตนเองได้รับชื่อเสียง เช่น การประชุม การอบรม การศึกษาดูงาน อาสาสมัคร ฯลฯ

คณะกรรมการจัดการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยมหาสารคาม(www.elearning.msu.ac.th: สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2555) กล่าวถึงทฤษฎีแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว (Travel Motivation) ดังนี้

แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวมีทั้ง แรงผลัก (Push Factors) คือ ความต้องการที่เกิดขึ้นจากสภาวะภายในที่ต้องการอยากเดินทางท่องเที่ยวและในขณะเดียวกันสิ่งที่ดึงดูดให้เลือกเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางได้นั้นขึ้นกับแรงดึง (Pull Factors) ซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยนี้ ถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้คนเดินทางท่องเที่ยว

1. แรงผลัก (Push Factors) ได้แก่

1.1 ความต้องการทางกายภาพ (physical need) เช่น หากเราต้องทำงานหนัก ร่างกายก็ย่อมต้องการพักผ่อน การเดินทางท่องเที่ยวจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการพักผ่อน

1.2 หลีกหนีความจำเจ ความเครียด (Escape) เช่น การเดินทางไปทำงานและกลับบ้าน ทำงานเหมือนเดิมทุกๆ วัน การเจอสภาพรถติด ก็อยากหลีกหนีสิ่งเดิมๆ ไปในที่แปลกๆ ใหม่ๆ

1.3 ต้องการพบสิ่งใหม่ๆ สถานที่ใหม่ๆ (Novelty)

1.4 ความภูมิใจที่ได้ไปในสถานที่ใหม่ๆ (Esteem / Presting)

1.5 การเดินทางซึ่งเกิดจากความต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนชาติ การดำรงชีวิตที่แตกต่างไปจากที่อยู่เดิม (To know and to understand / Educational Vacation)

1.6 ความต้องการเดินทางเพื่อให้โอกาสในการเข้าสังคมและหาโอกาสที่จะติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่ๆ (Social interaction)

แรงผลักข้างต้นเป็นเพียงสาเหตุที่จุดชนวนความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยว ต่อจากนี้ การตัดสินใจในการเลือกเดินทางไปยังที่ใดนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางไป ณ จุดหมายปลายทางเหล่านั้นเพื่อตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้นปัจจัยเหล่านี้ คือ

2. แรงดึง (Pull Factors)

แรงดึง คือ ปัจจัยที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจได้ง่ายขึ้นในการเลือกจุดหมายปลายทาง เช่น การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว การลดราคาโรงแรมช่วงหน้าฝน เทศกาล งานสำคัญต่างๆ ล้วนแต่เป็นเป็นแรงดึงสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทาง

ซึ่งมูลเหตุจูงใจให้คนเดินทางท่องเที่ยว ประกอบทั้งแรงผลักและแรงดึงดูด ได้แก่

1. ต้องการหลีกเลี่ยงชีวิตประจำวันอันแสนวุ่นวายชั่วระยะเวลาหนึ่ง
2. การเอาอย่างกัน คนอื่นนำมาเล่าให้เกิดความต้องการอยากท่องเที่ยว
3. ต้องการแสวงหาความพิเศษ โดยเฉพาะประเทศที่อยู่ทางซีกโลกเหนือ
4. แสวงหาความสุขทางเพศรส
5. ฐานะทางเศรษฐกิจดี คนมีรายได้สูง ทำให้คนอยากท่องเที่ยวมากขึ้น
6. ต้องการความตื่นเต้น ผจญภัย
7. ต้องการพักผ่อนหาความสนุกสนานเพลิดเพลิน
8. เยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ เช่น อนุสาวรีย์ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ ความแปลก

ประหลาดและความงามของธรรมชาติ

9. ความสะดวกเกี่ยวกับการจองตั๋วและการจัดบริการของบริษัทนำเที่ยว

ซึ่งสามารถจัดได้ทั้งส่วนบุคคล เป็นหมู่คณะ และการจัดทัวร์แบบเบ็ดเสร็จ (Package)

10. การคมนาคมสะดวกรวดเร็ว
11. ร่วมกิจกรรมกีฬา
12. ศึกษาค้นคว้าทางด้านวัฒนธรรมและโบราณคดี
13. การศึกษา
14. เยี่ยมญาติหรือเพื่อน
15. ธุรกิจ ประชุม สัมมนา

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น ผู้ศึกษาสรุปว่าแรงจูงใจในการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวออกเดินทางท่องเที่ยว เพื่อสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งมีปัจจัยที่สำคัญ 2 ปัจจัย คือแรงผลัก (Push Factors) กับแรงดึง (Pull Factors)

3. แนวคิด ท้าไปเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น ภายใต้การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่นให้คงรักษาซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศในพื้นที่ให้คงอยู่ตลอดไป ซึ่งผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ความหมายความสำคัญและองค์ประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไว้ดังต่อไปนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวความคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เกิดขึ้นตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 ได้ปรากฏเด่นชัดและยอมรับกันอย่างแพร่หลาย ในปลายทศวรรษที่ 1970 หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องกระทำพร้อมๆ กัน 3 มิติ คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและชีวภาพ และการพัฒนาด้านสังคม วัฒนธรรม และเป็นการพัฒนาบูรณาการที่ทำให้เกิดองค์รวม ดังข้อความพระธรรมปิฎก (2546: 65) ได้อธิบายว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน มีลักษณะเป็นการพัฒนาที่เป็นการบูรณาการ (Integrated) คือ ทำให้เกิดเป็นองค์รวม (Holistic) หมายความว่าองค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกันครบองค์และมีลักษณะอย่างหนึ่ง คือ มีดุลยภาพ (Balanced)

สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2543: 10) สรุปรว่าการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) หมายถึง การพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในปัจจุบัน ซึ่งสามารถสืบทอดต่อเนื่องในอนาคตโดยไม่กระทบต่อโอกาสในการพัฒนาของคนรุ่นหลัง สาระของการพัฒนาแบบยั่งยืนจึงต้องคำนึงถึงมิติของการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างสมดุล โดยเน้น

1. การสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลดช่องว่าง การออม การลงทุนและการกระจายรายได้
2. การพัฒนาที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต จิตใจและปัญญา

จากแนวคิดนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาขอสรุปว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนคือ การพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยไม่กระทบต่อคนรุ่นหลัง

3.2 ความหมายและลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540: 18) ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวได้ให้ความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนกันมากขึ้น เนื่องจากความตื่นตัวด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวที่หันมานิยมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผู้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้หลายทศวรรษดังนี้

ที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและพัฒนา (Earth Summit Conference) ประเทศบราซิล เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ.2535 ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า

“หมายถึง การท่องเที่ยวที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะจุดหมายปลายทางจะเป็นที่ใด หรือ จะเป็นกลุ่มใหญ่ (Mass Tourism) หรือ ทั้งกลุ่มเล็กทั้งในเมืองและชนบท การประชุม Globe’90 :2533 (อ้างถึงใน ราไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2545: 24) ให้คำจำกัดความว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาทรัพยากรของชนรุ่นหลังด้วย

องค์การ Eastern Caribbean States (OECS) (อ้างถึงในราไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2545: 24) ให้คำจำกัดความว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การใช้ประโยชน์สูงสุดในทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและการเลี้ยงดูตนเอง เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้มาเยือน และเป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิต โดยความร่วมมือของหลาย ๆ ฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ

ประเวศ วะสี (อ้างในศรีธัญญ์ เลิศรักษ์มงคล 2540 : 12) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า “หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีลักษณะของการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่ดี ได้เข้าใจคุณค่าอันสูงส่งของวัฒนธรรมนั้นจะเป็นสิ่งก่อให้เกิดประโยชน์ทุกฝ่าย ทำให้คนไทยมีความรู้มากขึ้น ได้รายได้จากความรู้ และนักท่องเที่ยวได้อรรถประโยชน์จากพุทธศาสนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้มีคุณภาพของการพัฒนาเกิดขึ้น”

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ว่าหมายถึงการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุง คุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมที่น้อยที่สุดอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540: 4) ได้ขอให้ราชบัณฑิตยสถานช่วยบัญญัติคำจำกัดความของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยราชบัณฑิตยสถานได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุดเกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้เป็นประโยชน์ได้ยาวนานที่สุด

พระราชกฤษฎีกา จัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ.2546 มาตรา 3 (อ้างถึงใน ไอยเรศ ลิบลับ,2555 : 6)

ระบุไว้ว่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายความว่า การจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสุนทรียภาพ โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างสมเหตุสมผลและสามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติ วัฒนธรรม เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

สวอร์บรู๊ค Swarbrooke, 1998:13 (อ้างถึงใน ราไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2545: 46) ได้ให้ความหมาย การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าเป็นการท่องเที่ยวซึ่งทำให้เศรษฐกิจเจริญงอกงาม แต่ต้องไม่ทำลายทรัพยากรซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและโครงสร้างทางสังคมของชุมชนในท้องถิ่น

อุซาวดี พูลพิพัฒน์ผล (2545: 38-48) กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ความต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติ และความต่อเนื่องของวัฒนธรรมซึ่งจัดเป็นทรัพยากรหลักในการท่องเที่ยว และสามารถอบประสบการณ์นันทนาการที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว
2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (Quality) หมายถึงการเน้นคุณภาพของสามส่วนหลัก คือ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์ นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน
3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล (Balance) หมายถึงความสมดุลระหว่างความต้องการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและขีดความสามารถของทรัพยากร

จากทรรศนะต่าง ๆ ที่กล่าวมา ผู้ศึกษาสรุปว่าการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและ ผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ตามความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสุนทรียภาพภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาดสามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้นานที่สุด และมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ มีความต่อเนื่อง คุณภาพและสมดุล

3.3 หลักการพื้นฐานและกรอบแนวทางปฏิบัติการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีหลักการพื้นฐานและกรอบแนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่สำคัญ ดังนี้

Shirley Eber ,1993 (อ้างถึงใน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: 8) ได้อธิบายถึงหลักการพื้นฐาน (Principles) ของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 10 ประการ ดังนี้

1. การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Using Resource Sustainable) เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างพอดีเท่าที่จำเป็นและประหยัด เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรให้มีการใช้ยาวนานขึ้น
2. การลดการบริโภคของเสียที่เกิดจากความจำเป็น (Reducing Over Consumption and Waste) เป็นการลดการบริโภคที่มากเกินไปและลดของเสียเพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาวและเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย
3. การรักษาความหลากหลาย (Maintaining Diversity) เป็นการรักษาความหลากหลายของธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาวและช่วยขยายฐานของการท่องเที่ยวด้วย

4. การรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าอยู่ในการวางแผน(Integrating Tourism into Planning)เป็นการรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับแผนพัฒนาแห่งชาติและแผนพัฒนาท้องถิ่น อีกทั้งมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment – EIA) ซึ่งการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหมายถึงการใช้หลักวิชาการในการคาดการณ์เกี่ยวกับผลกระทบทั้งทางด้านบวกและด้านลบของการดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทุกด้าน ทั้งด้านทรัพยากรท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อหาทางป้องกันผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด อันจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. การสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น (Supporting Local Economics) เป็นการรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาควบคู่ไปกับด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย

6. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Involving Local Communities) เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมโดยรวมแต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวด้วย

7. การปรึกษากันระหว่างผู้เชี่ยวชาญและสาธารณชน (Consulting Stakeholders and the Public) เป็นการปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างรัฐบาลผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าร่วมกันในทิศทางเดียวกันรวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์

8. การฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) เป็นการฝึกอบรมบุคลากรท้องถิ่นทุกประเภททุกระดับให้มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งจะช่วยยกระดับของการบริการท่องเที่ยว

9. การตอบสนองการตลาดท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly) เป็นการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวอย่างพร้อมมูลเพื่อเผยแพร่ไปยังนักท่องเที่ยวให้เข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10. การวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking Research) เป็นการวิจัยและติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว รวมถึงนักลงทุน

เท็ดชาย ช่วยบำรุง (2552: 54) กล่าวว่าหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน
2. ความร่วมมือของกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. การสร้างโอกาสการจ้างงานที่มีคุณภาพ
4. การกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว
5. การใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าเกิดประโยชน์สูงสุด
6. การวางแผนระยะยาว

สิ่งแวดล้อม

7. ความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และ
8. ความสอดคล้องกันระหว่างแผนการท่องเที่ยวและแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ
9. ความร่วมมือระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับผู้ปฏิบัติ
10. การประสานความร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ
11. การประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว
12. การสร้างหลักเกณฑ์การประเมินผลกระทบ
13. การเน้นผลประโยชน์ชุมชน คุณค่าสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม
14. การพัฒนาคน การศึกษาและหลักสูตรต่าง ๆ
15. การเสริมสร้างลักษณะเด่นอัตลักษณ์ของชุมชนและพื้นที่
16. การคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากร
17. การดำรงรักษาทรัพยากรมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมและ
18. การทำการตลาดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 9-10) อธิบายว่า จากหลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สามารถนำไปสร้างกรอบแนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้ 10 ประการ ดังนี้

1. มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจังก่อน แล้วจึงพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายหลัง เพื่อให้เหมาะสมกับระบบสาธารณสุขูปโภคที่รองรับเป็นสำคัญ
2. มุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการท่องเที่ยวต่างๆ ที่จะ มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่
3. มุ่งพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับทุก ๆ ด้าน เพื่อผลักดันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่นั้น ๆ
4. มุ่งให้ข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอพร้อมแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยว เข้าใจและห่วงใยในสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย
5. มุ่งใช้วัสดุและผลผลิตในท้องถิ่น เพื่อช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่ง และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนไทยในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย
6. มุ่งกระจายรายได้ และนำรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ในระยะ ยาวของชุมชนท้องถิ่น
7. มุ่งจ้างงานในท้องถิ่นด้วยการส่งเสริมรูปแบบของงานที่น่าสนใจ เพื่อให้ ผลตอบแทนสูงแก่ชุมชนท้องถิ่นนั้น
8. มุ่งพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เพื่อจะ ช่วยยกระดับของบริการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น
9. มุ่งรักษาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้อยู่รอดในระยะยาว เพื่อเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวตลอดไป

10. มุ่งทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคระหว่างภาคธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อให้การทำงานขององค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐบาลร่วมกันบนหลักการ

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น ผู้ศึกษาสรุปว่าหลักการสำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การรักษาความหลากหลายทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะยาว การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากร และการตอบสนองความต้องการตลาดการท่องเที่ยว

3.4 แนวคิด องค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวคิด องค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ไว้ดังนี้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 19-20) แนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนพอสรุปได้ 3 มิติ ดังต่อไปนี้

1. มิติด้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในการปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสวยงามและคุณค่าทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งวิธีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ เช่น การเน้นวิธีการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติหรือวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว การจัดให้มีนิทรรศการ/แผ่นป้ายบรรยายตามบริเวณหรือจุดท่องเที่ยวต่างๆ การจัดให้มีเส้นทางเดินเท้าหรือเส้นทางเดินป่าที่ให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ธรรมชาติหรือวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือน รวมถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวพบเห็น เป็นต้น

2. มิติด้านการสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดให้นักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติละวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการจัดให้มีสื่อความหมายธรรมชาติหรือวัฒนธรรม เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติหรือวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจกลับไป เป็นต้น

3. มิติด้านการสร้างมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดในการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การลงทุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็ก การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านมาขาย การจ้างงานในธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 20-22) กล่าวว่าองค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สรุปได้ 6 ด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาสถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม โดยมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวด้วย

2. องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว โดยต้องมีการติดตามประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

3. องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาธุรกิจด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมด้วย

4. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ

5. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

6. องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เพื่อปลูกจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ทุกฝ่ายเกิดความรัก ความหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ้างถึงใน ไอยเรศ ลิบลับ, 2555:7) กำหนดถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับหลักการขององค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ดังนี้

1. คำนึงขีดความสามารถในการรองรับสภาพทางกายภาพ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิต

2. ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิต

3. ต้องก่อให้เกิดการกระจายรายได้(ผลประโยชน์)อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ได้เกิดจากการกระจุกตัวเฉพาะผลประโยชน์ที่เป็นรายได้เพียงแก่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเท่านั้น

4. การจัดการพื้นที่ต้องเป็นไปด้วยความยินดีของประชาชนในชุมชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่นั้น

ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเบื้องต้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ที่มีดังนี้

1. มีการดำเนินการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติ (Carrying Capacity) ในการทดแทน ฟื้นฟู ให้สามารถผลิตและให้บริการต่างๆที่เกี่ยวข้องได้ตลอดไปโดยไม่ถดถอยหรือเสื่อมโทรมลง ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและความต้องการของชุมชน

2. มีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น (Equity)

3. ให้ประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว (Quality of experience)

4. ให้ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ ทรัพยากรและวิถีชีวิต (Education and understanding)

5. เน้นการออกแบบที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและใช้วัสดุในท้องถิ่น (Local architecture and local material)

6. เน้นการผสมผสานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสู่แผนพัฒนาระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับประเทศ (Integration of sustainable tourism to local, regional and national plans)

7. เน้นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นฐานในการตัดสินใจและติดตามตรวจสอบ (Information and monitoring)

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น ผู้ศึกษาสรุปว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนประกอบด้วย 3 มิติ คือ มิติด้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม มิติด้านการสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว มิติด้านการสร้างมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น และ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นและการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

3.5 หลักการและกลยุทธ์การจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

จำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2544: 83-85) นักวิชาการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวได้กำหนดหลักการในการจัดการการท่องเที่ยวทุกรูปแบบที่ยั่งยืนตามหลักการของการพัฒนาการท่องเที่ยวของโลกไว้ดังนี้

1. อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable) หมายถึง ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรทั้งมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างดั้งเดิมอย่างเพียงพอ หรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างประหยัด โดยต้องคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่าและคุณภาพของธรรมชาติ ต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่ง

เป็นปัจจัยสำคัญประกอบอยู่การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึงการสงวนรักษาคุณภาพของทรัพยากรให้มีคุณค่าต่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีมีความสุข รู้วิธีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ปรับปรุงบำรุงให้เกิดประโยชน์ได้นาน รวมทั้งเพิ่มพูนและเสริมสร้างให้มีมากเพียงพอต่อการใช้เพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมการปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรนั้น ต้องคงความเป็นเอกลักษณ์อย่างดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุดเกิดผลกระทบอันเป็นผลเสียน้อยที่สุด โดยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านประยุกต์กับเทคโนโลยีแบบใหม่ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด อย่างเหมาะสม และสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยาวนาน

2. ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นและลดของเสีย (Reducing Overconsumption and Waste) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องร่วมกันวางแผนกับผู้เกี่ยวข้องจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดหาทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติ มีคุณภาพเหมือนกัน หรือใช้ทดแทนกันได้ เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก เช่น สิ่งก่อสร้างที่ใช้ไม้จากธรรมชาติ หากคิดให้ลดการใช้ไม้ลงโดยใช้วัสดุที่มีคุณสมบัติคล้ายไม้สร้างเสริมประกอบก็เป็นการลดการใช้ไม้ หรือลดการตัดต้นไม้ลงได้ เป็นต้น หรือกรณีที่สร้างอาคารเพื่อบริการนักท่องเที่ยวผู้ประกอบการจะต้องวางแผนก่อสร้างอาคารให้ได้รับแสงสว่างธรรมชาติมากที่สุด อาจใช้วัสดุโปร่งแสงประกอบ เพื่อลดการใช้แสงสว่างจากไฟฟ้า โรงแรมบางแห่งออกแบบห้องคอฟฟี่ช็อปให้มีพื้นที่ใช้สอย 2 บริเวณ คือพื้นที่เป็นระเบียงมีแสงสว่างและลมพัดผ่านได้ตลอดเวลา อีกส่วนหนึ่งในอาคารใช้เครื่องปรับอากาศ ซึ่งนับเป็นการจัดการที่ลดการใช้พลังงานไฟฟ้าได้

2.1 การใช้เชื้อเพลิงและไฟฟ้าอย่างประหยัดนั้น อาจหาพลังงานจากธรรมชาติมาใช้ทดแทนได้ เช่น การใช้กังหันลม การใช้เซลล์พลังงานแสงอาทิตย์ และการใช้กระเบื้องใส เป็นต้น

2.2 การลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและลดการใช้พลังงานไฟฟ้านั้น มีส่วนช่วยในการลดค่าใช้จ่าย หรือลดต้นทุนการผลิต ทำให้ธุรกิจมีผลกำไรมากขึ้น

2.3 ส่วนการลดการก่อของเสีย อาทิ ขยะปฏิกูล ต้องหาวิธีการจัดการโดยการแยกประเภทขยะ ซึ่งขยะแห่งอาจนำเข้าระบบการหมุนเวียนการใช้ (Reuse) การใช้ซ้ำ (Renew) และการแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle) ส่วนขยะเปียก นำไปทำปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักปุ๋ยจุลินทรีย์ได้

3. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติสังคม และวัฒนธรรม (Maintain Diversity) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องวางแผนขยายฐานการท่องเที่ยวโดยการรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลาย เพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิมโดยการเพิ่มคุณค่า และมาตรฐานการบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในสถานที่นั้นนานขึ้น หรือกลับไปเที่ยวซ้ำอีก เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นน้ำตก อาจเพิ่มกิจกรรมการดูนก การปีนหน้าผา เป็นต้น หรือหมู่บ้านวัฒนธรรม และแหล่งโบราณคดี อาจเพิ่มกิจกรรมการนั่งเกวียนเทียมวัวหรือควาย การทำเส้นทางจักรยานให้นักท่องเที่ยวขี่ชมรอบหมู่บ้าน การเป็นอาสาสมัครนักโบราณคดีขุดค้น ขุดแต่งแหล่งโบราณคดีโดยมีนักโบราณคดีสอนหลักการเบื้องต้นให้ เป็นต้น

4. ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning)

ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ทำงานตามแผนที่วางไว้ แต่ต้องประสานแผนการพัฒนา กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองท้องถิ่น (อบต.หรือเทศบาล) แผนพัฒนาของสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาของกระทรวงทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนาการทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวเดียวกันมี ศักยภาพเพิ่มขึ้น

5. ต้องนำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting Local Economy)

ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องประสานงานกับองค์กรปกครองท้องถิ่นหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่น นำไปประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยวให้มากขึ้น เป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชากรที่ประกอบการในท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น การหาผลิตภัณฑ์และ กิจกรรมใหม่ ๆ ในแต่ละตำบล อันเป็นนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน ก็เพื่อการขยายฐาน สร้างรายได้เสริมให้กับท้องถิ่น

6. การสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น (Involving Local Communities)

ให้เป็นผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวควรร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบองค์รวม (Participation Approach) โดยเข้าร่วมทำในลักษณะหน่วยงานร่วมจัด เช่น เป็นหน่วยงานร่วมทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เป็นหน่วยงานร่วมวิเคราะห์ หรือร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน เป็นหน่วยงานร่วมส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวด้วยกัน ร่วมประเมินผลการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่นด้วย

7. ทำการประชุมและปรึกษาหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting Stakeholders and The Public)

ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องประสานกับพหุภาคี ได้แก่ ชุมชนหรือประชาคมในพื้นที่ หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบันการศาสนา หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ เพื่อร่วมประชุมปรึกษาหารือ ทั้งการเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยวการประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการตลาด โดยจัดการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน เป็นการลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่ต่างกัน เช่น การกำหนดราคาค่าบริการรถโดยสาร หรือรถรับจ้างในท้องถิ่น ควรเป็นราคามาตรฐานเดียวกัน หรือการใช้ที่สาธารณะประโยชน์ การใช้น้ำดิบเพื่อบริโภคจากแหล่งเดียวกัน การจัดการขยะ การบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น

8. การพัฒนาบุคลากร (Training Staff) การให้ความรู้ การฝึกอบรม

การส่งพนักงานดูงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พนักงานมีความรู้ มีแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นับเป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร เป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยว เช่น การฝึกอบรมพนักงานเสิร์ฟในร้านอาหารให้รู้วิธีการเสิร์ฟอาหารที่เป็นมาตรฐานสากล การฝึกแม่บ้านให้การต้อนรับแบบโฮมสเตย์ การอบรมนักท่องเที่ยวที่มีความหมายธรรมชาติ อบรมนักท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

9. การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม (Preparing Tourist Information) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องร่วมกับผู้เกี่ยวข้องจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวข่าวสารบริการการขาย ให้พร้อมมีเพียงพอต่อการเผยแพร่ ซึ่งอาจจัดทำในรูปแบบสื่อทัศนูปกรณ์รูปแบบต่าง ๆ เช่น คู่มือการท่องเที่ยว คู่มือการตลาดการท่องเที่ยวที่เป็นเอกสาร แผ่นพับหนังสือคู่มือ วิดีโอ แผ่นซีดีรอม เป็นต้น

10. ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย (Undertaking Research) ความจำเป็นต่อการแก้ปัญหาและเพิ่มคุณค่า รวมถึงการจัดการคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการจะต้องมีการประเมินผล การตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาวิจัยอย่างสม่ำเสมอ โดยการสอบถามผู้ใช้บริการโดยตรง การสอบถามเห็นจากใบประเมินผล หรือการวิจัยตลาดการท่องเที่ยวเพื่อทราบผลของการบริการ นำมาปรับปรุงและแก้ไขการจัดการ การบริการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้หลักการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทั้ง 10 ประการนี้เป็นกรอบการปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวทุกรูปแบบได้

อรรถรณ พันธุ์เนตร (2541: 13-16) กล่าวว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นับเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้เป็นเงินตราให้กับผู้ประกอบการและกระจายเข้าไปในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.และอบจ.) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและรัฐบาลมีนโยบายและแผนงานพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างประเทศ เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มเศรษฐกิจของท้องถิ่นโดยรวมก็เป็นของประเทศด้วย รายได้จากการท่องเที่ยวย่อมกระจายเข้าไปสู่ท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวได้เช่น มีนักท่องเที่ยวกินอาหาร หรือซื้อสินค้าของที่ระลึก เงินจากนักท่องเที่ยวผ่านมือจากเจ้าของร้านไปซื้ออาหารสด ผลไม้สด หรือซื้อผ้าทอเงินย้อมกระจายไปสู่เกษตรกรผู้ผลิตอาหารและผลไม้ หรือไปสู่ช่างทอผ้า ซึ่งอยู่ในท้องถิ่นได้ เป็นต้น ดังนั้นการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่นนั้นย่อมเป็นภาระหน้าที่ของคนในท้องถิ่นที่จะต้องร่วมกันคิดร่วมกันทำเพื่อให้มีนักท่องเที่ยวต่างถิ่นเดินทางมาเที่ยวเพิ่มขึ้นตลอดปีและตลอดกาล อันเป็นการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั่นเอง

กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้นมีหลายระดับ โดยระดับแรกคือ ชุมชนหรือประชาคม (Community) ผู้รับผิดชอบเป็นเจ้าของเป็นผู้ครอบครอง จะต้องทำหน้าที่ มีบทบาทดังนี้กฎหมายระบุหน้าที่รับผิดชอบการท่องเที่ยวของชุมชนองค์กรชุมชนหรือประชาคม (Community) หรือกลุ่มประชาชน นับเป็นองค์กรเล็กที่สุด และมีบทบาทเป็นเจ้าของท้องถิ่น เจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีบทบาท และหน้าที่ต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนร่วมกัน ตามรัฐธรรมนูญกำหนด บทบาทการมีส่วนร่วม ของประชาชนเป็นกฎหมาย ดังนี้

รัฐธรรมนูญไทยฉบับพ.ศ. 2540 (อ้างถึงใน อรรถรณ พันธุ์เนตร, 2541: 14) ระบุไว้ในหมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตราที่ 43 ระบุไว้ว่า บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์

จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ กฎหมาย มาตราที่ 56 ระบุไว้ว่า สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา ได้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตราย ต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้

ตามกฎหมายบัญญัติบทบาทขององค์กรชุมชนหรือประชาคมต่อการพัฒนาและ ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้นจะต้องทำงานร่วมกันกับพหุภาคี โดยร่วมเสนอความคิดหรือระดม ความคิดเห็นในการศึกษาสถานภาพของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว มีจุดเด่น จุดด้อย โอกาสและปัญหาอะไรบ้าง จากนั้นจึงร่วมวางแผนงาน ทั้งแก้ไขปัญหา ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยว ทำแผนปฏิบัติการทั้งแผนเฉพาะกิจ แผนระยะเร่งด่วน ระยะกลาง และระยะยาว ร่วมมือกันทำงานตามแผนที่วางไว้ให้เป็นผลสำเร็จ รวมทั้งร่วมลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวที่ได้รับการ ยินยอมจากชุมชน ร่วมกันประเมินผลงาน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ด้วยกัน หรือ พบปัญหาที่ต้องร่วมกันแก้ไข พัฒนาให้มีคุณภาพดีขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มผู้แทนชุมชนต้องทำ หน้าที่สร้างเครือข่ายทั้งระดับแนวตั้งและแนวนอนด้วย

ภราเดช พยัฒวิเชียร (2543: 25-26) สรุปว่ากลยุทธ์หรือวิธีการจัดการการท่องเที่ยว แบบยั่งยืนนี้ ผู้รับผิดชอบการพัฒนาจะต้องร่วมดำเนินการ (ร่วมคิด ร่วมทำ) กับพหุภาคี ตามหน้าที่ที่ รับผิดชอบและพันธกิจที่เกี่ยวข้องในแต่ละส่วนโดยนำเอกหลักการจัดการท่องเที่ยวทั้ง 10 ประการ มาบูรณาการโดยคำนึงถึงการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการเที่ยวและมัคคุเทศก์ การพัฒนาสินค้าของที่ระลึก (Green Products) รวมถึงการประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมตลาดและ การพัฒนาตลาดอยู่ด้วย โดยมีวิธีการตามขั้นตอนดังนี้

1. ยึดหลักของความยั่งยืนในการวางแผนและจัดการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมนั้น องค์กรชุมชนจะต้องพูดคุย ปรีกษาหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกัน ประเมินผลศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ร่วมกันค้นหาจุดแข็งหรือความโดดเด่นของทรัพยากร การท่องเที่ยว ค้นหาจุดอ่อนและสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา มองหาโอกาสความเป็น ไปได้ต่อการจัดการในอนาคต โดยคำนึงถึงการพัฒนาที่จะเกิดผลกระทบน้อยที่สุด (มีความสมดุล) ของสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจน การพัฒนาต้องมีความชัดเจนของ การดำเนินงานเพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพ และคุณค่าของสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและคงไว้ในอัตลักษณ์ท้องถิ่น ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และมีประสบการณ์ เพิ่มขึ้นทุกครั้งที่ไปเที่ยว รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตของท้องถิ่นโดยนำธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอาชีพ เสริม อันหมายถึงประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ สะดวกสบายดีขึ้นกว่าเดิม

3. กำหนดผังและรูปแบบของสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ไม่ก่อ ผลกระทบทางภูมินิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่น (ไม่เป็นสิ่งที่แปลกปลอมเข้าไป) โดยใช้มาตรการเพื่อ รักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวและความสามารถในการ

การรองรับของพื้นที่ การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การประเมินผลกระทบต่อสังคม การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

4. จัดทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนแม่บทของท้องถิ่น จังหวัดและภูมิภาค โดยสำรวจศักยภาพ (สถานภาพ คุณภาพ ความโดดเด่นความสวยงามและสุนทรียภาพ) ของแหล่งท่องเที่ยว สำรวจตลาดการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการ (ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว) ให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

5. การพัฒนาบุคลากรต้องกำหนดแผนฯและหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อให้บุคลากรที่ปฏิบัติงาน (ในธุรกิจท่องเที่ยวทั้ง 5 สาขา คือ ขนส่ง/ที่พัก/ร้านอาหาร/บริษัทนำเที่ยว และสินค้าของที่ระลึก) ซึ่งต้องมีความรู้ความสามารถ มีมาตรฐานการทำงานในระดับสากล โดยการฝึกอบรมการดำเนินงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่การบริการที่มีมาตรฐานสากล

6. ดำเนินการเขียนโครงการ เพื่อของบประมาณพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว เมื่อกลุ่มผู้รับผิดชอบการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณได้รับมติจากชุมชนต่อการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมแล้ว ต้องจัดการเขียนโครงการตามแผนบูรณาการ (แผนพัฒนาฉบับที่ 9)

จากแนวคิดนักวิชาการข้างต้น ผู้ศึกษาสรุปว่าการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการจัดการที่เน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี รักษาและส่งเสริมความหลากหลายธรรมชาติและวัฒนธรรม สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น พัฒนาบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการบริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวและดำเนินการประเมินผล

3.6 แนวคิดและบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของตนเอง ให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ดังนี้

รุ่งทิพ ว่องปฏิการ (2547:1-2) กล่าวว่า ในการจัดการการท่องเที่ยวนั้น หากชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมแล้ว อาจทำให้ชุมชนไม่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นยังอาจทำให้ชุมชนได้รับความเสียหายจากการท่องเที่ยวได้อีกด้วย การที่หลายฝ่ายพยายามที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวเนื่องจากคนในท้องถิ่นย่อมทราบภาวะการณ์ต่างๆ ลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติและปัญหา ที่สำคัญคือมีความรักและผูกพันกับสิ่งต่าง ๆ ในพื้นที่อยู่เป็นทุนเดิมจึงเป็นโอกาสอันดีที่ชุมชนจะได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของตนเองเมื่อชุมชนได้รับโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วม ความรู้สึกรัก ผูกพัน และหวงแหนทรัพยากรในฐานะที่เป็นเจ้าของก็จะเพิ่มพูนขึ้น เกิดความตระหนักในการปกป้องและอนุรักษ์ นอกจากนี้ชุมชนยังมีความรู้สึกที่ดีกับการที่ได้รับเกียรติให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการงานต่าง ๆ ด้วย การจัดการในที่นี้จำเป็นต้องมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะเกิดขึ้นได้หากมีสิ่งเหล่านี้ ดังนี้

1. การตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการรวมตัวกัน เพราะถ้าหากสมาชิกไม่มีโอกาสตัดสินใจร่วมในฐานะที่เป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยความเข้มแข็งก็จะมี และจะขาดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ขาดความตระหนักรู้ในการเป็นเจ้าของร่วมกัน และขาดการประคับประคองช่วยเหลือกัน ฉะนั้น การจัดการต่าง ๆ สมาชิกจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย แต่อย่างไรก็ดี สมาชิกที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดีเสียก่อน หากสมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะต้องตัดสินใจแล้ว แม้จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจก็มิได้ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด ตรงกันข้ามยังจะเป็นผลเสียอีกด้วย

2. การกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ โดยทั่วไปจะมีการคัดเลือกประธาน รองประธาน เลขานุการ ประชาสัมพันธ์ และกรรมการอื่น ๆ เพื่อจะได้มอบหมายหรือแบ่งบทบาทหน้าที่กัน แต่ในการกำหนดโครงสร้าง จำเป็นต้องคำนึงถึงเป้าหมายและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องจัดการว่าเป็นอย่างใด มีปริมาณงานมากน้อยเพียงใด จากนั้นจึงจะกำหนดโครงสร้างขึ้นมา

3. การสื่อสารระหว่างผู้นำกับสมาชิกชาวบ้าน ช่วยให้เกิดการรับรู้ เข้าใจ และร่วมมือกันมากขึ้นหากไม่มีการสื่อสารหรือมีแต่น้อย หรือมีการสื่อสารแต่ไขว้เขวจากความเป็นจริง การที่จะประสบผลสำเร็จในกิจกรรมต่าง ๆ ก็เป็นไปได้ยาก

4. การควบคุมตรวจสอบ เมื่อมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันแล้ว ต้องมีการควบคุมตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีการรับรู้อย่างโปร่งใสตามหลักการของบรรษัทภิบาล (Good Governance) โดยเฉพาะในกิจกรรมการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการเงิน

5. กิจกรรมการเรียนรู้ ฝึกฝนและปฏิบัติตามจริง เช่น เรื่องป่าชุมชน การอนุรักษ์ และฟื้นฟู ลุ่มน้ำ การรักษาทรัพยากร และการแก้ปัญหาขยะ เป็นต้น เป็นสิ่งจำเป็นซึ่งอาจมีเพื่อแก้ปัญหาหรือช่วยให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติตลอดจนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนยังคงดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

6. งบประมาณ เพื่อสามารถดำเนินงานไปได้ด้วยดี จำเป็นที่จะต้องมีการระดมทุนทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้สามารถทำกิจกรรมได้ โดยชุมชนสามารถที่จะระดมทุนจากภายในชุมชนก่อนเมื่อมีงบประมาณไม่เพียงพอจึงค่อยแสวงหางบประมาณจากภายนอก หรือของบสนับสนุนจากรัฐ

ดร.ชนิ เอมพันธุ์ (อ้างถึงใน ไอยเรศ ลิบลับ 2555 :13) การมีส่วนร่วมชุมชนจำแนกตามลักษณะของการดำเนินงานที่ประชาชนท้องถิ่นมีโอกาสมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมระดับรายบุคคลรับผลประโยชน์โดยตรง เช่น สมาชิกชุมชนจัดให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดรายได้จากการให้บริการดังกล่าว เช่น เรือ บังกะโล ที่พัก อาหาร เป็นต้น หรือ เป็นการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตจากชุมชน

2. การมีส่วนร่วมระดับชุมชนโดยรวมกลุ่มจัดระบบการบริการนักท่องเที่ยว โดยชุมชนรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กร ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กำหนดมาตรการรองรับการบริการนักท่องเที่ยว มีการจัดระบบการให้บริการในกิจกรรมต่างๆให้เรียบร้อยให้เกิดความสะดวกและมีมาตรฐานเดียวกัน มีการจัดสรรรายได้สู่ผู้ให้บริการโดยตรงและกับสมาชิกของชุมชนทั้งหมดในรูป

ของกองทุนหมู่บ้าน จัดเป็นธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชน นอกจากนั้น ชุมชนอาจประสานงานกับบริษัทนำเที่ยว เพื่อให้บริษัทนำเที่ยวนำนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทุนในธุรกิจการท่องเที่ยวร่วมกับผู้ลงทุนอื่นๆ และชุมชนได้รับประโยชน์จากธุรกิจท่องเที่ยว นำมาจัดสรรใช้ประโยชน์ในชุมชนตามที่ชุมชนได้ตั้งกฎกติกาไว้โดยยึดหลักความยั่งยืนของทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงอยู่ตลอดไป

อิสยา อุลิตผล (2542: 36) กล่าวว่าบทบาทการมีส่วนร่วมของทุกองค์กรจะต้องยึดมั่นในระบบและกฎเกณฑ์ของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น ควรพิจารณาดังนี้

1. กระแสการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) แนวคิดนี้นับเป็นแผนแม่บทของโลกตามหลักการ Agenda 21 ปฏิญญาสากลการประชุมสุดยอดของโลก ที่นครโจฮันเนสเบิร์ก (Johannesburg Declaration 2002) ที่กล่าวถึงหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนคำนี้ถึง 3 หลักการ คือ การบูรณาการเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การมีธรรมาภิบาล (Good Governance) และสิทธิในการพัฒนา (Right to Development) การเคารพสิทธิมนุษยชน เสรีภาพขั้นพื้นฐาน และจริยธรรม (Ethics)

2. การท่องเที่ยวเป็นการเรียนรู้และการเพิ่มคุณภาพชีวิต (Knowledge and Quality of Life) แนวคิดนี้เกิดจากกระแสของการท่องเที่ยวที่เน้น 3 S คือ ความปลอดภัย (Security) ความสะอาด (Sanitation) และความพึงพอใจ (Satisfaction) มุ่งเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ เน้นความเข้าใจเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจคนในสังคม จริยธรรม ใช้อาหารเสริมสร้างภูมิปัญญาประสบการณ์และการเรียนรู้เชื่อมโยงกับสิทธิมนุษยชน ศิลปวัฒนธรรม ศาสนาจารีตประเพณีและสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุล ความพอเพียงและยั่งยืนในโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม มุ่งให้เกิดคุณภาพชีวิตมากกว่าการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน (ความคุ้มค่า)

3. การวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดการตามแผนการตลาด การจัดทำแผนการตลาดประจำปี ทั้งแผนระยะสั้น ระยะยาว จะต้องวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อหาวิธีวางแผนการจัดการให้สอดคล้องกัน โดยพิจารณาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการคือ ศักยภาพของทรัพยากรและความพร้อมในด้านการบริการ ศักยภาพและความพร้อมบริการของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่หลายระดับนั้น ควรพิจารณาจากกลุ่มที่มีระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกันนำเสนอส่งเสริมการท่องเที่ยวตามกลุ่ม เป้าหมายของแผนการตลาด หากศักยภาพยังไม่ถึงตามเกณฑ์มาตรฐาน ผู้จัดการจะต้องพัฒนาฟื้นฟู เพื่อให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนด

4. การจัดการตามกลุ่มการค้าเป็นการด้วยกัน (Cluster) ประเด็นนี้ การจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่พิจารณาจากกลุ่มการค้าเป็นการด้วยกันนั้น หมายถึง กลุ่มเชื่อมโยงในพื้นที่ (Area Approach) กลุ่มเชื่อมโยงในรูปแบบของรายการท่องเที่ยว (Activities Approach) กลุ่มเชื่อมโยงในธุรกิจท่องเที่ยว (Business approach) และกลุ่มสินค้าที่สร้างสรรค์ใหม่ (New Products Approach) สำหรับการจัดการด้านกลุ่มธุรกิจนั้น ลักษณะการค้าเป็นการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นธุรกิจขนาดย่อม (SMEs)

5. การจัดการตามกรอบกฎหมายการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว การส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดรูปธรรมได้นั้น จะต้องนำกรอบของกฎหมายเป็นหลักปฏิบัติ มีกฎหมายที่ใช้บังคับต่อการรักษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอยู่ 2 ประเภท คือ กฎหมายในประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศ

จากแนวคิดนักวิชาการข้างต้น ผู้ศึกษาขอสรุปว่า การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนจะต้องมีการตัดสินใจร่วมกัน กำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายในชุมชน กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว และควบคุมตรวจสอบบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใส เป็นต้น

3.7 ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ย่อมมีปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ดังต่อไปนี้

ไอยเรศ ลิบลับ (2555 :14) กล่าวว่าโดยทั่วไปว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 2 ประการ คือปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของชุมชน

ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่

1. ความพร้อมด้านทักษะการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น การบริการสื่อความหมายธรรมชาติ การนำเที่ยว การจัดเตรียมที่พักและอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2. ความพร้อมของทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ เงินทุน เวลา แรงงาน และทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน

3. ความต้องการของชุมชน ในการเข้าร่วมจัดการและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

4. ความเข้มแข็งของชุมชนและผู้นำชุมชน

ปัจจัยภายนอก ได้แก่

1. นโยบายของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้าร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. ความร่วมมือจากภาครัฐและองค์กรเอกชน เช่น การสนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้งองค์การท้องถิ่นสำหรับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การสนับสนุนจากผู้ประกอบการในการนำนักท่องเที่ยวมาใช้บริการของท้องถิ่น

ไอยเรศ ลิบลับ (2555 :15) ยังกล่าวอีกว่า หลักการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีดังนี้

1. ต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อชุมชนและทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่ใกล้เคียง

2. ต้องมีความยั่งยืน ทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว

3. ประชาชนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ตั้งแต่ร่วมคิดร่วมทำและร่วมประเมินติดตามผล

4. เป็นการนำรายได้หรือประโยชน์อื่น ๆ มาสู่ชุมชน และเกิดการกระจายรายได้ดังกล่าวอย่างเป็นธรรม

5. ต้องเป็นการให้ประสบการณ์นันทนาการที่ดีแก่นักท่องเที่ยว ทั้งยังก่อให้เกิดจิตสำนึกในการท่องเที่ยวที่ดีและทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ความเข้าใจในชุมชนท้องถิ่นหรือจากแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนท้องถิ่นดูแลจัดการ

รวิไพพรรณ แก้วสุริยะ (2544: 82-83) สรุปว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะดำเนินไปได้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการประสานงาน จากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในทุกด้านและเป็นไปอย่างสอดคล้องกัน ไม่เพียงเฉพาะการผสมผสาน ความต้องการและการตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญต่อการดูแลรักษาความเป็นธรรมชาติและเอกลักษณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นหลักควบคู่กันไป แต่ในปัจจุบันแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ที่สิ้นสุดลง การพัฒนาไม่สามารถดำเนินไปตามแผนได้ ด้วยปัญหาและอุปสรรคดังนี้

1. การบริหารจัดการ ในส่วนขององค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการอัน ได้แก่ ททท. กรมป่าไม้ กรมการปกครอง กรมควบคุมมลพิษสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม รวมทั้งองค์กรชุมชนในท้องถิ่นหน่วยงานเหล่านี้เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนแต่ที่ผ่านมาการพัฒนาเป็นการดำเนินการแบบ “ต่างคนต่างทำ” การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานนำไปซึ่งปัญหาการบริหารจัดการในท้องถิ่นนั้น ๆ

2. แหล่งท่องเที่ยวกับกิจกรรม ปัจจุบันการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยว บางชนิดไม่คำนึงถึงความเหมาะสม หรือผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว มุ่งแต่ผลประโยชน์หรือด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์จนทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งยังมิได้กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่

3. การบริการ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการอำนวยความสะดวก ส่งเสริมสนับสนุน กำกับ ดูแล ให้นักท่องเที่ยวบรรลุวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญเช่น ที่พัก ร้านอาหาร การบริการนำเที่ยว เป็นต้น แต่ที่ผ่านมาการบริการดังกล่าวไม่ได้รับการบริหารจัดการที่ควร จึงกลายเป็นปัญหาการบริการที่ไม่มีมาตรฐาน

4. สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ของพื้นที่ เป็นสิ่งเสริมสร้างคุณค่าและสวยงามให้แก่ แหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ แต่ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งกลับถูกทำลายโดยสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ดังกล่าว ด้วยเหตุของการขาดการบริหารจัดการจากผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้น จึงกลายเป็นปัญหาการสร้างสิ่งแปลกปลอมหรือการทำลายทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในแหล่งนั้น

5. นักท่องเที่ยว ถือเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวเป็นผู้ต้องการหรือเป็นอุปสงค์ (Demand) ของการท่องเที่ยว อีกทั้งนักท่องเที่ยวคือปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรม หรือวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว การขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรมีส่วนทำให้แหล่งเที่ยวนั้นเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว

6. ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทและความสัมพันธ์ต่อการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ เช่น ความเป็นเจ้าของ ผู้จำหน่ายสินค้า ผู้ให้บริการ รวมถึงองค์กรปกครองท้องถิ่น ด้วยความสำคัญดังกล่าวจึงถือเป็นอีกหนึ่งกลไกในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แต่ด้วยความเป็นชุมชนนั้นก็ก่อให้เกิดปัญหาในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ ด้วยเหตุของการขาดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนา จึงทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนล่าช้า

แนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรคการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การเติบโตการดำรงอยู่และการสืบทอดต่อไปจำเป็นต้องพัฒนาแบบครบวงจร ดำเนินการไปพร้อมกันในทุกองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การบริหารจัดการต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดำเนินไปด้วยกัน
2. การกำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวและก่อให้เกิดผลกระทบให้น้อยที่สุด
3. การส่งเสริมและสนับสนุนการบริการเพื่อให้บริการที่มีคุณภาพ โดยควรคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าเป็นระบบและยั่งยืน
4. การสร้างความสัมพันธ์ของชุมชนในการมีส่วนร่วมและสร้างจิตสำนึกของการพัฒนาอย่างเป็นระบบถ่วงเท้ในคุณค่าของทรัพยากรกับกระบวนการการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยตระหนักถึงความพึงพอใจและความต้องการของชุมชนด้วย
5. การสร้างเสริมและเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวและเจ้าของท้องถิ่นให้เกิดความรัก ความหวงแหน และรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวรวมถึงการพึ่งพากันในความต้องการและตอบสนองอย่างรู้คุณค่าของการใช้ไปและการฟื้นฟูรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนนั้น ประชาชนในท้องถิ่น ผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวจะต้องร่วมกันคิดร่วมทำกับพหุภาคี โดยคำนึงถึงเป้าหมายต่อการพัฒนาคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้ได้นานที่สุด มีปัญหาหรือผลกระทบน้อยที่สุด นั่นคือการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

จากแนวคิดนักวิชาการดังกล่าว ผู้ศึกษาขอสรุปว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกชุมชนเป็นสำคัญ และปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้แก่ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและชุมชนในท้องถิ่นที่ขาดความตระหนักและไม่รู้ในหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4. ข้อมูลพื้นฐานตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

4.1 ข้อมูลทั่วไปของตลาดเก่าอ่างศิลา

4.1.1 ประวัติตำบลอ่างศิลา

อ่างศิลาในปัจจุบัน คนพื้นที่ดั้งเดิมเรียกกันว่า “อ่างหิน” สมัยรัชกาลที่ 3 ชาวตะวันตก และคนบางกอกมาพักตากอากาศกันมาก ชื่ออ่างหินก็เริ่มเปลี่ยนแปลงให้ดูเป็นสากลมากขึ้น โดยมีหลักฐานบันทึกถึงชื่อ “อ่างศิลา” ดังนี้

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสจังหวัดชลบุรี ได้ประทับแรมที่อ่างศิลา โดยมีลายพระราชหัตถเลขา ลงวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2419 พรรณนา“อ่างศิลา”ตอนหนึ่งว่า “..เรียกชื่อว่าอ่างศิลานั้น เพราะมีแผ่นดินสูงเป็นลูกเนิน มีศิลาก้อนใหญ่ ๆ เป็นศิลาดาดและเป็นสระยาวรีอยู่ 2 แห่ง ๆ หนึ่งลึก 7 ศอก กว้าง 7 ศอก ยาว 10 วา แห่งหนึ่งลึก 6 ศอก กว้าง 1 วา 2 ศอก ยาว 7 วา เป็นที่ขังน้ำฝน น้ำฝนไม่รั่วซึมไปได้ ท่านเจ้าพระยาทิพากรวงษ์มหาโกษาธิบดี เห็นว่าเป็นประโยชน์กับคนทั้งปวงจึงให้หลวงฤทธิศักดิ์ ชลเขต ปลัดเมืองชลบุรี เป็นนายงานก่อเสริมปากบ่อกั้นน้ำ มิให้น้ำที่โสโครกไหลกลับลงไปบ่อได้ ราษฎรชาวบ้านและชาวเรือไปมาได้อาศัยใช้น้ำฝนในอ่างศิลานั้น บางปีถ้าฝนตกมาก ถ้าใช้น้ำแต่ลำพังชาวบ้านก็ได้ใช้น้ำทั้งสองแห่ง และบ่อแห่งอื่น ๆ บ้าง พอตลอดปีไปได้ บางปีฝนน้อย ราษฎรได้อาศัยใช้แต่เพียง 5 เดือน 6 เดือน ก็พอหมดน้ำในอ่างศิลา แต่น้ำในบ่อแห่งอื่น ๆ ที่ราษฎรขุดขังน้ำฝนไว้ใช้นั้น มีอยู่หลายแห่งหลายตำบล ถึงน้ำในอ่างศิลา สองแห่งนี้แห้งไปหมดแล้ว ราษฎรก็ใช้น้ำบ่อแห่งอื่น ๆ ได้จึงได้เรียกว่า “บ้านอ่างศิลา” มาจนถึงทุกวันนี้...



ภาพที่ 2.1 สภาพทั่วไปของตำบลอ่างศิลาและลักษณะโครงสร้างทางธรณีวิทยาของอ่างศิลา

ด้วยลักษณะโครงสร้างทางธรณีวิทยาในเขตอ่างศิลา ประกอบด้วยหินอัคนี ประเภทหินแกรนิตและหินทราย ซึ่งหินแกรนิตที่ตำบลอ่างศิลานี้จะมีสีขาวนวลและสีเหลืองอ่อนมีความแกร่งมากทำให้เกิดเป็นอาชีพรทำครกหินและกลายเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้านชาวประมงอ่างศิลาในที่สุด

ตลาดเก่าอ่างศิลา เป็นตลาดที่มีมานานถึง 133 ปีแล้ว ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ชาวตะวันตกและคนบางกอกหรือคนกรุงเทพฯ มาพักตากอากาศกันมาก ชื่ออ่างหินก็เริ่มเปลี่ยนแปลง เป็น “อ่างศิลา” ให้ดูเป็นสากลมากขึ้น สำหรับคำว่าอ่างศิลาที่คนเรียกติดปากนั้น เดิมแล้วคนในพื้นที่ ดั้งเดิมเรียกกันว่า “อ่างหิน” เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสจังหวัด ชลบุรี ได้ประทับแรมที่อ่างศิลา โดยมีลายพระราชหัตถเลขา ลงวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2419 พรรณนาถึง อ่างศิลา ตอนหนึ่งว่า เรียกชื่อว่าอ่างศิลานั้น เพราะมีแผ่นดินสูงเป็นลูกเนิน มีศิลาก้อน ใหญ่ๆ เป็นศิลาดาด และเป็นสระยาวรี และนี่ก็คือที่มาของคำว่า “อ่างศิลา”

อ่างศิลา เป็นหมู่บ้านประมงริมทะเล อยู่ห่างจากตัวเมืองชลบุรีประมาณ 5 กิโลเมตร ปัจจุบันเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงหอยนางรมและหอยแมลงภู่ และเป็นแหล่งทำครกหิน ซึ่งริเริ่ม โดยชาวจีนแต้จิ๋วซึ่งอพยพเข้ามาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้นำหินเนื้อละเอียดที่มีอยู่มากมายแถบ อ่างศิลามาแกะสลัก จนปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์เป็นสินค้าของใช้ ของตกแต่งบ้าน มากมาย นอกจากนี้อ่าง ศิลายังคงเคยเป็นสถานตากอากาศชายทะเลเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่ง มีตำหนักที่ประทับริมทะเลสมัยรัชกาล ที่ 5 สถาปัตยกรรมแบบยุโรป ให้เห็นอยู่ รวมทั้งเป็นย่านร้านอาหารทะเลที่ขึ้นชื่อของจังหวัด ซึ่ง เทศบาลเมืองอ่างศิลา และชุมชนชาวอ่างศิลา ได้ร่วมกันพัฒนาตลาดอ่างศิลา เพื่อให้เป็นสถานที่ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญอีกแห่ง หนึ่งของจังหวัดชลบุรี ภายใต้ชื่อโครงการ ตลาดเก่าอ่างศิลา 133 ปี ซึ่งมีการจำหน่ายสินค้าทุกวัน และวันเสาร์อาทิตย์ เวลา 10.00 – 18.00 น. ซึ่งมีชาวบ้านมาจำหน่ายสินค้าอาหาร ของฝากมากมาย อาทิ อาหารทะเลแปรรูป ขนมครกสูตร โบราณ ห่อหมก ฯลฯ

4.1.2 จำนวนประชากร และจำนวนหลังคาเรือน

อ่างศิลามีจำนวนประชากรประมาณ 5,281 คน

บ้านเรือนประมาณ 2,818 หลังคาเรือน ประกอบด้วย

หมู่ที่ 1 บ้านไทย	จำนวน	1,268	หลังคาเรือน
หมู่ที่ 2 บ้านกลาง	จำนวน	155	หลังคาเรือน
หมู่ที่ 3 บ้านจีน	จำนวน	186	หลังคาเรือน
หมู่ที่ 4 บ้านบน	จำนวน	472	หลังคาเรือน
หมู่ที่ 5 บ้านปากคลอง	จำนวน	737	หลังคาเรือน

4.1.3 ลักษณะความเป็นอยู่

อาคารบ้านเรือนสองฝั่งถนน จำนวน 180 หลัง (ตั้งแต่พระตำหนักมหาราช – ศาลเจ้าแม่รำไพ) ส่วนใหญ่ที่ใช้เป็นที่พักอาศัย , ค้าขาย ,งานบริการต่างๆ ตามลำดับ

4.1.4 อาชีพที่สำคัญของชาวตำบลอ่างศิลา อาชีพแกะสลักหิน



ภาพที่ 2.2 ภาพการแกะสลักครกหินอ่างศิลา สินค้าพื้นเมืองของชาวตำบลอ่างศิลา

เมื่อกล่าวถึง “อ่างศิลา” สิ่งแรกที่คนทั่วไปจะนึกถึงก็คือ ครกหิน เพราะครกหินเป็นสัญลักษณ์ของสินค้าพื้นเมืองที่น่าชื่อเสียงมาให้แก่ตำบลอ่างศิลาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เนื่องมาจากภูมิประเทศของตำบลอ่างศิลานั้นมีพื้นที่ที่มีโขดหินและหินในพื้นที่ดังกล่าวสามารถนำมาทำครกและรูปแกะสลักต่าง ๆ ได้

อาชีพประมง



ภาพที่ 2.3 ภาพแสดงวิถีชีวิตชาวประมง ตำบลอ่างศิลา

อาชีพประมงเป็นอาชีพหลักอย่างหนึ่งของชาวอ่างศิลาที่มีมาแต่โบราณ ทั้งนี้เนื่องจากอ่างศิลามีอาณาเขตติดต่อกับชายฝั่งทะเลการประกอบอาชีพประมงส่วนใหญ่ของชาวอ่างศิลา เป็นการประมงชายฝั่งที่จับสัตว์น้ำด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การทำโป๊ะ อวนลาก อวนล้อม อวนลอย เลี้ยงหอยแมลงภู่ และหอยนางรม เป็นต้น

ผ้าทออ่างศิลา



ภาพที่ 2.4 ภาพการทอผ้าของชุมชนตำบลอ่างศิลา

การทอผ้าที่อ่างศิลานั้นกระทำกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ผู้ชายจะประกอบอาชีพประมง ส่วนผู้หญิงจะทอผ้าสำหรับใช้นุ่งห่มกันเองภายในครอบครัว ต่อมาจึงมีการทอผ้าเพื่อการจำหน่ายเป็นการหารายได้พิเศษช่วยเหลือครอบครัว ในอดีตนั้นมีผู้เล่าสืบต่อกันว่า มีหญิงชาวตำบลอ่างศิลาได้ติดตามเจ้านายไปในพระราชวังต้นกรุงรัตนโกสินทร์และได้เป็นครูสอนการทอผ้าให้ชาววังด้วย

คุณสมบัติของผ้าทออ่างศิลา

จากกระบวนการที่ทำกับเส้นด้ายก่อนที่จะนำมาทอทำให้ผ้าทออ่างศิลามีคุณสมบัติที่แตกต่างไปจากผ้าทอแหล่งอื่น ๆ คือ เนื้อผ้าจะละเอียดเนียน (แม้เนื้อผ้าจะแลดูน้อย), ไม่มีขน ,เนื้อนิ่ม สวมใส่สบาย, รีดแล้วสวย,เหนียว และทนทาน

4.1.5 สภาพเดิมของตลาดอ่างศิลา

เดิมตลาดอ่างศิลา มีการคมนาคมภายในหมู่บ้าน มีถนนสายเดียว ซึ่งต่อมามีการสร้างถนนสายลงทะเลขึ้นอีกสายหนึ่ง คนชุมชนจะมีคนจีนส่วนหนึ่งซึ่งประกอบอาชีพประมงเหมือนคนไทย ภายในตลาดมีเพียงร้านค้าไม้ก้ำร้าน มีร้านก๋วยเตี๋ยวร้านเดียวขายขามละ 3 สตางค์ และมีร้านขายเต้าฮวยมี 1 ร้าน มีคนมักนิยมซื้อไปรับประทาน มีบ้านเรือนประมาณ 400 หลังคาเรือน ศูนย์กลางของชุมชนคือ บริเวณถนนที่ตั้งศาลเจ้าซึ่งจัดงานเป็นประจำทุกปี ครั้งละ 3-5 วัน ชาวบ้านจะมาไหว้เจ้า ขอพรบนบานและมาแก้บน คือ บน 1 ครั้งต่อเขียน 1 องค์ ปัจจุบันโรงจิวสร้างเป็นศาลาประชาคม นอกจากนี้ยังมีประเพณีทิ้งกระจาด เอาของและผลไม้ ขนมเทียน ขนมแข่ง ชาวบ้านจะชิงกันแย่งของ พิธีไหว้ผีไม่มีญาติ

4.1.6 สภาพปัจจุบันของตลาดอ่างศิลา

ตลาดอ่างศิลาส่วนใหญ่ชาวบ้านจะประกอบอาชีพค้าขาย



ภาพที่ 2.5 การจำหน่ายสินค้าของชุมชนบริเวณตลาดเก่าอ่างศิลา

4.1.7 ลักษณะของปัญหาตลาดอ่างศิลา

ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหาจากการขยายตัวของร้านสะดวกซื้อ และห้างสรรพสินค้าประเภทค้าปลีก-ค้าส่ง ทำให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง ประชาชนที่ประกอบกิจการค้าขายไม่สามารถแข่งขันกับธุรกิจดังกล่าวได้ จึงต้องประสบภาวะขาดทุนและปิดกิจการในที่สุดอีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันและวิถีชีวิตของชุมชน

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

การขยายตัวของชุมชนเมือง และจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ทำให้ความต้องการทางด้านสาธารณูปโภค-สาธารณูปการสูงขึ้น ประชาชนต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ความคับแคบของถนนที่ส่งผลต่อระบบการจราจร การอุดตันของท่อระบายน้ำที่เกิดจากปัญหาขยะมูลฝอย ถนนบางช่วงไม่มีทางเดินเท้าทำให้การสัญจรขาดความปลอดภัย

ด้านสังคม

การได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมสมัยใหม่ ทำให้ประชาชนขาดจิตสำนึกในการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านสังคม เช่น การรักษาความสะอาดของบ้านเรือนและของชุมชน การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการ ทำให้บ้านเมืองไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย

4.1.8 สถานที่ท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับตลาดเก่าอ่างศิลาและบริเวณเดียวกัน

ตลาดเก่าอ่างศิลา 133 ปี ได้แบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 4 โซน ประกอบด้วย
โซนที่ 1 เข้าทางวัดอ่างศิลา ชมความมหัศจรรย์วัด 2 โบสถ์ วัดเก่าแก่ที่มีอายุกว่า 309 ปี ชมแหล่งประวัติศาสตร์ศิลปกรรมท้องถิ่น ภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัชกาลที่ 3 ที่ใช้เทคนิคการตัดเส้นที่ดีและสวยที่สุดในประเทศไทย มณฑปและรอยพระพุทธรบาท เจดีย์เก่าสมัยอยุธยา ตอนปลาย นมัสการหลวงพ่อกิน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวอ่างศิลา วิหารท่านเจ้าคุณพระ วิสุทธิสมาจาร

โซนที่ 2 บริเวณพระตำหนักมหาราช ชมพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติฯ นิทรรศการภาพเก่าเล่าขานชมตลาดเก่าอ่างศิลา 133 ปี ศาลเจ้าปูนเต๋มากง และศาลเจ้าปูนเต๋มาม่า เลือกซื้อสินค้าพื้นเมือง ผลิตภัณฑ์แปรรูป อาหารสำเร็จรูป อาหารและขนมไทย อาหารทะเลสด

โซนที่ 3 ชมตลาดเก่าอ่างศิลา133 ปี ศาลเจ้าปูนเต๋มากง และศาลเจ้าปูนเต๋มาม่า เลือกซื้อสินค้าพื้นเมือง ผลิตภัณฑ์แปรรูป อาหารสำเร็จรูป อาหารและขนมไทย อาหารทะเลสด

โซนที่ 4 ชมศูนย์การเรียนรู้ทางธรรมชาติ ชมวังค่างคาว ฟาร์มหอยบนสะพานที่ทอดยาวไปในทะเลกว่า 10 กิโลเมตร

ชายหาดอ่างศิลาและสะพานปลาอ่างศิลา

เป็นท่าเทียบเรือประมงขององค์การสะพานปลา ในเวลาเช้ามีดจะมีเรือประมงมาเทียบท่าที่สะพานปลา เพื่อขึ้นอาหารทะเลและจำหน่ายที่บริเวณสะพานปลา และส่งจำหน่ายทั่วไป



ภาพที่ 2.6 ภาพท่าเทียบเรือสะพานปลาอ่างศิลา

ศาลเจ้าแม่หินเขา

ตั้งอยู่ในบริเวณพระตำหนักมหาราช เป็นที่เคารพนับถือของชาวอ่างศิลา



ภาพที่ 2.7 ศาลเจ้าแม่หินเขา

พระตำหนักมหาราช-พระตำหนักราชินี



ภาพที่ 2.8 ภาพพระตำหนักมหาราช(ตึกขาว) และพระตำหนักมหาราชินี (ตึกแดง)

จังหวัดชลบุรีได้รับความสนใจมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา เนื่องจากชลบุรีอยู่ไม่ห่างจากกรุงเทพฯนัก มีอากาศดี การเดินทางสะดวก ชลบุรีจึงเป็นที่พักผ่อนตากอากาศ และพักผ่อนจากการเจ็บป่วยทั้งชาวต่างประเทศและชนชั้นสูงของไทย

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เคยเสด็จประพาสและประทับค้างแรมที่อ่างศิลาหลายครั้ง แต่ก็ได้ทรงสร้างวังที่ประทับขึ้นแต่อย่างใด โปรดเกล้าฯ ให้สร้างแต่เพียงพลับพลาเล็ก ๆ หลังเดียว

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จประพาสมาที่อ่างศิลาในครั้งนั้น เสนาบดีอ่างศิลากรมท่าได้ออกมาสร้างพลับพลาประดับเสด็จเป็นที่พอพระทัย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมาก

ต่อมาสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ได้สร้างตึกไว้เป็นที่พักผ่อนของคนป่วยหลังหนึ่ง (หลังใหญ่) เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ สร้างอีกหลังหนึ่ง (หลังเล็ก) ตึกดังกล่าวนี้ชาวต่างประเทศได้ไปพักอาศัยอยู่เสมอเรียกกันในสมัยนั้นว่า “ตึกอาไศรยสถาน” ตึกทั้งสองหลังนี้สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้บูรณปฏิสังขรณ์อีกครั้งหนึ่งในระหว่างที่ทรงสำเร็จราชการแทนพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเสด็จประพาสยุโรป เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลเฉลิมพระชนมพรรษาแด่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แล้วพระราชทานนามตึกหลังใหญ่ว่า “ตึกมหาราช” ตึกหลังเล็กว่า “ตึกราชินี” และให้เป็น “อาไศรยสถาน” สืบมา

เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2539 กรมศิลปากร ได้ประกาศให้ตึกมหาราช และตึกราชินีขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน ในส่วนของรูปแบบทางสถาปัตยกรรม “ตึกมหาราช” นั้นรูปทรงเป็นแบบอย่างที่เราเรียกว่า “อิทธิพลทางตะวันตกแบบเมืองขึ้น” ได้มีการผสมผสานทางสถาปัตยกรรมระหว่างไทยกับจีนและตะวันตก โดยเฉพาะการที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้ขุนนางระดับสูงไปดูงานทางด้านสถาปัตยกรรม การทำนุบำรุงประเทศที่ประเทศสิงคโปร์ ในราว พ.ศ.2402 ซึ่งขณะนั้นอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ เพื่อนำมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับเมืองไทย มิได้มีช่างชาวตะวันตกมาออกแบบควบคุมการก่อสร้างแต่อย่างใด

ลักษณะเด่นของตึกนี้ที่มีลักษณะอิทธิพลแบบเมืองจีน คือ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น หลังคาทรงปั้นหยา เอียงลาดมาด้านหน้าเป็นจั่วมุงกระเบื้อง ไม่มีชายคายื่นจากผนังโดยชอบ ไม่มีกันสาดบังแดด ผนังให้แก่อ่างต่าง ใช้ซุ้มโค้งครึ่งวงกลมตรงชั้นล่างส่วนหน้ามุข มีบันไดทางขึ้นแยกเป็น 2 ทางขึ้นสู่มุขตรงกลางอาคาร

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของ “ตึกราชินี” นี้เป็นรูปแบบที่เป็นชลบุรีที่นิยมกันในสมัยรัชกาลที่ 4 คือ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน สูง 2 ชั้น มีส่วนที่เป็นระเบียงติดกับพื้นดินรองรับส่วนหน้าของอาคารที่สัมพันธ์กับพื้นที่ดินที่เอียงลาดเป็นอาคารที่ได้รับอิทธิพลตะวันตกแบบเมืองจีนเช่นเดียวกัน หลังคาทรงปั้นหยาจั่ว ส่วนหน้าของอาคารหันหน้าออกทะเล มีมุขยื่นออกมาทั้งชั้นล่างและชั้นบน ชั้นล่างบริเวณมุขเป็นผนังทึบ มีประตูรูปซุ้มโค้งตรงส่วนมุขชั้นล่าง โดยมีบานประตูรูปโค้งตามกรอบส่วนบนเป็นกระจก ส่วนล่างเป็นบานลูกฟักไม้โดยเฉพาะส่วนเฉลียงระเบียงลูกกรงนั้นใช้เป็นทางสัญจรและที่รับลม ซึ่งมีลักษณะเหมือนบ้านกงสุลอังกฤษ และโปรตุเกสในระยะเวลาเดียวกัน

จุดแวะชมค้างคาว



ภาพที่ 2.9 ค้างคาวแม่ไก่ที่อาศัยบนต้นไม้

ป่าชายเลนตำบลอ่างศิลาที่ยังคงมีความสมบูรณ์เป็นสถานที่ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง นอกจากต้นโกงกางที่ขึ้นอยู่ทั่วแล้ว ยังมีค้างคาวแม่ไก่ที่มาอาศัยอยู่อีกเป็นจำนวนมาก

ฟาร์มหอยนางรม



ภาพที่ 2.10 วิธีชีวิตชาวประมงในการเลี้ยงฟาร์มหอยนางรม

การท่องเที่ยวแบบเชิงนิเวศ ลงเรือดูการเลี้ยงหอยนางรมปากจیب โดยการเช่าเรือประมงชาวบ้าน มีขนาดยาว 7 เมตร กว้าง 1.5 เมตร สามารถโดยสารได้ประมาณ 10 คน

วัดอ่างศิลา

วัดอ่างศิลา เดิมชื่อวัดนอกตั้งอยู่ใกล้กับวัดใน ภายหลังรวมกันเป็น "วัดอ่างศิลา" มีความเก่าแก่ มาตั้งแต่สมัยอยุธยา และ ปฏิสังขรณ์ขึ้นในรัชกาลที่ 4 ปัจจุบันจึงเป็นที่เคารพนับถือ ของชาวบ้านแถบนั้น ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจหลายอย่างพระอุโบสถ ภาพเขียนในพระอุโบสถ มณฑปพระพุทธบาท

พระอุโบสถ มีลักษณะสถาปัตยกรรมคล้ายวัดราชโอรส ที่ฝั่งธนคือเครื่องบนหรือหลังคาไม่มีช่อฟ้าใบระกาหน้าบันประดับด้วย เครื่องถ้วยกระเบื้องเคลือบจีน กรอบประตูหน้าต่างปั้นปูนประดับ ด้วยลายพุดตานรอบพระอุโบสถมีฟาโลเป็นระเบียงเดินได้รอบภาพเขียนในพระอุโบสถ สภาพยังสมบูรณ์การเขียนภาพต่างจากประเพณีนิยมคือ ด้านหลังพระประธาน แทนที่จะเป็นภาพไตรภูมิก็เป็นภาพพระพุทธเจ้าประทับนั่งสมาธิในชุ่มพระวิมาน มีเหล่าทวยเทพเฝ้าแทนด้านหน้าพระประธานแทนที่จะเป็นภาพมารผจญ ก็เป็นภาพพุทธประวัติตอนเสด็จออกบวช ผนังทางขวา ของพระประธานเป็นภาพ ตอนประสูติพระนางสิริมหามายากำลังโหนกิ่งสาละ ส่วนผนังด้านซ้ายกลับเป็น ภาพมารผจญที่ใช้วาดเน้นสีแดง ดำ และครามซึ่งเป็นสีที่ช่างจีนนิยมใช้มีภาพอาคารบ้านเรือนตึกคอนกรีต แบบฝรั่งภาพมีมิติกว้างลึกต้นไม้ใช้พู่กันแต่มีใบไม้คล้ายฝีมือของชาวอินโง่ง ศิลปินชื่อก้อง ในสมัย รัชกาลที่ 4 อันเป็นยุคสมัยที่สร้างพระอุโบสถ หลังมณฑปพระพุทธบาท อยู่ข้างพระอุโบสถภาพในมีรอยพระพุทธบาท จำลอง ผนังด้านในมณฑป เขียนรูปพระอรหันต์เข้าแถวเรียงหน้ากระดาน แถวละห้าองค์มีตาลปัตรคันแต่ละองค์ได้ภาพพระอรหันต์มีชื่อบุคคลต่างๆ เข้าใจว่าเป็นผู้ออกกวัดอุปัชฌาย์ในการสร้าง ส่วนใหญ่เป็นชื่อชาวจีนจึง สะท้อนถึงความสัมพันธ์ของวัดกับ ชุมชนชาวจีน ที่อยู่โดยรอบวัดนี้



ภาพที่ 2.11 อุโบสถวัดอ่างศิลา

ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ



ภาพที่ 2.12 ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ

ตั้งอยู่เลขที่ 1/13 หมู่ 5 ถนนอ่างศิลา- บางแสน ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โทร. 038-398381-4 เป็นศาลเจ้าที่สวยงามและใหญ่โตสร้างด้วยสถาปัตยกรรมอันวิจิตรตระการตา โบราณวัตถุอันล้ำค่า พบกับความเป็นที่สุดในโลกหลากหลายสิ่ง อาทิ มังกรมีมากถึง 2,840 ตัวกระถางธูปศักดิ์สิทธิ์ เส้าฟ้าดิน และเป็นสถานที่ที่มีองค์ให้สวยเอี้ย (ดาวเทพเจ้าคุ้มครองดวงชะตาประจำปีเกิดของมวลมนุษย์) ครบ 60 องค์ ให้ขอพรได้ตรงตามปีเกิด

แผนที่ท่องเที่ยว “ตลาดอ่างศิลา 133 ปี”



ภาพที่ 2.13 ภาพแสดงเส้นทางท่องเที่ยว ตลาดเก่าอ่างศิลา 133 ปี

4.2 ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลเมืองอ่างศิลา

เทศบาลเมืองอ่างศิลา เปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลจาก เทศบาลตำบลอ่างศิลา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรีเป็นเทศบาลเมืองอ่างศิลา โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 10 และมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554

4.2.1 สภาพทั่วไป

ลักษณะที่ตั้ง

จำนวนพื้นที่รวมทั้งสิ้น 18.60ตารางกิโลเมตร หรือ 11,615ไร่

(1 ไร่ = 0.0016 ตารางกิโลเมตร/1,600 ตารางเมตร) มีอาณาเขตการปกครอง จำนวน 4 ตำบล ประกอบด้วย 20 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงลักษณะที่ตั้งจำนวนพื้นที่อาณาเขตการปกครอง จำนวน 4 ตำบลประกอบด้วย 20 หมู่บ้าน

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อชุมชน	จำนวนพื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)
อ่างศิลา	1	บ้านไทย	ชุมชนหมู่ 1 บ้านไทย	1.09300
	2	บ้านกลาง	ชุมชนมะเกลือสามัคคี	0.04736
	3	บ้านจีน	ชุมชนคนหมู่ 3	0.03742
	4	บ้านบน	ชุมชนบ้านบนเข้มแข็ง	0.31070
	5	บ้านปากคลองโรงนา	ชุมชนบ้านปากคลอง	0.98240
รวม				2.47088
บ้านปึก	1	บ้านปึกใหญ่	ชุมชนบ้านปึกใหญ่สามัคคี	0.63710
	2	บ้านปึกมะม่วง	ชุมชนบ้านสวนมะม่วง	1.03000
	3	บ้านปึกเล็ก	ชุมชนบ้านปึกเล็ก	0.45980
	4	บ้านหนองยี่พริ้ว	ชุมชนบ้านหนองยี่พริ้ว	0.42690
	5	บ้านสวนหมาก	ชุมชนบ้านสวนหมาก	0.95260
	6	บ้านหนองเพชร	ชุมชนบ้านหนองเพชร	1.06500
	7	บ้านมาบหม้อ	ชุมชนบ้านมาบหม้อ	0.97240
รวม				5.54380

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อชุมชน	จำนวนพื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)
เสมีด	3	บ้านไร่ถั่ว	ชุมชนบ้านไร่ถั่ว	1.48600
	4	บ้านเสมีดใน	ชุมชนบ้านเสมีดใน	1.39800
	5	บ้านหัวโพรง	ชุมชนบ้านหัวโพรง	0.87460
	6	บ้านเสมีดนอก	ชุมชนบ้านเสมีดนอก	1.25500
	7	บ้านเนินมะกอกใน	ชุมชนบ้านเนินมะกอก	0.56340
	8	บ้านเนินมะกอกนอก	ชุมชนบ้านรักษเนินมะกอก	0.28340
รวม				5.86040
ห้วยกะปิ	4	บ้านชากพุดชา	ชุมชนบ้านชากพุดชาร่วมใจ	1.53900
	5	บ้านการุณย์นิเวศน์	ชุมชนบ้านการุณย์	1.61300
รวม				3.15200

เทศบาลเมืองอ่างศิลา อยู่ก่อนไปทางตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอเมืองชลบุรี มีลักษณะ ภูมิ-ประเทศเป็นที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเลระยะทางสั้นที่สุดจากกรุงเทพฯ-อำเภอเมืองชลบุรี โดยประมาณเท่ากับ 7 6.38 กิโลเมตร

อาณาเขตติดต่อ

อาณาเขตทางทิศเหนือ	ติดต่อกับ เทศบาลตำบลเสมีด
อาณาเขตทางทิศใต้	ติดต่อกับ เทศบาลเมืองแสนสุข
อาณาเขตทางทิศตะวันออก	ติดต่อกับ เทศบาลตำบลห้วยกะปิ
อาณาเขตทางทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อ่าวไทย

อาณาเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา มีอาณาเขตดังนี้

ด้านเหนือ ตั้งแต่หลักเขตที่ 1 ซึ่งตั้งอยู่ปากคลองนางนอง ฝั่งตะวันออกตรงจุดที่ปากคลองนางนอง บรรจบกับบริมฝั่งทะเล

จากหลักเขตที่ 1 เป็นเส้นเลียบริมคลองนางนอง ฝั่งตะวันออก ไปทางทิศใต้ ผ่านถนนพระยาสำจจา ถึงหลักเขตที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนพระยาสำจจาปากใต้

จากหลักเขตที่ 2 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 3 ซึ่งตั้งอยู่ตามแนวเส้นตั้งฉากกับศูนย์กลางทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 ตอนเสมีด - อ่างศิลา ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือระยะ 200 เมตร ตรงจุดที่ห่างจากศูนย์กลางทางแยกที่ถนนพระยาสำจจา บรรจบกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 ตอนเสมีด - อ่างศิลาไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ตามแนวทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 ตอนเสมีด - อ่างศิลา ระยะ 500 เมตร

จากหลักเขตที่ 3 เป็นเส้นขนานกับศูนย์กลางทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 ตอน เสม็ด -อ่างศิลา ระยะ 200เมตร ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ผ่านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี- สัตหีบ ถึงหลักเขตที่4 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี - สัตหีบ ฟากตะวันออก

จากหลักเขตที่ 4 เป็นเส้นตั้งฉากกับศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี- สัตหีบ ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ระยะ 800 เมตร ถึงหลักเขตที่ 5

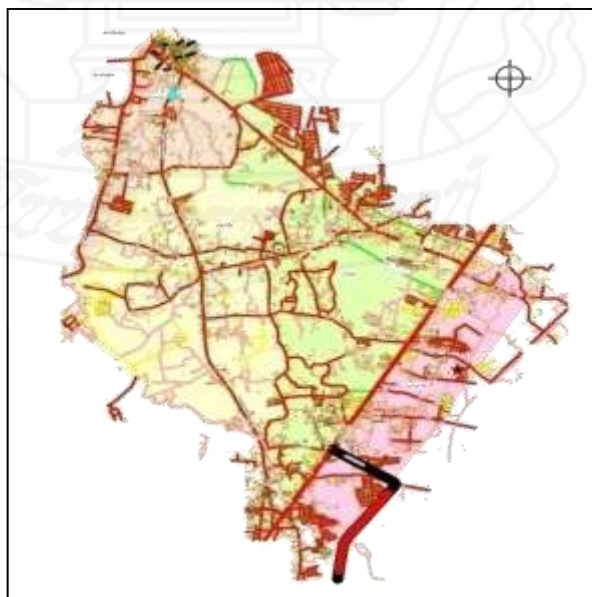
ด้านตะวันออก จากหลักเขตที่ 5 เป็นเส้นขนานกับศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี - สัตหีบ ระยะ 800 เมตร ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 6 ซึ่งตั้งอยู่ตามแนวเส้นตั้งฉากกับศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี - สัตหีบ ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ระยะ800เมตร ตรงจุดที่ศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี - สัตหีบ ตัดกับริมคลองบางโพรง ฝั่งตะวันออก

ด้านใต้ จากหลักเขตที่ 6 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 7 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข3 ตอนชลบุรี - สัตหีบ ฟากตะวันออก ตรงจุดที่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี - สัตหีบ ตัดกับริมคลองบางโพรง ฝั่งตะวันออก

จากหลักเขตที่ 7เป็นเส้นเลียบริมคลองบางโพรง ฝั่งตะวันออก ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี - สัตหีบถนนมิตรสัมพันธ์และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 ตอนอ่างศิลา - เขาสามมุก ถึงหลักเขตที่ 8 ซึ่งตั้งอยู่ปากคลองบางโพรง ฝั่งตะวันออก ตรงจุดที่ปากคลองบาง-โพรง บรรจบริมฝั่งทะเล

ด้านตะวันตก จากหลักเขตที่ 8 เป็นเส้นเลียบริมฝั่งทะเล ไปทางทิศเหนือและทิศตะวันออกเฉียง จนบรรจบกับหลักเขตที่ 1

อาณาเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา



ภาพที่ 2.14 ภาพแสดงอาณาเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา

ประชากร

ในพื้นที่เทศบาลเมืองอ่างศิลา มีประชากรทั้งสิ้น 29,284 คน ประกอบด้วย 15,877 หลังคาเรือน เฉลี่ยหลังคาเรือนละ 2 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 1,574 คนต่อตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 2.2 แสดงประชากรในพื้นที่เทศบาลเมืองอ่างศิลา

ตำบล	หมู่ที่	จำนวน หลังคาเรือน	จำนวน ประชากรชาย	จำนวน ประชากรหญิง	จำนวน ประชากรรวม
อ่างศิลา	1	1,268	1,028	1,140	2,168
	2	155	296	312	608
	3	186	299	372	671
	4	472	362	406	768
	5	737	513	553	1,066
รวม		2,818	2,498	2,783	5,281
บ้านปึก	1	349	313	339	652
	2	280	347	328	675
	3	300	303	320	623
	4	360	378	442	820
	5	760	661	765	1,426
	6	994	880	1074	1,954
	7	408	240	249	489
รวม		3,451	3,122	3,517	6,639

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ตำบล	หมู่ที่	จำนวน หลังคาเรือน	จำนวน ประชากรชาย	จำนวน ประชากรหญิง	จำนวน ประชากรรวม
เสมีด	3	1,805	1,366	1,570	2,936
	4	967	756	892	1,648
	5	899	919	1,009	1,928
	6	849	924	1,033	1,957
	7	766	629	663	1,292
	8	474	329	393	722
รวม		5,760	4,923	5,560	10,483
ห้วยกะปิ	4	1,524	1,000	1,215	2,215
	5	2,324	2,142	2,524	4,666
รวม		3,848	3,142	3,739	6,881
รวมทั้งสิ้น		15,877	13,685	15,599	29,284

4.2.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคม การจราจร

(1) ถนนที่รับผิดชอบ จำนวน 85 สาย

จำแนกตามลักษณะ

- คสล. จำนวน 57 สาย ความยาวรวม จำนวน 40.9 กิโลเมตร
 - ลาดยาง จำนวน 25 สาย ความยาวรวม จำนวน 1.75 กิโลเมตร
 - อื่น ๆ จำนวน 3 สาย ความยาวรวม จำนวน 6 กิโลเมตร
- จำแนกตามประเภท
- ทางหลวงแผ่นดิน จำนวน 2 สาย ความยาวรวม จำนวน 10

กิโลเมตร ประกอบด้วย

ก. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ตอนชลบุรี - สัตหีบ (ถนนสุขุมวิท)
ความยาว จำนวน 4 กิโลเมตร

ข. ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 ตอนเสมีด - อ่างศิลา ความยาว
จำนวน 6 กิโลเมตร

ประกอบด้วย

- ทางหลวงชนบท จำนวน 1 สาย ความยาวรวม จำนวน 3 กิโลเมตร

กิโลเมตร

ก. ถนนข้าวหลาม ความยาว จำนวน 3 กิโลเมตร

- ทางหลวงท้องถิ่น จำนวน 132 สาย ความยาวรวม จำนวน 47

(2) ท่าเทียบเรือ จำนวน 4 แห่ง ประกอบด้วย

- ท่าเทียบเรือซอยเสถียรวารีย์ สถานที่ตั้ง หมู่ที่ 1 ตำบลอ่างศิลา
- ท่าเทียบเรือสะพานปลาอ่างศิลา สถานที่ตั้ง หมู่ที่ 4 ตำบลอ่างศิลา
- ท่าเทียบเรือวัดโกมุทร์ต้นาราม สถานที่ตั้ง หมู่ที่ 5 ตำบลอ่างศิลา
- ท่าเทียบเรือศาลาคูณปลื้ม สถานที่ตั้ง หมู่ที่ 5 ตำบลอ่างศิลา

การประปา

จำนวนครัวเรือนที่ใช้น้ำประปา จำนวน 15,800 ครัวเรือนอยู่ในความรับผิดชอบของการประปาชลบุรี และการประปาเขต 1 ชลบุรี โดยเทศบาลเมืองอ่างศิลาจัดตั้งงบประมาณในการวางท่อประปาเองและมอบให้เป็นทรัพย์สินของการประปาชลบุรีเพื่อดูแลรักษาต่อไป ปัจจุบันมีการวางท่อประปาคิดเป็น ร้อยละ 99 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

ไฟฟ้า

จำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้า จำนวน 15,800 ครัวเรือน อยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าชลบุรีและการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคบางแสน โดยเทศบาลเมืองอ่างศิลาจัดตั้งงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะเอง ซึ่งในปัจจุบันมีไฟฟ้าสาธารณะคิดเป็นร้อยละ 99 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

การสื่อสาร

ประกอบด้วยไปรษณีย์โทรเลขและโทรศัพท์ในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา ปัจจุบันการโทรศัพท์อยู่ในความรับผิดชอบของชุมสายโทรศัพท์บางแสน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ส่วนการไปรษณีย์โทรเลขยังไม่มีที่ทำการในเขตเทศบาล

- โทรศัพท์ส่วนบุคคลในพื้นที่ 7,856 เลขหมาย
- โทรศัพท์สาธารณะในพื้นที่ 48 เลขหมาย
- จำนวนชุมสายโทรศัพท์ในพื้นที่ 2 ชุมสาย
- ระบบเสียงตามสาย/หอกระจายข่าว 20 แห่ง
- ให้บริการครอบคลุมร้อยละ 80 ของพื้นที่
- หน่วยงานที่มีข่ายวิทยุสื่อสารในพื้นที่ 2 แห่ง

ลักษณะการใช้ที่ดิน

- พื้นที่พักอาศัย	8,102 ไร่	- พื้นที่เกษตรกรรม	50 ไร่
- พื้นที่พาณิชย์กรรม	100 ไร่	- พื้นที่อุตสาหกรรม	100 ไร่
- พื้นที่ตั้งหน่วยงานของรัฐ	50 ไร่	- พื้นที่ตั้งสถานศึกษา	100 ไร่
- สวนสาธารณะ/นันทนาการ	1 ไร่	- พื้นที่ว่าง	3,112 ไร่

4.2.3 ด้านเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

ในปัจจุบันมีลักษณะเป็นชุมชนศูนย์กลางการเกษตร ให้บริการพาณิชย์การบริการสังคม เกษตรกรรมด้านการประมง โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อคน 5,000 บาท/คน/เดือน

การเกษตรกรรม

เศรษฐกิจชุมชนเทศบาล มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการเกษตรกรรม ชายฝั่งทะเล โดยจะทำการประมงเป็นส่วนใหญ่

การพาณิชย์กรรมและบริการ

1) สถานประกอบการด้านพาณิชย์กรรม

- ห้างสรรพสินค้า จำนวน 2 แห่ง
- ร้านสะดวกซื้อ จำนวน 9 แห่ง

โดยทั่วไปเป็นร้านค้าขนาดกลางและขนาดเล็ก ให้บริการระดับตำบลในด้านเครื่องอุปโภค-บริโภคพื้นฐาน วัสดุดิบ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตร

2) สถานประกอบการด้านบริการ

โรงแรม/รีสอร์ท/บังกะโล จำนวน 11 แห่ง

- ไบบัว รีสอร์ท สถานที่ตั้ง 23/7 หมู่ที่ 5 ตำบลอ่างศิลา
- ทามารีน่า รีสอร์ท สถานที่ตั้ง 23/9 -10 หมู่ที่ 5 ตำบลอ่างศิลา

จำนวนห้องพัก 14 ห้อง

- ฟอรัจน์ อินน์ สถานที่ตั้ง 35 ม.6 ตำบลบ้านปึก
- โรงแรมปิกนิก สถานที่ตั้ง 85/1 หมู่ที่ 4 ตำบลเสม็ด

จำนวนห้องพัก 46 ห้อง

- โรงแรมสวีทอินน์ สถานที่ตั้ง 113 ม.4 ตำบลเสม็ด
- โรงแรมแกลเลคซีอินน์ สถานที่ตั้ง 111 ม.4 ตำบลเสม็ด
- บางแสนคลาสสิก สถานที่ตั้ง 11/1-10 ม.7 ตำบลเสม็ด
- เคซีโรแยลเพลส สถานที่ตั้ง 99 /99 ม.4 ตำบลห้วยกะปิ

- โรงแรมไทยเพลส สถานที่ตั้ง 60/3 6 ม.4 ตำบลห้วยกะปิ
 - วิ.เอส. บังกะโล สถานที่ตั้ง 110 หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยกะปิ
- จำนวนห้องพัก 10 ห้อง
- พี เอ็น โกลด์ รีสอร์ท สถานที่ตั้ง 31/1 ม.8 ตำบลห้วยกะปิ
- จำนวนห้องพัก 4 ตำบลเสม็ด
- สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง (ประเภท) จำนวน 4 แห่ง
 - บริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด(มหาชน)สถานที่ตั้ง 53/2 ถนนสุขุมวิท
- หมู่ที่ 4 ตำบลเสม็ด
- ห้างหุ้นส่วนจำกัด วงศ์ทรายทอง สถานที่ตั้ง 19 /2 ถนนสุขุมวิท
- หมู่ที่ 8 ตำบลเสม็ด
- บริษัท ปตท.บริหารธุรกิจค้าปลีก จำกัด สถานที่ตั้ง 7/19
- หมู่ที่ 4 ตำบลห้วยกะปิ
- บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) สถานที่ตั้ง 101 หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยกะปิ

การอุตสาหกรรม

โดยในเขตเทศบาล มีสถานประกอบอุตสาหกรรมทั้งสิ้น จำนวน 18 แห่ง
 จำแนกประเภท หรือชนิดตามบัญชีท้ายกฎกระทรวง (พ.ศ. 2535)

- 1) โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับสัตว์น้ำ (โรงงานน้ำปลา) จำนวน 1 แห่ง
 - 2) โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับอาหารจากแป้งฯ (โรงงานก๋วยเตี๋ยว)
- จำนวน 1 แห่ง
- 3) โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับเครื่องปรุงฯ (โรงงานพริกไทย)
- จำนวน 1 แห่ง
- 4) โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับการทำน้ำแข็งฯ จำนวน 1 แห่ง
 - 5) โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับน้ำดื่ม เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ฯ
- จำนวน 1 แห่ง
- 6) โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากสิ่งทอฯ (โรงงานตุ๊กตา)
- จำนวน 1 แห่ง
- 7) โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับไม้ฯ จำนวน 2 แห่ง
 - 8) โรงงานทำเครื่องเรือนหรือเครื่องตกแต่งในอาคารจากไม้ฯ จำนวน 2 แห่ง
 - 9) โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับการพิมพ์ฯ (โรงพิมพ์) จำนวน 2 แห่ง
 - 10) โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์พลาสติกฯ จำนวน 2 แห่ง
 - 11) โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์โลหะฯ (โรงงานเหล็ก)

จำนวน 4 แห่ง

การท่องเที่ยว

ตลาดเก่า “อ่างศิลา 133 ปี” เดิมตลาดอ่างศิลา มีการคมนาคมภายในหมู่บ้านมีถนนสายเดียว สร้างเมื่อสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. 2501 โดยร่วมกับชาวอ่างศิลา ซึ่งต่อมามีการสร้างถนนสายลงทะเลขึ้นอีกสายหนึ่ง ด้วยลักษณะโครงสร้างทางธรณีวิทยาในเขตอ่างศิลา ประกอบด้วยหินแกรนิตซึ่งตำบลอ่างศิลานี้จะมีสีขาวนวลและสีเหลืองอ่อน มีความแข็งแรงมาก

ทำให้เกิดเป็นอาชีพการทำ “ครกหิน” และกลายเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้านชาวประมงอ่างศิลาในที่สุด ตลาดอ่างศิลา มีของฝากของที่ระลึกที่เป็นผลิตภัณฑ์จากทะเล ซึ่งสินค้าที่สำคัญ คือ ครกหิน นอกจากนี้ยังมีผ้าทออ่างศิลา และอาหารที่น่าสนใจ ทั้งอาหารทะเลสด-แปรรูป รวมทั้งอาหารประเภทอื่นๆ

สถานบันเทิง จำนวน 1 แห่ง

แฮปปี้เวิลด์ สถานที่ตั้ง 64 /25 หมู่ที่ 4 ตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมืองชลบุรี

จังหวัดชลบุรี

4.2.4 การปลูกสัตว์

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ของเทศบาล เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการทำการประมงเพราะเป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเล มีประชาชนบางส่วนเลี้ยงหมู เป็ด ไก่ เพื่อบริโภคและจำหน่ายปลีกย่อย

4.2.5 ด้านสังคม

ชุมชน

1) ชุมชน จำนวน 20 ชุมชน จำนวนหลังคาเรือน 15,877 หลังคาเรือน
จำนวนประชากรในชุมชน รวม 29,284 คน

ศาสนา

- 1) ผู้นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 96 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาล วัด จำนวน 5 แห่ง
- 2) ผู้นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 1 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาล
- 3) ผู้นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 3 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาล โบสถ์ จำนวน 1 แห่ง

วัฒนธรรม

- ประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ (เรียงความสำคัญจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด)
- ประเพณีวันสงกรานต์และวันไหล เดือนเมษายน
กิจกรรมโดยสังเขป กิจกรรมพิธีทำบุญตักบาตร , เลี้ยงพระ , สรงน้ำพระ , รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ , แข่งขันกีฬาพื้นบ้านประเภทต่างๆ , การแสดง และรับประทานอาหารร่วมกัน
 - ประเพณีกองข้าว ประมาณเดือนเมษายน
กิจกรรมโดยสังเขป กิจกรรมนำอาหารคาว-หวานไปไหว้เจ้าที่เจ้าทาง ฝีมี่มีญาติ และนำมารับประทานร่วมกัน
 - ประเพณีตรุษจีน เดือนกุมภาพันธ์ กิจกรรมโดยสังเขป กิจกรรมถือศีลกินเจ และขบวนแห่องค์เทพเจ้า
 - ประเพณีวันเข้าพรรษา ประมาณเดือนกรกฎาคม กิจกรรมโดยสังเขป กิจกรรมทำบุญ ตักบาตรและเวียนเทียน

5. ข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบและกำกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรี และตลาดเก่าอ่างศิลาก็เป็นสถานที่ท่องเที่ยวหนึ่งที่เป็นภารกิจของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาที่ต้องลงพื้นที่ประสานงานและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เกิดความรักและหวงแหนในแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี เป็นหน่วยราชการส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งเป็นกระทรวงใหม่ที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2545 โดยโอนภารกิจ จากกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มาจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นกลไกของรัฐในการพัฒนา นโยบายและยุทธศาสตร์ ตลอดจนเป้าหมายของการท่องเที่ยว การกีฬาและนันทนาการ จึงมีบทบาทหน้าที่และภารกิจในการสนองนโยบายรัฐบาล โดยรับมอบหมายจากกระทรวง จังหวัด และงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ภารกิจก้าวไปสู่วิสัยทัศน์ของกระทรวง คือ "การท่องเที่ยว และการกีฬา เพื่อการสร้างคน สร้างสังคม สร้างรายได้ และสร้างชาติ"

5.1 อำนาจหน้าที่ของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี

- 1) ประสานงานและปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของกระทรวงในส่วนภูมิภาค รวมทั้งดำเนินการประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด
- 2) จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการของจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด รวมทั้งติดตาม ประเมินผล และรายงานสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการในระดับจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด
- 3) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด โดยประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
- 4) ส่งเสริม สนับสนุน และให้คำปรึกษาแนะนำแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเครือข่ายชุมชน ประชาชน และหน่วยงานอื่นที่ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด
- 5) ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว
- 6) ปฏิบัติงานตามกฎหมายในความรับผิดชอบของกระทรวงซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย
- 7) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

5.2 โครงสร้างการบริหารงาน แบ่งดังนี้

1) ฝ่ายบริหารงานทั่วไป มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (ก) ดำเนินการเกี่ยวกับงานสารบรรณ การบริหารงบประมาณ การเงิน พัสดุ วัสดุ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ อาคารและสถานที่ของสำนักงาน

(ข) ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการ งานช่วยอำนวยความสะดวก สารบรรณ อุตสาหกรรมการบริหารงานทั่วไป การติดต่อประสานงาน การพัฒนาบุคลากร และการบริหารงานบุคคล รวมทั้งงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงาน

2) กลุ่มงานส่งเสริมการท่องเที่ยว มีอำนาจหน้าที่

(ก) จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัด รวมทั้งติดตามและประเมินผลด้านการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดและ/หรือกลุ่มงานในจังหวัด

(ข) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัด โดยประสานงานหรือร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

(ค) ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัด

(ง) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย สำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล และจัดทำสถิติเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ตลอดจนการติดตาม รายงานสถานการณ์ แนวโน้มการท่องเที่ยว และภาวะความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของจังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัด

(จ) ดำเนินการเกี่ยวกับการสำรวจและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัด

(ฉ) ควบคุม กำกับ ดูแลด้านการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัดให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ ข้อตกลง และมาตรการที่กำหนด

(ช) ส่งเสริม สนับสนุน และให้คำปรึกษาแนะนำแก่องค์กรเครือข่ายชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัด

(ซ) ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับกลุ่มจังหวัด จังหวัด และ/หรือพื้นที่เฉพาะในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

(ณ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

3) กลุ่มงานส่งเสริมการกีฬาและนันทนาการ มีอำนาจหน้าที่

(ก) จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการกีฬาและนันทนาการของจังหวัดและนันทนาการของจังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัด รวมทั้งติดตามและประเมินผลด้านการกีฬาและนันทนาการในระดับจังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัด

(ข) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการกีฬาและนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัด โดยประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

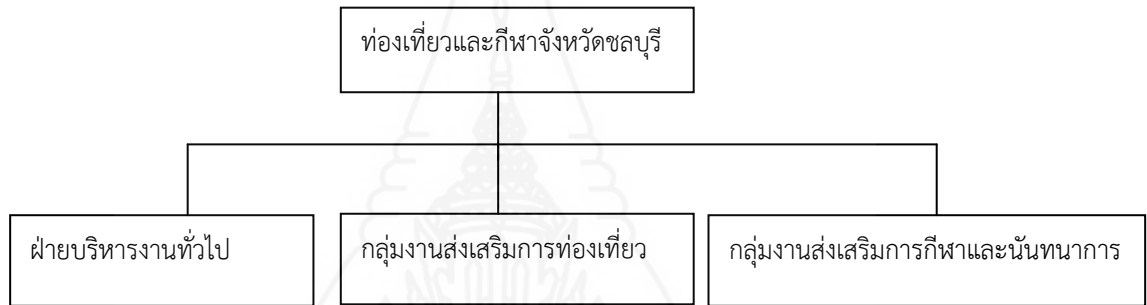
(ค) ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมการกีฬาและนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัด

(ง) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย สํารวจ เก็บรวบรวมข้อมูล และจัดทำสถิติเกี่ยวกับการกีฬาและนันทนาการ ตลอดจนการติดตามและรายงานสถานการณ์ด้านการกีฬาและนันทนาการของจังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัด

(จ) ควบคุม กำกับ ดูแลด้านการกีฬาและนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัดให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ ข้อตกลง และมาตรฐานที่กำหนด

(ฉ) ส่งเสริม สนับสนุน และให้คำปรึกษาแนะนำแก่องค์กรเครือข่ายชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมด้านการกีฬาและนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัด

(ช) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย



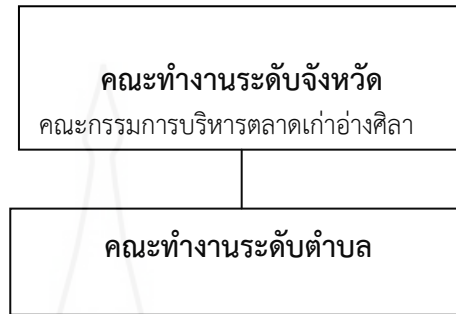
ภาพที่ 2.15 แสดงโครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานการท่งเที่ยวและกีฬา

อัตรากำลัง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่

1. นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 อัตรา
2. นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ จำนวน 2 อัตรา
3. นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ จำนวน 2 อัตรา
4. ลูกจ้างประจำ (พนักงานขับรถ) จำนวน 1 อัตรา
5. ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 6 อัตรา
6. เจ้าหน้าที่ กีฬาและนันทนาการ จำนวน 12 อัตรา

5.3 องค์กรที่รับผิดชอบการส่งเสริมการท่องเที่ยวของตำบลอ่างศิลา

องค์กรที่รับผิดชอบและกำกับดูแลการส่งเสริมการท่องเที่ยวของตำบลอ่างศิลา ได้แก่ องค์กรคณะกรรมการของเทศบาลเมืองอ่างศิลา ซึ่งเป็นองค์กรที่รายงานต่อคณะกรรมการของจังหวัด ดังแสดงในภาพที่ 2.16



ภาพที่ 2.16 ภาพแสดงองค์กรที่รับผิดชอบการส่งเสริมการท่องเที่ยวของตำบลอ่างศิลา

องค์ประกอบคณะกรรมการ ทั้ง 2 องค์กร ได้แก่

1. คณะกรรมการระดับจังหวัด ได้แก่ คณะกรรมการบริหารตลาดเก่าอ่างศิลา

ประกอบด้วย

คณะกรรมการที่ปรึกษา

- | | |
|---|--------------------------------|
| (1) รองผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี | ประธานกรรมการ |
| (2) ปลัดจังหวัดชลบุรี | กรรมการ |
| (3) วัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี | กรรมการ |
| (4) พาณิชย์จังหวัดชลบุรี | กรรมการ |
| (5) ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี | กรรมการ |
| (6) ผู้อำนวยการโรงเรียนชลราษฎรอำรุง 2 | กรรมการ |
| (7) ประธานมูลนิธิธรรมรศมีมณีรัตน์ | กรรมการ |
| (8) นายตัน ภาสกรนที | กรรมการ |
| (9) นายวินัย พันภัยพาล | กรรมการ |
| (10) หัวหน้าสำนักงานจังหวัดชลบุรี | กรรมการและเลขานุการ |
| (11) หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด | กรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ |

คณะกรรมการดำเนินงาน

- | | |
|-------------------------------------|---------------|
| (1) นายกเทศมนตรีเมืองอ่างศิลา | ประธานกรรมการ |
| (2) ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรแสนสุข | กรรมการ |
| (3) กำนันตำบลอ่างศิลา | กรรมการ |
| (4) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 ตำบลอ่างศิลา | กรรมการ |

- | | |
|------------------------------------|-------------------------|
| (5) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ตำบลอ่างศิลา | กรรมการ |
| (6) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 ตำบลอ่างศิลา | กรรมการ |
| (7) นางนิตยา จันทร์ขาว | กรรมการ |
| (8) นางสมพิศ นันทกิจ | กรรมการ |
| (9) นางเนือง ปลั่งธรรณีพงษ์ | กรรมการ |
| (10) นางนุชนารถ กมลวรรณ | กรรมการ |
| (11) นางสาวจินตนา พุ่มอรุณ | กรรมการ |
| (12) นางราตรี ไทยอารี | กรรมการ |
| (13) นายชลธร อรุณศักดิ์สกุล | กรรมการ |
| (14) ปลัดเทศบาลเมืองอ่างศิลา | กรรมการและ
เลขานุการ |

2. คณะทำงานระดับตำบล ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาตลาดเก่าอ่างศิลา

ประกอบด้วย

คณะกรรมการที่ปรึกษา

- | | |
|---------------------------------------|---------------|
| (1) รองผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี | ประธานกรรมการ |
| (2) วัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี | กรรมการ |
| (3) พาณิชย์จังหวัดชลบุรี | กรรมการ |
| (4) ผู้อำนวยการโรงเรียนชลราษฎรอำรุง ๒ | กรรมการ |
| (5) ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี | กรรมการ |

คณะทำงาน

- | | |
|---|----------------------------|
| (1) นายกเทศมนตรีเมืองอ่างศิลา | ประธานคณะทำงาน |
| (2) รองนายกเทศมนตรีเมืองอ่างศิลา | คณะทำงาน |
| (3) กำนันตำบลอ่างศิลา | คณะทำงาน |
| (4) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 ตำบลอ่างศิลา | คณะทำงาน |
| (5) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ตำบลอ่างศิลา | คณะทำงาน |
| (6) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 ตำบลอ่างศิลา | คณะทำงาน |
| (7) ประธานคณะกรรมการตลาดเก่าอ่างศิลา | คณะทำงาน |
| (8) ปลัดเทศบาลเมืองอ่างศิลา | กรรมการและ
เลขานุการ |
| (9) ผู้อำนวยการกองการศึกษา ทม.อ่างศิลา | กรรมการและ
ผช.เลขานุการ |
| (10) หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการท่องเที่ยว | กรรมการและ
ผช.เลขานุการ |

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาคือ

อโนทัย เพียรคงชล (2540) ได้ทำการศึกษาความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนท้องถิ่นมีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ ร้อยละ 95.56 และมีความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเป็นมัคคุเทศก์ที่ถูกต้องจากหน่วยงานราชการถึงร้อยละ 89.54 ประชาชนท้องถิ่นมีความต้องการจัดบริการด้านพาหนะรับส่งนักท่องเที่ยว ร้อยละ 85.56 ส่วนที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้เนื่องจากไม่มีพาหนะเป็นของตนเองและคิดว่าเป็นงานผู้ชายเท่านั้น สำหรับประชาชนท้องถิ่นที่มีความต้องการจัดบริการด้านที่พักให้แก่นักท่องเที่ยวมีจำนวนร้อยละ 96.67 ส่วนผู้ที่ไม่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมนี้เนื่องจากไม่มีความถนัดและไม่ชอบ เพราะเป็นลักษณะงานที่ยุ่งยาก และเป็นภาระมาก ต้องมีความรับผิดชอบสูง หากลงทุนแล้วกลัวจะไม่คุ้มค่า ส่วนประชาชนที่มีความต้องการจัดบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มมีร้อยละ 75.56 ส่วนผู้ที่ไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนี้เนื่องมาจากการคมนาคมไม่สะดวก ห่างไกลจากตลาด กลัวลงทุนแล้วไม่คุ้มค่า และไม่มีเงินมาลงทุนในระยะแรก ซึ่งเท่าที่ผ่านมานักท่องเที่ยวมักนิยมนำสัมภาระติดตัวมาด้วยหรือหากทำแล้วกลัวนักท่องเที่ยวจะรับประทานไม่ได้และงานดังกล่าวน่าจะเป็นงานของผู้หญิงมากกว่า

วิไล บุญบรรจง (2540) ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้ (1) ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อยู่ในระดับต่ำ (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการเกียรติยศ โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

พจนา สวนศรี (2541) ศึกษาเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน” แห่งโครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม ซึ่งได้ทดลองทำโครงการท่องเที่ยวฯ นี้มาตั้งแต่ปี 2537 จนถึงปี 2539 รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ประเมินผลพบว่า องค์กรชาวบ้านและองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ได้เผยแพร่และพัฒนาได้มาก มีการกระจายรายได้สู่ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกในการจัดการอาหาร ที่พัก และผู้นำทาง รวมทั้งรายได้เข้ากองทุนหมู่บ้านจากการบริจาคของผู้เข้าร่วมโครงการ สื่อมวลชนให้ความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ทุกครั้ง

อรวรรณ พันธุ์เนตร (2541) ทำการศึกษาการประเมินความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน บ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ปัจจัยบุคคล (ระยะเวลาที่อาศัยอยู่) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (ประโยชน์ที่ได้รับ) และปัจจัย ด้านจิตวิทยา (ทัศนคติ) ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วมและ

ความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยว ปัจจัยส่วนบุคคล (ระดับการศึกษาและภูมิฐานะ) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (อาชีพ และ รายได้จากแหล่งจับปลาบึก) มีความต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีภูมิฐานะแตกต่างกันต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

เสาวลี ทองเจิม (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามความจำเป็นพื้นฐานที่บ้านลงเขว้า ตำบลสารภี กิ่งอำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษากับหัวหน้าครัวเรือน 75 คน ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานมากที่สุด ในลักษณะสมทบเงินออกแรง และเข้าร่วมประชุม และพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมขึ้นประเมินผลน้อยที่สุด สำหรับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือความคาดหวังทางเศรษฐกิจ การชักชวนจากผู้นำ และเจ้าหน้าที่ ความเข้าใจในการพัฒนา

มนัส ศุภลักษณ์ (2544) ได้ศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในกิจกรรมธุรกิจท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศชุมชนบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านโป่งมีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยว มีทรัพยากรธรรมชาติ มีป้าอนุรักษ์ที่ระบบนิเวศสมบูรณ์ มีความโดดเด่นสูง มีความหลากหลายทางธรรมชาติมาก มีกิจกรรมการเกษตรมากมาย เช่น พืชสวนไร่ นา แปลงไม้ตัดดอกและไร่สวนผสมและมีศักยภาพด้านวัฒนธรรม มีวัดดอยแทนพระผาหลวงและโบราณสถานอื่นๆที่เพียบพร้อมไปด้วยข้อมูลทางประวัติศาสตร์และมีศักยภาพด้านการบริหารจัดการ พบว่า ชาวบ้านต้องการและพร้อมในการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ ซึ่งผลจากการดำเนินเทคนิค AIC ชาวบ้านได้ตั้งกลุ่มชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านโป่งขึ้น มีโครงสร้างการบริหาร มีการจัดบทบาทหน้าที่ มีการกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆของชมรม และมีการจัดการอบรมและดูงานเพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการของชมรม

ปิยพร ทาวีกุล (2544) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : บ้านไหลหิน ตำบลไหลหิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า

1. ความต้องการของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความถนัดของชาวบ้านและขนาดของงานว่าทางวัดต้องการให้ชาวบ้านเข้าไปช่วยเหลือมากหรือน้อย

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น มุ่งประเด็นเป็น 5 ด้าน ดังนี้

2.1 การพัฒนาเส้นทาง ควรจะมีการปรับปรุงถนนโดยการขยายตัวถนน เนื่องจากถนนที่ใช้ในการสัญจรนั้นแคบ เกรงว่าจะเป็นอันตรายและควรมีป้ายบอกทางเป็นระยะๆเพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความสับสน

2.2 ร้านค้าและของที่ระลึก ควรจะมีการจัดร้านค้าในรูปของสหกรณ์และควรจะต้องอยู่นอกบริเวณวัด เพราะไม่เป็นการสร้างปัญหาให้กับทางวัด ส่วนของที่ระลึกนั้นก็ให้นำงานฝีมือพื้นบ้านที่ทำกันอยู่เป็นประจำอยู่แล้วมาดัดแปลงเป็นของที่ระลึก เช่น ผ้าทอ ทอตุ๊กขนมอบเคี้ยว เป็นต้น

2.3 ประชาสัมพันธ์ ควรเกิดจากความร่วมมือจากทางภาครัฐ เอกชนและชุมชน โดยการจัดให้มีงานประเพณีสำคัญๆขึ้นที่วัด แจกจุลสาร มีการท่องเที่ยวสัญจร เป็นต้น

2.4 ความปลอดภัยควรจะให้มีคนดูแลอยู่ประจำวัดและจัดทำกล่องสายตรวจ เพื่อให้ตำรวจแวะเวียนมาดูแลความปลอดภัยสม่ำเสมอ

2.5 การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว ควรจะมีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนโดยอาจเชิญเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาบรรยาย หรือ ส่งตัวแทนไปอบรมเพื่อกลับมาให้ความรู้แก่ชาวบ้านอีกต่อ

ฉัตรชัย ต่วงจาด (2545: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาความคิดเห็นชุมชนคลองบางกอกน้อย จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จงรักษ์ อินทยนต์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาบ้านโป่งร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวในด้านการเสนอความคิดเห็น การวางแผน และการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การแบ่งปันผลประโยชน์เกิดจากการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวในด้านการเสนอความคิดเห็น การวางแผน และการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การแบ่งปันผลประโยชน์เกิดจากการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษามีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว แต่อาชีพไม่มีผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวในส่วนของแนวทางที่เหมาะสมในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของประชาชน คือ การกำหนดมาตรฐานและการชี้วัดการประเมินในระดับบุคคล ชุมชน และสภาพแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อความเป็นระบบหรือมาตรฐานในการบริหารจัดการ การแบ่งบทบาทหน้าที่ การจัดสรรผลตอบแทนที่เหมาะสม และโปร่งใสตรวจสอบได้ และเพื่ออนุรักษ์สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้อยู่อย่างยั่งยืนชั่วลูกชั่วหลาน

นภค วัฒนคุณ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว: กรณีเวียงท่ากาน ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเวียงท่ากานเพื่อการท่องเที่ยว เพราะมีทัศนคติเชิงบวกในการพัฒนาพื้นที่เวียงท่ากานเพื่อการท่องเที่ยว โดยต้องการเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ได้วางไว้แล้ว โดยเฉพาะต้องการมีส่วนร่วมสูงในการช่วยเหลือด้านแรงงานในการพัฒนา แต่ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา วางแผน และกำหนดกฎเกณฑ์หรือมาตรการที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วม

ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับผลประโยชน์เงินทองของหมู่บ้าน ไม่ต้องการร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงาน รวมทั้งไม่ต้องการประเมินผล และหาแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนข้อเสนอแนะในการศึกษา คือ หน่วยงานของรัฐที่ต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวควรให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการพัฒนาเวียงท่ากานเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวและชี้ให้ประชาชนเห็นประโยชน์จากการท่องเที่ยว โดยเชิญวิทยากรจากแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน โบราณวัตถุที่ประสบความสำเร็จจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มาให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการพัฒนาเวียงท่ากานเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งให้ความรู้ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อหากิจกรรมในการสร้างรายได้ให้ประชาชนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ การสร้างโฮมสเตย์ (Home stay) สำหรับให้นักท่องเที่ยวอยู่อาศัย ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะจากระดับล่างสู่บน (Bottom - UP) โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานรัฐบาลในการค้นปัญหา และสาเหตุของปัญหาด้วยตนเอง เพราะประชาชนย่อมรู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด โดยมีหน่วยงานรัฐบาลเป็นผู้ชี้ในด้านความรู้และทฤษฎีต่าง ๆ และคอยให้คำปรึกษา รวมทั้งการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางแก้ปัญหา โดยการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการซึ่งจะมีผลทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมนั้น และจะนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจดำเนินกิจกรรมที่วางไว้ การปฏิบัติงานด้วยตนเองอาจทำให้ประชาชนได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เมื่อเห็นประโยชน์ก็จะสามารถดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองพร้อมทั้งร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม

พจนารถ กริ่งไกร (2545) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่าบทบาทของผู้นำชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมทั้งด้านการรวมความคิดวางแผนการร่วมดำเนินการ การร่วมประสาน การร่วมรับผลประโยชน์ และการร่วมติดตามประเมินผลการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนเฉพาะด้านเพศมีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการคิดวางแผนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและผลการการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วม และปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมตำบลโป่งงาม พบว่า

1. บทบาทของผู้นำชุมชนที่แตกต่างกัน ทั้งด้านหน้าที่ความรับผิดชอบ การประสานงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน ด้านการกำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับการอนุรักษ์ แหล่งท่องเที่ยว มีผลทำให้เกิดความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการประสานงานและร่วมรับผลประโยชน์ รวมทั้งติดตามประเมินผลการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

2. เพศหญิงจะมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าเพศชาย

3. ผู้ที่มีส่วนร่วมคิดมักจะมีส่วนร่วมดำเนินการประสานงาน ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผลการจัดการแหล่งท่องเที่ยวไปด้วย

4. ผู้อาศัยอยู่ในชุมชนนานกว่าจะมีการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชนมากกว่าผู้อาศัยอยู่นาน

ราเมศร์ พรหมชาติ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา: บ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการบริการการท่องเที่ยวและด้านการตลาดการท่องเที่ยวในระดับน้อย ในทุกขั้นตอน และการศึกษาความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ประชาชนที่มีอายุและระยะเวลาที่อาศัยอยู่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพ ระดับการศึกษา และความแตกต่างในภูมิสำเนา มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุนันทา จันทวรา (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หาดคูเต๋อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหาดคูเต๋อ ด้านการค้นหาปัญหา การวางแผน การร่วมปฏิบัติงาน การตัดสินใจ และการติดตามประเมินผลระดับน้อย และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ทัศนคติต่อการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้รับ ความตระหนักถึงปัญหาความสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และการได้รับการชักชวนจากภาครัฐ ภาคเอกชนหรือผู้นำหมู่บ้าน สำหรับแนวทางที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ได้แก่ การให้ภาครัฐเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน การมีผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างรัฐ เจ้าของสถานที่และผู้ดำเนินการ ควรมีการชักชวนและประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น รวมทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการทำงานให้ชัดเจน

วรพัทธ์ เลอสิทธิศักดิ์ (2547) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว กรณีศึกษาเมืองโบราณเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผลศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง โดยเรื่องที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ได้แก่ เรื่องขยะมูลฝอยและอาชีพ ส่วนเรื่องที่ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด ได้แก่ เรื่องมลภาวะทางเสียง ทั้งนี้เพราะชาวบ้านคิดว่าเสียงที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นเสียงรถม้า รถรางนำเที่ยว หรือเสียงจากการจัดงานต่างๆเป็นเสียงที่ไม่ก่อให้เกิดความรำคาญ กลุ่มตัวอย่างโดยรวม มีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับน้อย ในทุกๆขั้นตอน โดยที่ชาวบ้านสามารถมีส่วนร่วมได้มากแต่เพียงในขั้นตอนของการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาเท่านั้น เพราะเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องรอเข้าร่วมกับหน่วยงานอื่นๆและในเรื่องการมีส่วนร่วมนี้ ชาวบ้านต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมให้มากกว่าเดิมในทุกๆขั้นตอน ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรสนับสนุนเป็นอย่างมาก เพราะหากชาวบ้านสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมครบทุกขั้นตอน ก็จะทำให้การจัดการเป็นไปอย่างเต็มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนพบว่า ประชาชนที่มีอายุ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและมีบทบาทในชุมชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีเพศ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการ

ด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน และการศึกษาผลกระทบพบว่า ประชาชนที่ได้รับผลกระทบด้านมลภาวะทางเสียง ผลกระทบด้านรายได้และผลกระทบด้านอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน

อติภา ตรียศลานนท์ (2548) ศึกษาเรื่อง แนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาตลาดน้ำวัดไทร แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า (1) แนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาตลาดน้ำวัดไทร จะต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่าง ประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในผลประโยชน์ ในขั้นตอนการค้นหาปัญหา การตัดสินใจ การดำเนินการ การประเมินผล และการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น โดยมุ่งพัฒนาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วิถีชีวิต การสร้างจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมร่วมกันในชุมชน มีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ และการออกกฎข้อบังคับของท้องถิ่น ซึ่งโครงการและกิจกรรมต้องมาจากความต้องการของชุมชน (2) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต้อง มุ่งเน้นการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรให้คงไว้ยาวนานที่สุด ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดร่วมมือกันเป็นภาคี เครือข่ายและรัฐให้การสนับสนุน เน้นการพัฒนาที่ต่อเนื่อง และมีการวิจัยติดตามประเมินผล (3) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาตลาดน้ำวัดไทร พบว่ายังมีความคิดเห็นไม่ตรงกันในเรื่องการเปิดประตูน้ำ ประชาชนในท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อย มีการย้ายเข้ามาของคนต่างถิ่นมากขึ้นทำให้ความผูกพันของคนในชุมชนน้อยลง จึงเป็นเหตุให้ขาดความจริงจังในการแก้ปัญหาต่าง ๆ มีน้ำเน่าเสียในคลอง ประชาชนขาดจิตสำนึกในการรักษาความสะอาด คลองมีสภาพคับแคบไม่สามารถขยายได้ รวมถึงขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่องจากผู้เกี่ยวข้อง

ธนวดี สุขชี (2549) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวในเขตอำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว ในเขตอำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านขั้นตอนการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือด้านขั้นตอนการร่วมดำเนินการ และด้านขั้นตอนการตัดสินใจและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านขั้นตอนการติดตามและประเมินผล โดยในขั้นตอนการตัดสินใจ พบว่าประชาชนให้ความสำคัญกับปัญหาทุกด้านที่อาจส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของท้องถิ่น ในด้านขั้นตอนการร่วมดำเนินการ พบว่าประชาชนมีโอกาสให้ความรู้และแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ในด้านขั้นตอนการรับผลประโยชน์ พบว่าประชาชนรับทราบเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวในท้องถิ่นและในขั้นตอนการติดตามและประเมินผลพบว่า ประชาชนได้ติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว ในเขตอำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี พบว่า อาชีพ การศึกษา ระยะเวลาที่อยู่บนเกาะสีชังมีส่วนในการจัดการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ยุพาพร ชัยศิริ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในตำบลไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ผลศึกษามีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 ด้านได้แก่ ด้านการค้นหาปัญหาด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม

ด้านการลงทุนและปฏิบัติตาม และด้านการติดตามและประเมินผลพบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมน้อยในทุกด้าน และเมื่อมองในภาพรวมแล้วเกษตรกรมีส่วนร่วมในระดับน้อยการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ รายได้จากการให้บริการการท่องเที่ยว ทศนคติของเกษตรกรต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรซึ่งปัจจัยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีเพียงปัจจัยเดียวเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบคือ ปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น พบว่าเกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นปัญหา ได้แก่ การไม่มียานพาหนะในการเดินทางไปร่วมประชุม ไม่มีความรู้ทางด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีผลผลิตไปจำหน่าย มีภาระมาก และมีบ้านอยู่ห่างไกลจากแหล่งท่องเที่ยว เกษตรกรมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้อำนาจแก่ชาวบ้านในการบริหารจัดการและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมากกว่านี้ ควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวและชี้ให้เกษตรกรเห็นถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมทั้งสนับสนุนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

อัครินทร์ จันท์บัว (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้านการตัดสินใจ ด้านการร่วมดำเนินการและด้านการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับน้อย

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

นิรมล พงศ์สถาพร (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว กรณีศึกษาแหล่งโบราณคดีบ้านโป่งมะนาว ตำบลห้วยขุนราม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมเป็นไปในลักษณะของกลุ่มกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับการพัฒนาหมู่บ้านโป่งมะนาวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยที่กลุ่มกิจกรรมมีลักษณะทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กลุ่มกิจกรรมที่เป็นทางการและมีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยว คือ กลุ่มชมรมอนุรักษ์แหล่งโบราณคดีและทรัพยากรธรรมชาติ ตำบลห้วยขุนราม จังหวัดลพบุรี กลุ่มยุวมัคคุเทศก์ ส่วนกลุ่มกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการแต่มีกิจกรรมที่ส่งเสริมและเกี่ยวเนื่องต่อการท่องเที่ยวของหมู่บ้านโป่งมะนาว คือ กลุ่มหัตถกรรมที่ผลิตผลิตภัณฑ์จากเชือกปอ ปัจจัยพื้นฐานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมของกลุ่มเหล่านี้ ได้แก่ เพศ วัยและอายุ อาชีพ

ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านโป่งมะนาว ถูกแก้ไขผ่านระบบเครือข่ายติ ระบบอาวุโส และความเข้าใจในพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ในการประนีประนอมความแตกแยก ทำให้การจัดการการท่องเที่ยวของหมู่บ้านโป่งมะนาวยังสามารถที่จะทำงานต่อไปได้ ด้วยการแบ่งแยกหน้าที่ตามความถนัด และตามข้อตกลงร่วมกันของ กรรมการในชมรมอนุรักษ์แหล่งโบราณคดีและทรัพยากรธรรมชาติ

นภดล นพรัตน์ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษา: เทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าฝาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยผลการศึกษามีดังนี้ คือ ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในด้านต่างๆได้แก่ การค้นหาปัญหาการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม และการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมน้อยในการตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของพื้นที่ การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการพัฒนา การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น พบว่า

1. ปัจจัยภายใน ประชาชนมีทัศนคติที่ดีปานกลางต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ตระหนัก ถึงประโยชน์ที่ได้รับต่อส่วนร่วมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและตระหนักถึงปัญหาความ เสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวมากพอสมควรในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยภายนอก ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวและได้รับการ ชักชวนจากบุคคล หรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำหมู่บ้านในการพัฒนา การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนค่อนข้างมาก และมีแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวและการได้รับการ สนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง

ส่วนการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ด้านการท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านการท่องเที่ยวและการได้รับการชักชวนจากบุคคล หรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของประชาชนมากกว่าปัจจัยภายใน ซึ่งได้แก่ ทัศนคติของประชาชนต่อการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาการท่องเที่ยว แบบยั่งยืนและการตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมาก ได้แก่ 1) ขาดการบริหาร จัดการการท่องเที่ยวที่ดี 2) แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมไม่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ 3) สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์เสื่อมโทรม 4) เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านต่างๆ ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว การบริหารจัดการ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว มาใช้เป็นแนวทางใน การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดเก่าอ่างศิลา โดย มุ่งเน้นให้เกิดระบบหรือกลไกการบริหารจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การหาข้อมูล การวางแผน การหาทางเลือก การลงมือปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน เพื่อให้ การพัฒนาการท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืน

ผลการศึกษา ผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิด ทฤษฎีจากนักวิชาการ หลายท่านดังนี้

แนวคิดด้านทัศนคติ มีนักวิชาการFishbein & Ajzen (1975) ที่กล่าวถึงทัศนคติว่าเป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก ทัศนคติเป็นความรู้สึกและความเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอใด ๆ ในทางที่ยอมรับหรือปฏิเสธซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรมตามแนวคิดนั้น เป็นความรู้สึกในด้านบวกหรือลบของแต่ละบุคคลซึ่งเป็นผลมาจากการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมโดยตรง และ Schiffman&Kanuk (1994) สรุพบว่าทัศนคติประกอบด้วย ความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรม ซึ่งบุคคลสามารถแสดงทัศนคติออกได้ 3 ประเภท คือ 1)ทัศนคติเชิงบวก 2) ทัศนคติเชิงลบ 3)ทัศนคติที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นโดยสิ้นเชิง

แนวคิดด้านแรงจูงใจของสนธยา พลศรี (2550) กล่าวว่าแรงจูงใจ (Motivation) เป็นการกระตุ้น เร่งเร้าหรือชักนำให้บุคคลเต็มใจที่จะแสดงพฤติกรรม เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือความต้องการ อันจะนำมาซึ่งความพึงพอใจของตนเอง การจูงใจเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ กล่าวคือถ้าหากมีการจูงใจมากบุคคลจะมีความพร้อมในการเรียนรู้มาก แต่หากมีการจูงใจน้อยบุคคลก็จะขาดความกระตือรือร้น เฉื่อยชา ไม่มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ทำให้การเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จ และกล่าวว่าการจูงใจมีส่วนประกอบสำคัญ 2 ส่วนคือ แรงจูงใจและสิ่งจูงใจ

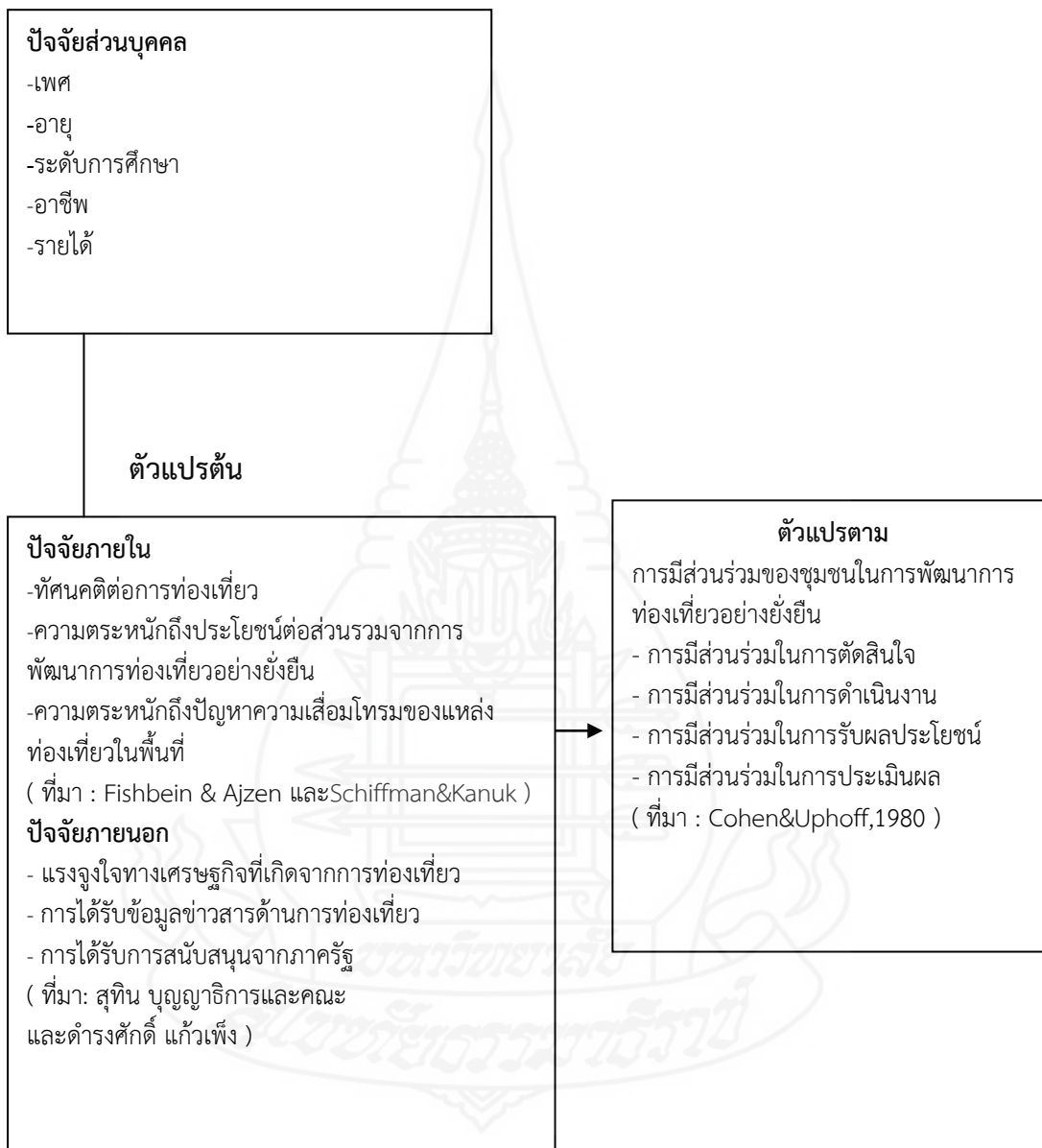
แนวคิดการได้รับข้อมูลข่าวสาร ของสุทิน บุญญาธิการและคณะ (2540) กล่าวว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยประชาชนในพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบและบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้รับแจ้งให้ทราบรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่จะดำเนินการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น นอกจากนี้ข่าวสารดังกล่าวจะต้องแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

แนวคิดการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ดำรงค์ศักดิ์ แก้วเพ็ง (2540) สรุพบว่า การมีส่วนร่วมหรือความร่วมมือในการพัฒนานั้น เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อระดมความร่วมมือของประชาชนในทุกๆส่วนในการวางแผนตรวจสอบ แก้ปัญหาการทำงานร่วมกัน อันประกอบด้วย ชุมชน ภาครัฐ นักวิชาการ องค์กรเอกชนและองค์กรธุรกิจ ซึ่งภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและพัฒนาอย่างยั่งยืน

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชน มีนักวิชาการหลายท่านสรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ชัดเจนคือCohen & Uphoff ซึ่งจำแนกขั้นตอนของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน 1) ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญต่อจากนั้นเลือกนโยบายของประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ 2) ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานในโครงการนั้น 3) ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับผลประโยชน์นั้นนอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้วยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่ม 4) ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมใน

การประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (views) ความชอบ (preferences) และความคาดหวัง (expectations) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ดังแสดงในภาพที่ 2.15



ภาพที่ 2.15 แสดงการสรุปกรอบแนวคิดสำหรับงานวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี” ครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณที่ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของประชาชนในตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี ซึ่งการดำเนินการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้ศึกษาจะมีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้แทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลอ่างศิลา จำนวน 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วย 2,818 หลังคาเรือน ดังแสดงในตาราง 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ตำบล	หมู่ที่	จำนวน หลังคาเรือน
อ่างศิลา	หมู่ที่ 1 บ้านไทย	1,268
	หมู่ที่ 2 บ้านกลาง	155
	หมู่ที่ 3 บ้านจีน	186
	หมู่ที่ 4 บ้านบน	472
	หมู่ที่ 5 บ้านปากคลอง	737
รวม		2,818

ที่มา: งานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน เทศบาลเมืองอ่างศิลาข้อมูล
ณ เดือน มกราคม พ.ศ. 2554

ฉะนั้น จำนวนประชากรจึงได้แก่ผู้แทนครัวเรือน จำนวน 2,818 คน

1.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

1) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม คำนวณจากผู้แทนครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ใน ตำบลอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2554 จำนวน 2,818 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ YAMANE ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 350 คน

เนื่องจากเป็นกรณีที่ประชากรมีจำนวนแน่นอน (Finite population) จึงใช้สูตร Yamane(1973) ได้คิดสูตรที่ใช้ในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2} = \frac{2,818}{1+2,818(0.05)^2} = 350$$

e คือความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นในรูปของสัดส่วน ร้อยละ 5

หลังจากได้นำมาคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน ดังแสดงในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 แสดงกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลการวิจัย

ลำดับ ที่	ชุมชน	จำนวนหลังคา เรือน	ร้อยละ	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	หมู่ที่ 1 บ้านไทย	1,268	45	158
2	หมู่ที่ 2 บ้านกลาง	155	5	17
3	หมู่ที่ 3 บ้านจีน	186	7	24
4	หมู่ที่ 4 บ้านบน	472	17	60
5	หมู่ที่ 5 บ้านปากคลอง	737	26	91
	รวม	2,818	100	350

2) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ที่เป็นผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดเก่าอ่างศิลา จำนวน 15 คน ดังนี้

- (1) นายกเทศมนตรีเมืองอ่างศิลา
- (2) ปลัดเทศบาลเมืองอ่างศิลา
- (3) ผู้อำนวยการกองการศึกษา
- (4) ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี
- (5) กำนันตำบลอ่างศิลา
- (6) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 บ้านไทย และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมจำนวน 2 คน
- (7) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านกลาง และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมจำนวน 2 คน
- (8) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 บ้านจีน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมจำนวน 2 คน

- (9) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 บ้านบน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมจำนวน 2 คน
 (10) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 บ้านปากคลอง และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมจำนวน 2 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ การศึกษาจากหนังสือ วารสาร จุลสาร เอกสาร งานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดต่างๆ ข้อมูลจากจากเทศบาลเมืองอ่างศิลา สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี และจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview Form)

3.1 แบบสอบถามมีทั้งคำถามปลายปิดและปลายเปิด ซึ่งแบ่งออก 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งหรือสถานภาพในชุมชน เป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

- (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- (3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน
- (4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลด้านการท่องเที่ยว

โดยแบบสอบถามนั้นเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale)

ซึ่งประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 24 ข้อ โดยตัวเลือกใช้มาตราวัดแบบ Likert Scale 4 ระดับ ลักษณะคำถามปลายปิด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ

- (1) ข้อมูลที่เป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ ทศนคติต่อการท่องเที่ยว ความตระหนักถึงประโยชน์ของการท่องเที่ยวต่อส่วนรวม ความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว
- (2) ข้อมูลที่เป็นปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและการได้รับการชักชวนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/บุคคลอื่น

โดยแบบสอบถามนั้นเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 30 ข้อ (ปัจจัยภายใน 20 ข้อ และปัจจัยภายนอก 10 ข้อ) ลักษณะคำถามปลายปิด โดยตัวเลือกรับใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale 4 ระดับ ดังนี้

4	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
3	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยการตอบแบบสอบถามแบบปลายปิด โดยทำการวัดประเด็นปัญหาทั้งหมด 6 ประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่พบในพื้นที่ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ดังนี้

- (1) ปัญหาการบริหารจัดการท่องเที่ยว
- (2) ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม
- (3) ปัญหาการบริการท่องเที่ยว
- (4) ปัญหาสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์
- (5) ปัญหานักท่องเที่ยว
- (6) ปัญหาเกี่ยวกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว

โดยแบบสอบถามนั้นเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 30 ข้อ โดยตัวเลือกรับใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale 4 ระดับ เช่นเดียวกับส่วนที่ 2

ส่วนข้อเสนอแนะอื่นที่ต้องการเสนอในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นคำถามแบบเปิด เพื่อให้สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ตามต้องการ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีรวบรวมความถี่และจัดกลุ่มข้อเสนอ

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบสัมภาษณ์โดยยึดวัตถุประสงค์การวิจัยและความสอดคล้องกับแบบสอบถามเป็นหลัก จากนั้นได้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาความถูกต้อง และความสอดคล้องกับเนื้อหาการวิจัย

4. การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

การศึกษาครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องช่วยในการทำวิจัยสนาม โดยผู้ศึกษาได้สร้างหรือออกแบบ แบบสอบถามและสร้างตัวชี้วัดตามวัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องนี้ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจะต้องมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และค่าเชื่อมั่น (Reliability) และหลังจากสร้างข้อคำถามหรือแบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างเสร็จแล้ว ผู้ศึกษาได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและค่าเชื่อมั่นตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ยกร่างแบบสอบถาม โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เป็นลักษณะของการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความสมบูรณ์ ตลอดจนเนื้อหาและถ้อยคำของแบบสอบถามให้รัดกุมและถูกต้อง ขั้นตอนนี้ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ผู้เชี่ยวชาญ มีจำนวน 3 คน ดังรายชื่อในภาคผนวก

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามดำเนินการโดยผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบ (pre-test) เพื่อทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำไป pre-test กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ชุด ต่อจากนั้น จึงเก็บรวบรวมแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของ Cronbach (1970) โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์สำหรับคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ ได้กำหนดค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา ตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป จึงจะถือว่าแบบสอบถามดังกล่าวมีความเชื่อถือได้ และสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงได้ และหลังจากนำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ดังกล่าว มาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นได้พบว่าค่าความเชื่อถือได้เท่ากับ 0.91 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

ขั้นตอนที่ 4 การนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 แบบสอบถาม

ผู้ศึกษาใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมดจำนวน 350 ชุด โดยดำเนินการ ดังนี้

5.1.1 กำหนดตัวผู้รับผิดชอบการเก็บข้อมูล

5.1.2 ประชุมคณะผู้รับผิดชอบในการเก็บข้อมูล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสอบถามและวิธีการเก็บข้อมูลให้ถูกต้อง และครบถ้วน

5.1.3 เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับทั้งหมดแล้ว ก็ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

5.2 แบบสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดเก่าอ่างศิลา จำนวน 15 คน ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการจดบันทึก จากนั้นได้รวบรวมและแก้ไขข้อความให้ถูกต้อง ก่อนจะนำไปสรุปผล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความมีนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วทำการประมวลผลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

6.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามใช้วิธีการแจกแจงความถี่แสดงผลเป็นค่าร้อยละ

6.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้เกณฑ์การคำนวณช่วงการวัด ตามแนวคิดของเบสส์ (Best 1977 : 174) ซึ่งแยกออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงการวัด} &= \frac{\text{ค่าคะแนนสูงสุด} - \text{ค่าคะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ \text{แทนค่าได้ดังนี้} &= \frac{4 - 1}{4} = 0.75 \end{aligned}$$

ช่วงคะแนน 3.26– 4.00 คะแนน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

ช่วงคะแนน 2.51 –3.25 คะแนน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก

ช่วงคะแนน 1.76 – 2.50 คะแนน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

ช่วงคะแนน 1.00 – 1.75 คะแนน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

6.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยการหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยพิจารณาเกณฑ์ต่อไปนี้ การแปรผลของแบบสอบถามตอนที่ 3 กำหนดคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ช่วงคะแนน 3.26– 4.00 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นในระดับมากที่สุด

ช่วงคะแนน 2.51 –3.25 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นในระดับมาก

ช่วงคะแนน 1.76 – 2.50 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นในระดับน้อย

ช่วงคะแนน 1.00 – 1.75 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นในระดับน้อยที่สุด

6.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยวิธีการสรุปความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกันและการบรรยาย

6.2 การวิเคราะห์ปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

6.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ใช้วิธีการจัดเรียงข้อมูลให้เข้ากลุ่มตามวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นสรุปข้อมูลที่คล้ายคลึงกัน และใช้วิธีการนำเสนอแบบบรรยาย



บทที่ 4 ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี ได้วิเคราะห์ข้อมูลและได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ตามลำดับ คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของประชาชนตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ในเขตเทศบาลเมืองอ่างศิลา จำนวน 350 ตัวอย่าง มีข้อมูลทั่วไปดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

n = 350		
เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	193	55.1
หญิง	157	44.9
รวม	350	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 55.1 และเป็นเพศหญิง จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

n = 350		
อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 30 ปี	67	19.1
31 – 40 ปี	80	22.9
41 – 50 ปี	109	31.1
51 ปี ขึ้นไป	94	26.9
รวม	350	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีอายุ 41-50 ปี มากที่สุด จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 31.1 รองลงมา มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 และมีอายุ 31-40 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 22.9 และน้อยที่สุดมีอายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

n = 350		
อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	5	1.4
แม่บ้าน	73	20.9
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	128	36.6
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	26	7.4
รับจ้าง	96	27.4
อื่น ๆ	22	6.3
รวม	350	100.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มากที่สุด จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 36.6 รองลงมา มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 27.4 และน้อยที่สุด คือ อาชีพเกษตรกร จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

n = 350		
การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้ศึกษา	21	6.0
ประถมศึกษา	79	22.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	90	25.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	76	21.7
ปวส./ปวท./อนุปริญญา	35	10.0
ปริญญาตรีขึ้นไป	49	14.0
รวม	350	100.0

จากตารางที่ 4.4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มากที่สุด จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 25.7 รองลงมา มีระดับการศึกษาประถมศึกษาจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 22.6 และไม่ได้ศึกษามีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้

n = 350

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 3,000 บาท	37	10.6
3,001 – 6,000 บาท	45	12.9
6,001 – 9,000 บาท	109	31.1
9,001 – 12,000 บาท	63	18
12,001 – 15,000 บาท	77	22
15,001 บาท ขึ้นไป	19	5.4
รวม	350	100.0

จากตารางที่ 4.5 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายได้อยู่ระหว่าง 6,001 – 9,000บาท มากที่สุดจำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 31.1 รองลงมา มีรายได้อยู่ระหว่าง 12,001 – 15,000 บาท จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 22 และมีรายได้ 15,001 บาท ขึ้นไปน้อยที่สุด จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.4

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบทางสังคมในชุมชน

n = 350

ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบทางสังคมในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี ตำแหน่งทางสังคม	295	84.3
มี ตำแหน่งทางสังคม	55	15.7
รวม	350	100.0

จากตารางที่ 4.6 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบทางสังคมในชุมชน จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 84.3 และมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบทางสังคมในชุมชน จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 15.7 ซึ่งเป็นคณะกรรมการชุมชนและอสม.ของเทศบาลเมืองอ่างศิลา

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยรวมทุกด้าน

การมีส่วนร่วม	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
1. ด้านการตัดสินใจ	2.58	.73	มาก
2. ด้านการดำเนินงาน	2.61	.75	มาก
3. ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ ที่เกิดจากการดำเนินงาน	2.73	.77	มาก
4. ด้านการติดตามและประเมินผล	2.58	.80	มาก
รวม	2.63	.68	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.63 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่การมีส่วนร่วมด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ย 2.73 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ค่าเฉลี่ย 2.58

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ด้านการตัดสินใจ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.1 ร่วมตัดสินใจในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	2.71	.84	มาก
1.2 ร่วมกำหนดแผนงานหรือโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว	2.64	.79	มาก
1.3 ร่วมเลือกกิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว	2.59	.82	มาก
1.4 ร่วมกำหนด คัดเลือก บุคลากรในการปฏิบัติกิจกรรม	2.54	.79	มาก

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของชุมชนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ด้านการตัดสินใจ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.5 ร่วมตัดสินใจวางกฎระเบียบการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว	2.50	.83	น้อย
1.6 ร่วมตัดสินใจในการสรุปผลการดำเนินงาน	2.51	.85	มาก
รวม	2.58	.73	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.58 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ค่าเฉลี่ย 2.71 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การมีส่วนร่วมตัดสินใจวางกฎระเบียบการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 2.50

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมของชุมชนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ด้านการดำเนินงาน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.1 ร่วมปฏิบัติงานตามแผนหรือกิจกรรมที่กำหนด	2.62	.85	มาก
1.2 ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรม	2.69	.92	มาก
1.3 อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรม	2.65	.83	มาก
1.4 ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่มาดำเนินกิจกรรม	2.65	.83	มาก
1.5 ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ หรือ อุปกรณ์ต่างๆ	2.53	.85	มาก
1.6 จัดหางบประมาณในการปฏิบัติกิจกรรม	2.56	1.41	มาก
รวม	2.61	.75	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.61 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่การชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรม ค่าเฉลี่ย 2.69 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่การให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ หรือ อุปกรณ์ต่างๆ ค่าเฉลี่ย 2.53

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าข้อ 1.6 จัดหางบประมาณในการปฏิบัติกิจกรรม มีค่า S.D. = 1.41 แสดงว่าความเห็นของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะกระจาย **2.3 ด้านการมีส่วนร่วม การแบ่งปันผลประโยชน์**

ตารางที่ 4.10 แสดง ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมของชุมชนการพัฒนาการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมการแบ่งปันผลประโยชน์	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.1 ได้รับประโยชน์ทางตรงจากการจำหน่ายสินค้า	2.82	.89	มาก
1.2 ได้รับประโยชน์ทางตรงจากการให้บริการ ด้านการท่องเที่ยว	2.71	.87	มาก
1.3 ได้รับประโยชน์ทางอ้อมจากการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเช่น มีป้ายบอกทาง เป็นต้น	2.70	.85	มาก
1.4 ได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างเท่า เทียมกัน เช่น มีการแบ่งปันรายได้จากการจัดกิจกรรมอย่าง เท่าเทียมกัน	2.68	.91	มาก
1.5 ประชาชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดีกว่าเดิม	2.89	.86	มาก
1.6 ได้รับประโยชน์การอนุรักษ์ ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น	2.76	.88	มาก
รวม	2.73	.77	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.73 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ได้รับประโยชน์ทางตรงจากการจำหน่ายสินค้า ค่าเฉลี่ย 2.82 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน เช่น มีการแบ่งปันรายได้จากการจัดกิจกรรมอย่างเท่าเทียมกันค่าเฉลี่ย 2.68

2.4 ด้านการติดตามและประเมินผล

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการติดตามและประเมินผล

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการติดตามและประเมินผล การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.1 ร่วมในการประเมินผลการดำเนินกิจกรรม	2.61	.90	มาก
1.2 ร่วมติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุง การดำเนินงาน	2.57	.88	มาก
1.3 ร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานในรอบปีที่ ผ่านมา	2.52	.84	มาก
1.4 ร่วมวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและเสนอแนะการแก้ปัญหา ในการดำเนินงาน	2.61	1.80	มาก
1.5 ร่วมในการอำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุน การประเมินผล	2.59	.87	มาก
1.6 ร่วมในการเสนอแนะข้อระเบียบและมาตรการ ด้านการท่องเที่ยวในชุมชน	2.56	.89	มาก
รวม	2.58	.80	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.58 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การร่วมในการประเมินผลการดำเนินกิจกรรม และ การร่วมวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและเสนอแนะการแก้ปัญหาในการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ย 2.61 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่การร่วมประเมินผล การปฏิบัติงานตามแผนงานในรอบปีที่ผ่านมา ค่าเฉลี่ย 2.52

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าข้อ 1.4 ร่วมวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและเสนอแนะการแก้ปัญหาในการดำเนินงาน มีค่า S.D. = 1.80 แสดงว่าความเห็นของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะกระจาย

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยรวมทุกด้าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย \bar{x}	(S.D.)	แปลผล
1. ด้านทัศนคติต่อการท่องเที่ยว	2.77	.68	มาก
2. ด้านความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมจาก การพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	2.91	.70	มาก
3.ด้านความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่ง ท่องเที่ยวในพื้นที่	2.80	.71	มาก
4. ด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว	2.87	.80	มาก
5. ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว	2.61	.73	มาก
6.ด้านการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว	2.78	.69	มาก
รวม	2.63	.68	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.63 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมจากการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ค่าเฉลี่ย 2.91 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 2.61

3.1.1 ด้านทัศนคติต่อการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านทัศนคติต่อการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทัศนคติต่อการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.1 สภาพแวดล้อมในพื้นที่อาจจะถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว	2.74	.90	มาก
1.2 ชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆจากการท่องเที่ยว	2.82	.87	มาก
1.3 พื้นที่จะได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น	2.87	.87	มาก
1.4 อาจจะเพิ่มปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่มากขึ้น	2.57	.90	มาก
1.5 ทำให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนไป	2.83	.82	มาก
รวม	2.77	.68	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านทัศนคติต่อการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.77 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านพื้นที่จะได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ค่าเฉลี่ย 2.87 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ด้านการที่อาจจะเพิ่มปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่มากขึ้น ค่าเฉลี่ย 2.57

3.1.2 ด้านความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ด้านความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.1 ท้องถิ่นมีการจ้างงานมากขึ้น	2.91	.84	มาก
1.2 ชุมชนได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้น เช่น มีถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีซุ้มประตูทางเข้า ป้ายบอกทาง เป็นต้น	2.89	.86	มาก
1.3 สภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์สวยงาม	2.86	.85	มาก
1.4 แหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้รับการอนุรักษ์และเอาใจใส่มากขึ้น	2.97	.81	มาก
1.5 มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของพื้นที่ไม่ให้เปลี่ยนแปลง	2.94	.77	มาก
รวม	2.91	.70	มาก

จากตารางที่ 4.14 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.91 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้รับการอนุรักษ์และเอาใจใส่มากขึ้น ค่าเฉลี่ย 2.97 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ด้านสภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์สวยงาม ค่าเฉลี่ย 2.86

3.1.3 ด้านความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ด้านความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.1 ตระหนักและรับรู้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอาจจะนำมาซึ่งปัญหาความเสื่อมโทรมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่	2.66	.83	มาก
1.2 ตระหนักและรับรู้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอาจจะทำให้สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายจากนักท่องเที่ยว	2.64	.83	มาก
1.3 มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาการถูกทำลายของแหล่งท่องเที่ยว	2.88	.82	มาก
1.4 มีการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์พื้นที่ท่องเที่ยว	2.96	1.80	มาก
1.5 มีการร่วมลงมือพัฒนาให้พื้นที่เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	2.90	.79	มาก
รวม	2.80	.71	มาก

จากตารางที่ 4.15 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.80 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ มีการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์พื้นที่ท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 2.96 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ตระหนักและรับรู้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอาจจะทำให้สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายจากนักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 2.64

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่าข้อ 1.4 มีการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์พื้นที่ท่องเที่ยว มีค่า S.D. = 1.80 แสดงว่าความเห็นของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะกระจาย

3.1.4 ด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.1 การได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปของตัวเงิน	2.90	.88	มาก
1.2 การทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น	2.88	.89	มาก
1.3 ได้รับความสนใจจากนักลงทุน เข้ามาประกอบธุรกิจมากขึ้น	2.85	.89	มาก
1.4 เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการกระตุ้นและพัฒนาในทางที่ดีขึ้น	2.84	.88	มาก
1.5 ประชาชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดีกว่าเดิม	2.89	.86	มาก
รวม	2.87	.80	มาก

จากตารางที่ 4.16 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.87 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปของตัวเงิน ค่าเฉลี่ย 2.90 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการกระตุ้นและพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ค่าเฉลี่ย 2.84

3.1.5 ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.1 การจัดแสดงบอร์ดนิทรรศการด้านการท่องเที่ยว	2.66	.80	มาก
1.2 จากนิตยสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	2.58	.84	มาก
1.3 จากการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา	2.53	.90	มาก
1.4 จากการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ (อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์) และระบบเสียงตามสายของหมู่บ้าน	2.66	.82	มาก
1.5 จากกิจกรรมส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของ ภาครัฐ เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา, ททท. เป็นต้น	2.59	.81	มาก
รวม	2.61	.73	มาก

จากตารางที่ 4.17 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.61 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การจัดแสดงบอร์ดนิทรรศการด้านการท่องเที่ยว และจากการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ (อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์) และระบบเสียงตามสายของหมู่บ้าน ค่าเฉลี่ย 2.66 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ จากการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา ค่าเฉลี่ย 2.53

3.1.6 ด้านได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.1 การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น การจัดงานเปิดตลาดเก๋อย่างศิลา	2.64	.79	มาก
1.2 การสนับสนุนบุคลากร เช่น การจัดวิทยากรให้ความรู้และฝึกอบรมเรื่องการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นต้น	2.84	.85	มาก
1.3 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวให้สะดวกและดีขึ้น เป็นต้น	2.82	.84	มาก
1.4 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ การบริหารจัดการขยะในพื้นที่ เป็นต้น	2.79	.85	มาก
1.5 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น การสร้างห้องน้ำสาธารณะ ที่จอดรถ เป็นต้น	2.81	.82	มาก
รวม	2.78	.69	มาก

จากตารางที่ 4.18 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.78 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การสนับสนุนบุคลากร เช่น การจัดวิทยากรให้ความรู้และฝึกอบรมเรื่องการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นต้น ค่าเฉลี่ย 2.84 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น การจัดงานเปิดตลาดเก๋อย่างศิลา ค่าเฉลี่ย 2.64

3.2 ผลของปัจจัย

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยภายใน (x_1) ปัจจัยภายนอก (x_2) กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (y) ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

ตัวแปร	X_1	X_2	y
ปัจจัยภายใน (X_1)	1.00		
ปัจจัยภายนอก (X_2)	.665**	1.00	
การมีส่วนร่วมของประชาชน (y)	.742**	.882**	1.00

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.19 จากการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม พบว่า ปัจจัยภายใน (X_1) ปัจจัยภายนอก (X_2) กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (y) มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยภายนอก r มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เท่ากับ .882 และ ปัจจัยภายใน r มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เท่ากับ .742 และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์แล้ว พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 4.20 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

ปัจจัย	R	R^2	b	SE_b	β	F	p
ปัจจัยภายใน	.742	.722	.323	.036	.322	976.233	.000
-ด้านทัศนคติต่อการท่องเที่ยว	.720	.721	.311	.034	.321	954.699	.000
-ด้านความตระหนักถึง	.746	.734	.310	.033	.303	942.754	.000
ประโยชน์ต่อส่วนรวมจาก							
การพัฒนาการท่องเที่ยว							
อย่างยั่งยืน							
-ด้านความตระหนักถึงปัญหา	.760	.711	.325	.039	.317	922.876	.000
ความเสื่อมโทรมของแหล่ง							
ท่องเที่ยวในพื้นที่							

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ปัจจัย	R	R ²	b	SE _b	β	F	p
ปัจจัยภายนอก	.882	.742	.321	.034	.320	975.121	.000
-แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว	.875	.777	.327	.032	.325	974.342	.000
-การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว	.862	.765	.354	.029	.322	954.323	.000
-การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ	.909	.763	.352	.033	.328	956.478	.000

b = .012 ; SE_b = ± .088 ; p-value = .000

* p < .05

จากตารางที่ 4.20 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี สามารถอธิบาย ได้ดังนี้

(1) ปัจจัยทั้ง 2 ด้าน (ปัจจัยภายใน และปัจจัยนอก) เป็นตัวพยากรณ์ทั้ง 2 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ คือ .072 และ .882 ตามลำดับ นั่นคือ เมื่อตัวพยากรณ์ ปัจจัยภายใน (X₁) มีค่า R = .742 เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ด้านปัจจัยภายนอก (X₂) เข้าไปในสมการสัมประสิทธิ์พหุคูณเพิ่มเป็น R = .882 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเหล่านี้ เมื่อทดสอบความมีนัยสำคัญด้วย F – test พบว่า ตัวพยากรณ์ทั้ง 2 ตัว มีผลต่อการทำนายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

(2) ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่เป็นตัวพยากรณ์ พบว่า **ปัจจัยแรก** ที่ถูกนำเข้ามาในสมการ คือปัจจัยภายใน (X₁) ถือว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 72.2 (R² = .722) มีอำนาจในการทำนายผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และเมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของปัจจัยภายใน (X₁) ซึ่งประกอบด้วย ทัศนคติต่อการท่องเที่ยว ความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ พบว่า ปัจจัยย่อยทั้ง 3 ตัว มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แต่ปัจจัยที่มีอำนาจในการทำนายผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากที่สุด คือ ความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 73.4 (R² = .734) มีอำนาจในการทำนายผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ .05 และปัจจัยที่สองที่ถูกนำเข้ามาในสมการ คือปัจจัยภายนอก (X_2) ถือว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 74.2 ($R^2 = .742$) มีอำนาจในการทำนายผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และเมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของปัจจัยภายนอก (X_2) ซึ่งประกอบด้วย แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว และการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ พบว่า ปัจจัยย่อยทั้ง 3 ตัว มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แต่ปัจจัยแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวมีอำนาจในการทำนายผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากที่สุด ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 77.7 ($R^2 = .777$) มีอำนาจในการทำนายผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยรวมทุกด้าน

ปัญหาและอุปสรรค	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
1. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่	2.68	0.71	มาก
2. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่	2.59	0.74	มาก
3. ด้านการบริการท่องเที่ยวในพื้นที่	2.62	0.76	มาก
4. ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ ในพื้นที่	2.67	0.74	มาก
5. ปัญหาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ในพื้นที่	2.40	0.78	น้อย
6. ปัญหาเกี่ยวกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่	2.67	0.69	มาก
รวม	2.61	0.63	มาก

จากตารางที่ 4.21 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับเกิดปัญหามาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.61 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ ค่าเฉลี่ย 2.68 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวในพื้นที่ค่าเฉลี่ย 2.40

4.1 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่

ตารางที่ 4.22 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่

ปัญหาด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ขาดการประสานความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวไปในทิศทางเดียวกัน	2.85	0.82	มาก
1.2 ขาดการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐ	2.68	0.75	มาก
1.3 ขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2.70	0.83	มาก
1.4 ขาดการวางแผนการดำเนินงานเป็นระบบและเป็นขั้นตอน	2.66	0.80	มาก
1.5 ขาดศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่	2.53	0.90	มาก
รวม	2.68	0.71	มาก

จากตารางที่ 4.22 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ อยู่ในระดับเกิดปัญหามาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.68 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ปัญหาด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ขาดการประสานความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวไปในทิศทางเดียวกัน ค่าเฉลี่ย 2.85 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ปัญหาขาดศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่ ค่าเฉลี่ย 2.53

4.2 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

ปัญหาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวบางอย่างไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวัฒนธรรมของท้องถิ่น	2.60	0.86	มาก
1.2 ผู้ประกอบการมุ่งแต่ประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม	2.56	0.88	มาก
1.3 เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว	2.50	0.91	น้อย
1.4 ขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	2.65	0.89	มาก
1.5 ขาดการเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวพื้นที่ใกล้เคียง	2.65	0.80	มาก
รวม	2.59	0.74	มาก

จากตารางที่ 4.23 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่อยู่ในระดับเกิดปัญหามาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.59 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ปัญหาขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและปัญหาขาดการเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวพื้นที่ใกล้เคียง ค่าเฉลี่ย 2.65 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 2.50

4.3 ด้านการบริการท่องเที่ยวในพื้นที่

ตารางที่ 4.24 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการบริการท่องเที่ยวในพื้นที่

ปัญหาด้านการบริการท่องเที่ยวในพื้นที่	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.1 ห้องน้ำสาธารณะไม่สะอาด	2.73	0.81	มาก
1.2 สถานที่บริการนักท่องเที่ยวไม่ปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว	2.53	0.88	มาก
1.3 โรงแรมที่พักบริการนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ	2.52	0.93	มาก
1.4 ผู้ประกอบการขาดจิตสำนึกการบริการที่ดีแก่ลูกค้า	2.64	0.85	มาก
1.5 ขาดการบริหารจัดการ ควบคุมดูแล เกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว	2.67	0.83	มาก
รวม	2.62	0.76	มาก

จากตารางที่ 4.24 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการบริการท่องเที่ยวในพื้นที่ อยู่ในระดับเกิดปัญหามาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.62 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ปัญหาห้องน้ำสาธารณะไม่สะอาด ค่าเฉลี่ย 2.73 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ปัญหาโรงแรมที่พักบริการนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ ค่าเฉลี่ย 2.52

4.4 ด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่

ตารางที่ 4.25 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาและอุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ ในพื้นที่

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.1 ขาดการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในพื้นที่	2.77	0.80	มาก
1.2 ขาดการปรับปรุงสภาพถนนให้เหมาะสม	2.70	0.88	มาก
1.3 ขาดการปรับปรุงทางเดินเท้าในแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม	2.75	0.88	มาก
1.4 สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ถูกทำลาย	2.51	0.89	น้อย
1.5 มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	2.64	0.87	มาก
รวม	2.67	0.74	มาก

จากตารางที่ 4.25 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าปัญหาและอุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ อยู่ในระดับเกิด ปัญหามาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.67 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ขาดการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในพื้นที่ ค่าเฉลี่ย 2.77 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ถูกทำลาย ค่าเฉลี่ย 2.51

4.5 ด้านนักท่องเที่ยวในพื้นที่

ตารางที่ 4.26 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านนักท่องเที่ยวในพื้นที่

ปัญหาด้านท่องเที่ยวในพื้นที่	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.1 นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม	2.46	0.87	น้อย
1.2 นักท่องเที่ยวมีมากกว่าขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่	2.32	0.93	น้อย
1.3 นักท่องเที่ยวการขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อ การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่	2.40	0.89	น้อย
1.4 นักท่องเที่ยวไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ของแหล่ง ท่องเที่ยว	2.42	0.86	น้อย
1.5 นักท่องเที่ยวขาดความรู้และขาดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	2.39	0.91	น้อย
รวม	2.40	0.78	น้อย

จากตารางที่ 4.26 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านนักท่องเที่ยวในพื้นที่ อยู่ในระดับเกิดปัญหาน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.40 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ค่าเฉลี่ย 2.46 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ นักท่องเที่ยวมีมากกว่าขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ค่าเฉลี่ย 2.32

4.6 ปัญหาเกี่ยวกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

ตารางที่ 4.27 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปัญหาเกี่ยวกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่

ปัญหาเกี่ยวกับชุมชนในพื้นที่	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	แปลผล
1.1 เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่น	2.65	0.85	มาก
1.2 ขาดความร่วมมือจากประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	2.75	0.89	มาก
1.3 ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบทางลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว	2.49	0.88	น้อย
1.4 ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	2.86	0.82	มาก
1.5 ประชาชนขาดความรัก ความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชน	2.60	0.81	มาก
รวม	2.67	0.69	มาก

จากตารางที่ 4.27 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านปัญหาเกี่ยวกับชุมชนในพื้นที่ อยู่ในระดับเกิดปัญหามาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.67 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ค่าเฉลี่ย 2.86 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบทางลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 2.49

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

5.1 ปัญหาการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 4.28 แสดงจำนวนปัญหาของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัญหาอื่นๆเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่

ปัญหา	จำนวน ปัญหา
1. ขาดโอกาสในการร่วมวางแผนและตัดสินใจในรูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ อาทิ การจัดงานส่งเสริมการท่องเที่ยวอ่างศิลา การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่	291
2. ขาดการเข้าร่วมอบรมความรู้การบริหารจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่อง	123
3. ขาดการติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและจริงจัง	66
4. อื่น ๆ ได้แก่ ไม่มีเวลาเข้าร่วม การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารจังหวัดบ่อยทำให้นโยบายไม่ต่อเนื่อง	10
รวม	490

จากตารางที่ 4.28 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามระบุปัญหาทั้งสิ้น 490 ปัญหา โดยปัญหามากที่สุด ได้แก่ ขาดโอกาสในการร่วมวางแผนและตัดสินใจในรูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ อาทิ การจัดงานส่งเสริมการท่องเที่ยวอ่างศิลา การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ จำนวน 291 คน ปัญหารองลงมา ได้แก่ ขาดการเข้าร่วมอบรมความรู้การบริหารจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่อง จำนวน 123 ปัญหา

5.2 ข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 4.29 แสดงจำนวนข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อเสนอแนะ เพื่อสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อสร้างเสริมการมีส่วนร่วม	จำนวน ข้อเสนอแนะ
1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตลาดเก่าอ่างศิลาควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง	50
2. หน่วยงานท้องถิ่นควรเป็นแกนนำในการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาตลาดเก่าอ่างศิลา	25
3. ควรชี้แจงให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบถึงประโยชน์และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	20
4. ควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมการวางแผนรูปแบบกิจกรรมและติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ	15
รวม	110

จากตารางที่ 4.29 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามระบุข้อเสนอแนะทั้งสิ้น 110 ข้อเสนอแนะ โดยข้อเสนอแนะมากที่สุด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตลาดเก่าอ่างศิลาควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง จำนวน 50 ข้อเสนอแนะ รองลงมา ได้แก่ หน่วยงานท้องถิ่นควรเป็นแกนนำในการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาตลาดเก่าอ่างศิลา จำนวน 25 ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 6 สรุปความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่เป็นผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดเก่าอ่างศิลา จำนวน 15 คน ผู้ศึกษาได้สรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เรียงตามลำดับในประเด็นที่สัมภาษณ์ ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

6.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

6.1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ เห็นว่า การตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดเก่าอ่างศิลาเริ่มจากความต้องการของชุมชนในพื้นที่ นโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและนโยบายของจังหวัดชลบุรีที่จะส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดเก่าอ่างศิลาให้เป็นที่รู้จัก มีชื่อเสียงแก่นักท่องเที่ยว โดยจัดตั้งเป็นคณะกรรมการ

พัฒนาตลาดเก่าอ่างศิลาและกำหนดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เวลาเปิดปิดตลาด ตลอดจนวางกฎระเบียบสำหรับชุมชนและพ่อค้าแม่ค้าที่มาจำหน่ายสินค้า ซึ่งผู้ตอบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะว่า การกำหนดแผนงานโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของตลาดเก่าอ่างศิลาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดรูปแบบกิจกรรมและรูปแบบการจัดงานให้สอดคล้องกับพื้นที่

6.1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าการดำเนินงานในการพัฒนาตลาดเก่าอ่างศิลาให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น ต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ และหน่วยงานภาครัฐเองควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมและโครงการต่างๆในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนให้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆเพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรมด้วย

6.1.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีความเห็นแตกต่างว่าการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ตลาดเก่าอ่างศิลา ชุมชนในพื้นที่ตลาดเก่าอ่างศิลาได้ประโยชน์โดยตรง จากการมีรายได้ในการจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ครกหินอ่างศิลา อาหารทะเลแห้งและสดในชุมชน และทำให้ชุมชนมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มากาย อาทิ ป้ายสื่อความหมาย ป้ายบอกทาง ชุมทางเข้า เป็นต้น และอีกส่วนหนึ่งเห็นว่าแม้ชุมชนจะได้ประโยชน์จากการพัฒนาและส่งเสริมตลาดเก่าอ่างศิลาให้เป็นที่รู้จักแต่ชุมชนเองไม่รู้คุณค่าและอนุรักษ์ รักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างประโยชน์และรายได้แก่ชุมชนมาหลาย

6.1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าการดำเนินงานในการพัฒนาตลาดเก่าอ่างศิลาให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น การติดตามและประเมินผลการทำงานเป็นเรื่องสำคัญที่ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ต้องร่วมกันติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรม โครงการต่างๆที่เข้ามาพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งควรดำเนินการเป็นประจำปีทุกครั้งหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม โดยเชิญผู้นำชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน มาร่วมประชุมเพื่อสรุปผลการดำเนินงานและวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาในการดำเนินงาน เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานครั้งต่อไป รวมทั้งร่วมเสนอข้อระเบียบและมาตรการด้านการท่องเที่ยวในชุมชน

6.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนบริเวณตลาดเก่าอ่างศิลาในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

6.2.1 ทิศนคติต่อการท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าเมื่อตลาดเก่าอ่างศิลาได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดและหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเล็งเห็นความสำคัญและร่วมส่งเสริมกิจกรรมต่างๆและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวแล้วนั้น ตลาดเก่าอ่างศิลาเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ชุมชนมีความตื่นตัวและเรียนรู้เทคนิคการให้บริการนักท่องเที่ยว ความมีน้ำใจแก่นักท่องเที่ยว

มีความตระหนักในคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น แต่ผู้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งให้ความเห็นว่าบางครั้งจะเป็นการทำลายแหล่งท่องเที่ยวโดยไม่รู้ตัวเช่นกัน

6.2.2 ความตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวม

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าเมื่อตลาดเก่าอ่างศิลาได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด ชุมชนบริเวณตลาดเก่าอ่างศิลามีความภาคภูมิใจท้องถิ่นมากขึ้น มีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่มากขึ้น แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนได้รับการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ บริเวณถนนทางเข้าตลาดเก่าอ่างศิลา ป้ายบอกทาง ชุมประตู่ทางเข้าตลาด และเส้นทางท่องเที่ยวใกล้ๆตลาด ซึ่งประโยชน์โดยส่วนใหญ่เกิดกับคนในชุมชนทั้งหมด

6.2.3 ความตระหนักปัญหาความเสื่อมโทรมในพื้นที่

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าเมื่อตลาดเก่าอ่างศิลาได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด ชุมชนในตลาดเก่าอ่างศิลาและพื้นที่ใกล้เคียงมีความตระหนักรับรู้ว่ามีปัญหาที่อาจนำมาซึ่งปัญหาที่จะทำให้ชุมชนเกิดความเสื่อมโทรมในพื้นที่บ้างแต่อยู่ในระดับที่ชุมชนยอมรับได้ และเทศบาลเมืองอ่างศิลาได้ให้ความสำคัญและตระหนักในเรื่องนี้อย่างมาก ได้จัดกิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ท่องเที่ยวและทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำ ตลอดจนจัดอบรมเยาวชนนักเรียนในเขตเทศบาลให้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้วย

6.2.4 แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีความเห็นแตกต่างว่า เมื่อตลาดเก่าอ่างศิลาได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดแล้ว ชุมชนในตลาดเก่าอ่างศิลาและพื้นที่ใกล้เคียงมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้ามากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจชุมชนได้รับการฟื้นฟูและชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่อีกส่วนหนึ่งมองว่าแม้การพัฒนาการท่องเที่ยวจะกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนแต่ส่วนใหญ่ชุมชนมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าของตนเองมากกว่ารายได้จากการให้บริการการท่องเที่ยว และนักลงทุนก็ไม่สนใจที่จะมาประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในอ่างศิลามากนัก โดยส่วนใหญ่จะไปลงทุนที่หาดบางแสนซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้เคียงมากกว่า

6.2.5 การได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าชุมชนในตลาดเก่าอ่างศิลาได้รับข้อมูลการท่องเที่ยว หลากๆช่องทาง อาทิ แผ่นพับ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์ มากมายทั้งจากภาครัฐราชการ ภาคเอกชน และสิ่งสำคัญเทศบาลเมืองอ่างศิลามีระบบเสียงตามสายในชุมชนด้วย

6.2.6 การสนับสนุนจากภาครัฐ

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าชุมชนในตลาดเก่าอ่างศิลาได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลเมืองอ่างศิลา และส่วนราชการระดับจังหวัด อาทิ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ที่จัดกิจกรรมโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ตลอดจนฝึกอบรมศึกษาดูงานสำหรับเยาวชนและชุมชนในพื้นที่ เป็นต้น

6.3 ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดเก่าอ่างศิลาให้เกิด การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

6.3.1 ปัญหาด้านการบริหารจัดการ

1) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่ขาดการประสานงานและ
บูรณาการการจัดการท่องเที่ยวในทิศทางเดียวกัน

2) ชุมชนยังขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3) งบประมาณในการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวตลาดเก่า

อ่างศิลาไม่ต่อเนื่อง

4) ตลาดเก่าอ่างศิลายังไม่มีศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

6.3.2 ปัญหาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

1) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หน่วยงานภาครัฐจัดยังไม่ตอบสนองความต้องการ
ของชุมชนในพื้นที่

2) ขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

อาทิ ศาลเจ้าหน้าจา เขาสามมูข ตลาดสะพานปลา หาดบางแสน

3) ขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยว

อย่างยั่งยืน

6.2.3 ปัญหาด้านการบริการท่องเที่ยว

1) ผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดขาดจิตสำนึกการบริการที่ดีแก่นักท่องเที่ยว

2) ห้องน้ำสาธารณะและถังขยะบริเวณตลาดเก่าอ่างศิลาไม่มีเพียงพอ

6.2.4 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์

1) ขาดการบริหารจัดการเรื่องความสะอาดและขยะบริเวณตลาดเก่าอ่างศิลา

2) ขาดการปรับภูมิทัศน์บริเวณตลาดเก่าอ่างศิลาให้สวยงามและดึงดูด

นักท่องเที่ยว

3) ขาดจุดพักผ่อนหรือร่มเงาสำหรับนักท่องเที่ยวเนื่องจากกลางวันอากาศ

ร้อนมาก

6.2.5 ปัญหาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว

1) นักท่องเที่ยวยังขาดความรู้และกฎระเบียบของตลาดเก่าอ่างศิลา

2) นักท่องเที่ยวขาดจิตสำนึกในด้านการรักษาความสะอาดในพื้นที่

6.2.6 ปัญหาเกี่ยวกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว

1) ชุมชนในตลาดเก่าอ่างศิลามีความขัดแย้งระหว่างกรรมการตลาดเก่า

อ่างศิลาและผู้นำชุมชน

2) ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการบริหารจัดการ

ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

6.4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

6.4.1 สร้างจิตสำนึกให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความรัก ห่วงแหนและความภาคภูมิใจ
ทรัพยากรการท่องเที่ยวของตนเอง

6.4.2 จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจชุมชนที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

6.4.3 ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาตลาดเก่าอย่างศิลปะต่อเนื่องทุกปี



บทที่ 5

สรุปการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี” ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วนที่สำคัญ ส่วนแรกเป็นการสรุปผลการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย และ ผลการวิจัย ส่วนถัดมาเป็นการนำผลการวิจัยมาอภิปรายผล ส่วนสุดท้ายเป็นการเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

การศึกษาการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ซึ่งการดำเนินการศึกษาค้นคว้านี้ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลาในการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี
- 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี
- 4) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้แทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลอ่างศิลา จำนวน 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วย 2,818 ครัวเรือน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของ YAMANE จำนวน 350 ครัวเรือน หรือ 350คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวกและกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ที่เป็นผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดเก่าอ่างศิลา จำนวน 15 คน

1.2.2 เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีทั้งหมด 4ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มี

อิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือผู้ศึกษาได้หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 คน ดังรายชื่อในภาคผนวก และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับประชากรที่ศึกษา คือ นำไปทดลองกับชุมชนในตลาดประมงท่าเรือพลี เทศบาลเมืองชลบุรี ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 คน และนำมาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.95 สำหรับแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาช่วยตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม จากนั้นได้แก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนจะนำไปใช้เก็บข้อมูล

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่เพื่อแจกแบบสอบถาม จำนวน 350 ชุดคิดเป็นร้อยละ 100 สำหรับแบบสัมภาษณ์ก็เช่นเดียวกัน ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องด้วยตนเอง จำนวน 15 ชุด

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ผลการวิจัยข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศชาย จำนวน 193 คน (ร้อยละ 55.1) อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม มีอายุ 41-50 ปี มากที่สุด จำนวน 109 คน (ร้อยละ 31.1) อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มากที่สุด จำนวน 128 คน (ร้อยละ 36.6) ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มากที่สุด จำนวน 90 คน (ร้อยละ 25.7) ผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายได้อยู่ระหว่าง 6,001 – 9,000บาท มากที่สุด จำนวน 109 คน (ร้อยละ 31.1) และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบทางสังคมในชุมชนจำนวน 295 คน (ร้อยละ 84.3)

1.3.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลาในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

1) ผลการศึกษาจากการสำรวจ

ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.63 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่การมีส่วนร่วมด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ย 2.73 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ค่าเฉลี่ย 2.58 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมใน

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.58 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ค่าเฉลี่ย 2.71 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การมีส่วนร่วมตัดสินใจวางกฎระเบียบการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 2.50

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมใน

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้านการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.61 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่การชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรม ค่าเฉลี่ย 2.69 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่การให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ หรือ อุปกรณ์ต่างๆ ค่าเฉลี่ย 2.53

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมใน

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.73 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ได้รับประโยชน์ทางตรงจากการจำหน่ายสินค้า ค่าเฉลี่ย 2.82 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน เช่น มีการแบ่งปันรายได้จากการจัดกิจกรรมอย่างเท่าเทียมกันค่าเฉลี่ย 2.68

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมใน

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.58 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การร่วมในการประเมินผลการดำเนินกิจกรรม และการร่วมวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและเสนอแนะการแก้ปัญหาในการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ย 2.61 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่การร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานในรอบปีที่ผ่านมา ค่าเฉลี่ย 2.52

2) ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์

ผลการสัมภาษณ์พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดเก่าอ่างศิลาเริ่มจากความต้องการของชุมชนในพื้นที่และนโยบายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและนโยบายจังหวัดชลบุรีที่จะส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดเก่าอ่างศิลาให้เป็นที่ยูจักษ์ มีชื่อเสียงแก่นักท่องเที่ยว โดยจัดตั้งเป็นคณะกรรมการพัฒนาตลาดเก่าอ่างศิลาและกำหนดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เวลาเปิดปิดตลาด ตลอดจนวางกฎระเบียบสำหรับชุมชนและพ่อค้าแม่ค้าที่มาจำหน่ายสินค้า ซึ่งการกำหนดแผนงานโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของตลาดเก่าอ่างศิลาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดรูปแบบกิจกรรมและรูปแบบการจัดงานให้สอดคล้องกับพื้นที่มากขึ้น สำหรับด้านการดำเนินงานคนในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐเองควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมและโครงการต่างๆในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนให้การสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆเพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรม และชุมชนในพื้นที่ตลาดเก่าอ่างศิลาได้ประโยชน์โดยตรงจากการมีรายได้ในการจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ครกหินอ่างศิลา อาหารทะเลแห้ง และสดในชุมชน และทำให้ชุมชนมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่มากมาย ซึ่งชุมชนควรตระหนักคุณค่าและอนุรักษ์ รักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวของตนเองด้วย สำหรับการติดตามและประเมินผลการทำงานเป็นเรื่องสำคัญที่ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ต้องร่วมกันติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรม โครงการต่างๆ เป็นประจำและต่อเนื่องเพื่อสรุปผลการดำเนินงานและวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาใน

การดำเนินงาน เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานครั้งต่อไป รวมทั้งร่วมเสนอข้อระเบียบและมาตรการด้านการท่องเที่ยวในชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

1) ผลการศึกษาจากการสำรวจ

(1) ความเห็นเกี่ยวกับปัจจัย

ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.63 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ด้านความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ค่าเฉลี่ย 2.91 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 2.61 และสรุปแต่ละด้านดังนี้

ด้านทัศนคติต่อการท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านทัศนคติต่อการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.77 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านพื้นที่ที่จะได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ค่าเฉลี่ย 2.87 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ด้านการที่อาจจะเพิ่มปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่มากขึ้น ค่าเฉลี่ย 2.57

ด้านความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.91 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้รับการอนุรักษ์และเอาใจใส่มากขึ้น ค่าเฉลี่ย 2.97 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ด้านสภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนาปรับภูมิทัศน์สวยงาม ค่าเฉลี่ย 2.86

ด้านตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.80 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ มีการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์พื้นที่ท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 2.96 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ตระหนักและรับรู้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอาจจะทำให้สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายจากนักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 2.64

ด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.87 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปของตัวเงิน ค่าเฉลี่ย 2.90 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการกระตุ้นและพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ค่าเฉลี่ย 2.84

ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ผู้ตอบ

แบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.61 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การจัดแสดงบอร์ดนิทรรศการด้านการท่องเที่ยว และ จากการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ (อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์) และระบบเสียงตามสายของหมู่บ้าน ค่าเฉลี่ย 2.66 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ จากการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา ค่าเฉลี่ย 2.53

ด้านการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว ผู้ตอบ

แบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.78 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การสนับสนุนบุคลากร เช่น การจัดวิทยากรให้ความรู้และฝึกอบรมเรื่องการเป็นมัคคุเทศก์ ท้องถิ่น เป็นต้น ค่าเฉลี่ย 2.84 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น การจัดงานเปิดตลาดเก๋ออ่างศิลา ค่าเฉลี่ย 2.64

2) ผลของปัจจัย

(1) ผลจากการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม พบว่า ปัจจัยภายใน (X_1) ปัจจัยภายนอก (X_2) กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (y) มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยภายนอก r มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เท่ากับ .882 และ ปัจจัยภายใน r มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เท่ากับ .742 และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์แล้ว พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตลาดเก๋ออ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

(2) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตลาดเก๋ออ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี สามารถอธิบาย ได้ดังนี้

1) ปัจจัยทั้ง 2 ด้าน (ปัจจัยภายใน และปัจจัยนอก) เป็นตัวพยากรณ์ ทั้ง 2 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ คือ .072 และ .882 ตามลำดับ นั่นคือ เมื่อตัวพยากรณ์ ปัจจัยภายใน (X_1) มีค่า $R = .742$ เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ด้านปัจจัยภายนอก (X_2) เข้าไปในสมการสัมประสิทธิ์พหุคูณเพิ่มเป็น $R = .882$ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเหล่านี้ เมื่อทดสอบความมีนัยสำคัญด้วย $F - test$ พบว่า ตัวพยากรณ์ทั้ง 2 ตัว มีผลต่อการทำนายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตลาดเก๋ออ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

2) ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตลาดเก๋ออ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่เป็นตัวพยากรณ์ พบว่า **ปัจจัยแรก**ที่ถูกนำเข้ามาในสมการ คือปัจจัยภายใน (X_1) ถือว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 72.2 ($R^2 = .722$) มีอำนาจในการทำนายผลการมีส่วนร่วมของชุมชนใน

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และเมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของปัจจัยภายใน (X_1) ซึ่งประกอบด้วยทัศนคติต่อการท่องเที่ยว ความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ พบว่า ปัจจัยย่อยทั้ง 3 ตัว มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แต่ปัจจัยที่มีอำนาจในการทำนายผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากที่สุด คือ ความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 73.4 ($R^2 = .734$) มีอำนาจในการทำนายผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และ**ปัจจัยที่สอง**ที่ถูกนำเข้ามาในสมการ คือปัจจัยภายนอก (X_2) ถือว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 74.2 ($R^2 = .742$) มีอำนาจในการทำนายผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และเมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของปัจจัยภายนอก (X_2) ซึ่งประกอบด้วย แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว และการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ พบว่า ปัจจัยย่อยทั้ง 3 ตัว มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แต่ปัจจัยแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวมีอำนาจในการทำนายผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากที่สุด ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 77.7 ($R^2 = .777$) มีอำนาจในการทำนายผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

3) ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์

ปัจจัยที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลาในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 6 ด้านสำคัญเท่าๆกัน ด้านทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเป็นเรื่องสำคัญที่หน่วยงานภาครัฐและชุมชนให้ความสำคัญ ตื่นตัวและร่วมกันส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อรองรับและบริการนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมเยือน ด้านความตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวม เกิดเมื่อชุมชนมีภาคภูมิใจท้องถิ่นตนเอง ร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูวิถีชีวิตชุมชน ปรับปรุงภูมิทัศน์ ทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว และทั้งนี้ชุมชนต้องตระหนักปัญหาความเสื่อมโทรมที่อาจจะเกิดในพื้นที่และจัดกิจกรรม โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวต่างๆในชุมชนสำหรับแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทำให้ชุมชนมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้ามากขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และชุมชนได้รับข้อมูลการท่องเที่ยว หลากๆช่องทาง อาทิ แผ่นพับ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์ มากมายทั้งจากภาคราชการ ภาคเอกชน และสิ่งสำคัญเทศบาลเมืองอ่างศิลา มีระบบเสียงตามสายในชุมชนด้วย ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าชุมชนในตลาดเก่าอ่างศิลาได้รับข้อมูลการท่องเที่ยว หลากๆช่องทาง อาทิ แผ่นพับ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ และสื่อสังคมออนไลน์ มากมายทั้งจากภาคราชการ ภาคเอกชน และสิ่งสำคัญเทศบาลเมืองอ่างศิลา มีระบบเสียงตามสายในชุมชน และส่วนราชการ ภาครัฐและท้องถิ่นให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมและโครงการเป็นประจำ

วัตถุประสงค์ข้อ 3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

1) ผลการศึกษาจากการสำรวจ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับเกิดปัญหามาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.61 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ ค่าเฉลี่ย 2.68 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวในพื้นที่ค่าเฉลี่ย 2.40 และสรุปปัญหาแต่ละด้าน ดังนี้

ปัญหาด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ อยู่ในระดับเกิดปัญหามาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.68 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ปัญหาด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ขาดการประสานความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวไปในทิศทางเดียวกัน ค่าเฉลี่ย 2.85 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ปัญหาขาดศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่ ค่าเฉลี่ย 2.53

ปัญหาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่อยู่ในระดับเกิดปัญหามาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.59 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ปัญหาขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและปัญหาขาดการเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวพื้นที่ใกล้เคียง ค่าเฉลี่ย 2.65 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ เกิดปัญหาความสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 2.50

ปัญหาด้านการบริการท่องเที่ยวในพื้นที่ ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการบริการท่องเที่ยวในพื้นที่ อยู่ในระดับเกิดปัญหามาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.62 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ปัญหาห้องน้ำสาธารณะไม่สะอาด ค่าเฉลี่ย 2.73 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ปัญหาโรงแรมที่พักบริการนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ ค่าเฉลี่ย 2.52

ปัญหาสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ ในพื้นที่ ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ อยู่ในระดับเกิดปัญหามาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.67 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ขาดการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในพื้นที่ ค่าเฉลี่ย 2.77 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ถูกทำลาย ค่าเฉลี่ย 2.51

ปัญหาด้านนักท่องเที่ยวในพื้นที่ ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านนักท่องเที่ยวในพื้นที่ อยู่ในระดับเกิดปัญหาน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.40 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ค่าเฉลี่ย 2.46 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ นักท่องเที่ยวมีมากกว่าขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ค่าเฉลี่ย 2.32

ปัญหาเกี่ยวกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านปัญหาเกี่ยวกับชุมชนในพื้นที่ อยู่ใน ระดับเกิดปัญหามาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.67 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ค่าเฉลี่ย 2.86 และด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุดได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบทางลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 2.49

2) ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์

ชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลามีปัญหาด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวใน ชุมชน เนื่องจากชุมชนยังขาดองค์ความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่ขาดการประสานงานและบูรณาการการ จัดการท่องเที่ยวในทิศทางเดียวกัน และงบประมาณในการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตลาดเก่าอ่างศิลาไม่ต่อเนื่อง สำหรับปัญหาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวยังขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง อาทิ ศาลเจ้าหน้าจา เขาสามมุข ตลาดสะพานปลา หาดบาง แสน เป็นต้น ด้านการบริการท่องเที่ยวยังมีผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดขาดจิตสำนึกการบริการที่ดี แก่นักท่องเที่ยวและห้องน้ำสาธารณะมีไม่เพียงพอ และที่สำคัญชุมชนในตลาดเก่าอ่างศิลา มีความ ขัดแย้งระหว่างกรรมการตลาดเก่าอ่างศิลาและผู้นำชุมชน

ข้อเสนอแนะจากแบบสัมภาษณ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตลาดเก่าอ่างศิลา

- 1) สร้างจิตสำนึกให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความรัก ห่วงเห่นและความภาคภูมิใจ ทรัพยากรการท่องเที่ยวของตนเอง
- 2) จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจชุมชนที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 3) ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาตลาดเก่าอ่างศิลาต่อเนื่อง ทุกปี

วัตถุประสงค์ข้อ 4 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทาง สร้างเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี

ผลการศึกษาจากการสำรวจ

1. ปัญหา

ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ผู้ตอบแบบสอบถามระบุปัญหาทั้งสิ้น 490 ปัญหา โดยปัญหามากที่สุด ได้แก่ ขาดโอกาสในการร่วม วางแผนและตัดสินใจในรูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ อาทิ การจัดงาน ส่งเสริมการท่องเที่ยวอ่างศิลา การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ จำนวน 291 คน ปัญหา รองลงมา ได้แก่ ขาดการเข้าร่วมอบรมความรู้การบริหารจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ถูกต้อง อย่างต่อเนื่อง จำนวน 123 ปัญหา

2. ข้อเสนอแนะ

ผู้ตอบแบบสอบถามระบุข้อเสนอแนะทั้งสิ้น 110 ข้อเสนอแนะ โดยข้อเสนอแนะมากที่สุด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตลาดเก่าอ่างศิลาควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง จำนวน 50 ข้อเสนอแนะ รองลงมา ได้แก่ หน่วยงานท้องถิ่นควรเป็นแกนนำในการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาตลาดเก่าอ่างศิลา จำนวน 25 ข้อเสนอแนะ

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลา และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตลาดเก่าอ่างศิลา เพื่อเสนอแนะให้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถอภิปรายผลโดยแยกประเด็น ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีตลาดเก่าอ่างศิลา

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.63) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน และด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ

ในที่นี้ ผู้ศึกษาจะอภิปรายแต่ละด้านดังนี้

1) การมีส่วนร่วมด้านการแบ่งปันผลประโยชน์

ซึ่งผู้วิจัยมองว่าสาเหตุที่ประชาชนมีส่วนร่วมด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานมากกว่าด้านอื่น น่าจะสืบเนื่องมาจากเมื่อตลาดเก่าอ่างศิลาได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัดแล้วก็จะมียุทธศาสตร์มาพัฒนามากขึ้นจนเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวส่งผลให้ชุมชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิ มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้า และการให้บริการท่องเที่ยว ชุมชนได้รับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่มากขึ้น เช่น ถนนหนทาง ป้ายแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนได้รับการอนุรักษ์ พื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น

2) การมีส่วนร่วมการดำเนินงาน

ซึ่งผู้วิจัยมองว่าสาเหตุที่ประชาชนมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน รองจากการมีส่วนร่วมด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานนั้น เหตุผลน่าจะคล้ายๆกันคือเนื่องมาจากเมื่อตลาดเก่าอ่างศิลาได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัดแล้วก็จะมียุทธศาสตร์มาพัฒนามากขึ้นจนเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวส่งผลให้ชุมชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์จากการจำหน่ายสินค้าและการให้บริการท่องเที่ยว เพราะชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายและธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 36.6 ทำให้ชุมชนได้รับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่มากขึ้น เช่น ถนนหนทาง ป้ายแหล่งท่องเที่ยวและได้รับการอนุรักษ์ พื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น ชุมชนจึงมีความเต็มใจในการชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมและอำนวยความสะดวกการจัดกิจกรรม ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ และกำลังคน เพื่อปฏิบัติกิจกรรมงานตามแผนที่กำหนด

3) การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ

สำหรับการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมด้วยค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น น่าจะเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคมในชุมชน ร้อยละ 84.3 เช่น ผู้นำท้องถิ่นหรือกรรมการชุมชน จึงไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานกิจกรรมโครงการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว การวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การคัดเลือกกิจกรรม การกำหนดบุคลากรในการปฏิบัติกิจกรรม การร่วมตัดสินใจวางกฎระเบียบการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว และการสรุปผลการดำเนินงาน ได้อย่างเต็มที่นัก

4) การมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล

สำหรับการมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมด้วยค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น เช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ซึ่งน่าจะเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคมในชุมชน ร้อยละ 84.3 เช่น ผู้นำท้องถิ่นหรือกรรมการชุมชน จึงไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลและเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการดำเนินโครงการต่างๆที่พัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดเก่าอ่างศิลา ได้อย่างเต็มที่นัก

เมื่อเทียบกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า เป็นไปตามที่บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542:28) อธิบายไว้ว่า การสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทำได้โดยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ และมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน การสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องทรัพยากรท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมให้อยู่อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับแนวคิดของซินรัตน์ สมสืบ (2548 :254) ที่สรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึงการให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในกระบวนการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนในทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การรับประโยชน์ และการประเมินผล

เมื่อเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า สอดคล้องกับผลวิจัยของ สุนันทา จันทวรา (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หาดคูเต่า อำเภอมือฉ่อง จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหาดคูเต่า ด้านการตัดสินใจ การค้นหาปัญหา การวางแผนและการติดตามประเมินผลในระดับน้อย

นอกจากนี้ยังไม่สอดคล้องกับ นภดล นพรัตน์ (2551)ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอยาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษาพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้านการค้นหาปัญหาการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรมและการติดตามประเมินผลอยู่ระดับปานกลาง และจงรักษ์ อินทยนต์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาร้านโป่งร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวในด้านการเสนอความคิดเห็น การวางแผน และการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การแบ่งปันผลประโยชน์เกิดจากการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และผลวิจัยของวิไล บุญบรรจง (2540) ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อำเภอมือฉ่อง จังหวัดระยอง

ผลการศึกษารูปได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อยู่ในระดับต่ำ และผลวิจัยของธนวัต สุขชี (2549) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวในเขตอำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว ในเขตอำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านขั้นตอนการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือด้านขั้นตอนการร่วมดำเนินการ และด้านขั้นตอนการตัดสินใจและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านขั้นตอนการติดตามและประเมินผล

ผู้วิจัยขอสรุปว่า การที่ประชาชนในตลาดเก่าอ่างศิลาเข้ามาส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของตนเองให้เกิดความยั่งยืนนั้นเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนและกระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนที่กิจกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับตนเอง ตามที่ อิบราเฮ็ม ณรงค์ รักษาเขต และคนอื่นๆ (2548 : 17) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วม คือกระบวนการที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนในการวางแผน การดำเนินการ การตัดสินใจ หรือร่วมแสดงความคิดเห็น ในเรื่องเกี่ยวกับความต้องการที่แท้จริงของคนหรือสังคม รวมไปถึงการติดตามและประเมินผลในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตนและสังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นจะต้องดำเนินไปตามรูปแบบและกระบวนการ หรือตามสิทธิเสรีภาพที่กฎหมายได้กำหนดไว้

2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี สรุปคือ ปัจจัยภายในที่มีอำนาจในการทำนายผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากที่สุด คือ ความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 73.4 ($R^2 = .734$) มีอำนาจในการทำนายผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และปัจจัยภายนอกที่มีอำนาจในการทำนายผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากที่สุด คือปัจจัยแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 77.7 ($R^2 = .777$) มีอำนาจในการทำนายผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ซึ่งผู้วิจัยมองว่าการที่ความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาก จากผลการวิจัยพบว่าชุมชนให้ความสำคัญและตระหนักว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างมาก เนื่องจากเป็นการทำให้แหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้รับการอนุรักษ์และเอาใจใส่มากขึ้น มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และทำให้ท้องถิ่นมีการจ้างงานมากขึ้น และชุมชนมีรายได้มากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งปัจจุบันส่วนใหญ่ร้อยละ 31.1 มีรายได้เฉลี่ยที่ 6,000-9,000 บาท ซึ่งนับได้ว่ามีรายได้ไม่มากนัก ดังนั้นจึงทำให้เรื่องความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลา

สำหรับแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว ก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาก จากผลการวิจัยพบว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าหากประชาชนมีความเป็นอยู่ การดำรงชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม ได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปของเงิน ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ก็ส่งผลให้ประชาชนมีความพร้อมด้านฐานะทางเศรษฐกิจและเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้นตามลำดับ

เมื่อเทียบกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าเป็นไปตามที่ World Tourism Organization (1998 น. 21-22) ที่กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นการสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว โดยปกป้องและรักษาโอกาสให้กับคนในรุ่นต่อไปในอนาคต ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการทรัพยากรทั้งหมดที่จะสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในขณะที่จะสามารถดำรงรักษาเนื้อหาทางวัฒนธรรม กระบวนการทางนิเวศวิทยาที่จำเป็น ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเกื้อหนุนและระบบต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนชีวิต พืช สัตว์และมนุษย์ทั้งหลาย และแนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 19-20) กล่าวว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในมิติที่ 3 ด้านการสร้างควมมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดในการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การลงทุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็ก การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านมาขาย การจ้างงานในธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น และยังสอดคล้องกับแนวคิด สวอร์บรู๊ค Swarbrooke, 1998:13 (อ้างอิงใน ไร่ไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2545: 46) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าเป็นการท่องเที่ยวซึ่งทำให้เศรษฐกิจเจริญงอกงาม แต่ต้องไม่ทำลายทรัพยากรซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและโครงสร้างทางสังคมของชุมชนในท้องถิ่น และแนวคิดของ อรวรรณ พันธุ์เนตร (2541: 13-16) กล่าวว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นับเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้เป็นเงินตราให้กับผู้ประกอบการและกระจายเข้าไปในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.และอบจ.) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและรัฐบาลมีนโยบายและแผนงานพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างประเทศ เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มเศรษฐกิจของท้องถิ่นโดยรวมก็เป็นของประเทศด้วย รายได้จากการท่องเที่ยวย่อมกระจายเข้าไปสู่ท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวได้

เมื่อเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า สอดคล้องกับ สุนันทา จันทวรา (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หาดคุเต้อ อำเภอมืองจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ทัศนคติต่อการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ได้รับ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ และงานวิจัยของ เสาวลี ทองเจิม (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามความจำเป็นพื้นฐานที่บ้านลงเขว้า ตำบลสารภีกิ่งอำเภอหนองบุญนาค จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของ

ประชาชน คือความคาดหวังทางเศรษฐกิจ การชักชวนจากผู้นำ และเจ้าหน้าที่ ความเข้าใจในการพัฒนา

นอกจากนี้ ไม่สอดคล้องกับบรรณ พันธ์เนตร (2541) ทำการศึกษาการประเมินความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน บ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งผลการศึกษาพบว่าปัจจัยบุคคล (ระยะเวลาที่อาศัยอยู่) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (ประโยชน์ที่ได้รับ) และปัจจัยด้านจิตวิทยา (ทัศนคติ) ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยว ปัจจัยส่วนบุคคล (ระดับการศึกษาและภูมิฐานะ) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (อาชีพ และ รายได้จากแหล่งจับปลาบึก) มีความต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีภูมิฐานะแตกต่างกันต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยรวมอยู่ในระดับมากแล้ว และเพื่อให้การประโยชน์และเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืนและต่อเนื่อง ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแยกตามประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

(1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมตัดสินใจวางกฎระเบียบการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว และผลจากการสัมภาษณ์พบว่า การกำหนดแผนงานรูปแบบกิจกรรมยังไม่สอดคล้องกับพื้นที่

ข้อเสนอแนะ คือ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมและร่วมกำหนด กฎระเบียบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแต่ละครั้งให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนพื้นที่

(2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุหรืออุปกรณ์ต่างและผลจากการสัมภาษณ์พบว่าหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ไม่ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ คือ เทศบาลเมืองอ่างศิลาหรือหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนงบประมาณส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดเก่าอ่างศิลา ควรจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

(3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การได้รับผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน และผลจากการสัมภาษณ์พบว่าชุมชนยังขาดการตระหนักรู้คุณค่า และการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และการรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง

ข้อเสนอแนะ คือ ควรให้ความรู้แก่ชุมชนเรื่องการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนให้เกิดความตระหนักรู้คุณค่า อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และบริหารจัดการผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม โปร่งใส เท่าเทียมกัน

(4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานในรอบปีที่ผ่านมา และผลจากการสัมภาษณ์พบว่ายังขาดการติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรม โครงการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ คือ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดเก่าอ่างศิลา เข้าร่วมประชุมสรุปผลการดำเนินกิจกรรมในทุกปี เพื่อร่วมประเมินการดำเนินกิจกรรมตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงต่อไป

ประเด็นที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ

พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

(1) ด้านทัศนคติต่อการท่องเที่ยว

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการที่อาจจะเพิ่มปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่มากขึ้น และผลจากการสัมภาษณ์พบว่าสภาพแวดล้อมในพื้นที่อาจจะถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ คือ ควรเพิ่มมาตรการความปลอดภัยในแหล่งเที่ยว โดยให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมกำหนดกฎระเบียบแหล่งท่องเที่ยวหรืออาจจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวมีกิจกรรมอนุรักษ์หรือฟื้นฟูสภาพแวดล้อมแหล่งเที่ยวด้วยกัน

(2) ด้านความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สภาพแวดล้อมชุมชนได้รับการพัฒนาปรับปรุงทัศนียภาพ

ข้อเสนอแนะ คือ ควรรณรงค์และตระหนักให้ชุมชนรู้ว่าทราบว่าการตลาดเก่าอ่างศิลาได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้วชุมชนจะได้รับการพัฒนาปรับปรุงทัศนียภาพให้สวยงามมากขึ้น

(3) ด้านความตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การตระหนักและรับรู้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวจะทำให้สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายจากนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้แก่ชุมชนในพื้นที่เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อตระหนัก หวงแหนและร่วมกันอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกวิธี

(4) ด้านแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการกระตุ้นและพัฒนาในทางที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ คือ ควรส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักว่าหากการท่องเที่ยวของตลาดเก่าอ่างศิลาได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว จะส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนมีขึ้น มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้นและจะได้รับการพัฒนาในทางที่ดีขึ้นต่อไป

(5) ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารจากการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา

ข้อเสนอแนะ คือ หน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและจัดกิจกรรมการอบรม ประชุม สัมมนาในหัวข้อเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การเป็นเจ้าของที่ดี การอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งเที่ยว เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยกัน

(6) ด้านการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น การจัดงานเปิดตลาดเก่าอ่างศิลา

ข้อเสนอแนะ คือ หน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่นควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดเก่าอ่างศิลา อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

ประเด็นที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ ความตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดเก่าอ่างศิลามากขึ้น อาทิ การฝึกอบรมให้ชุมชนเป็นอาสาสมัครนำเที่ยวในชุมชน การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีความตระหนักถึงประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ตลอดจนส่งเสริมและกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนให้ดีขึ้น และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในท้องถิ่นมาร่วมลงทุนในกิจกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น เพื่อให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจดีขึ้น

ประเด็นที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

(1) ปัญหาด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ขาดศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่ และผลจากการสัมภาษณ์พบว่า หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและชุมชนขาดการประสานงานและบูรณาการการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกัน และอีกทั้งงบประมาณมีไม่ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ คือ หน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่นควรจัดหาสถานที่หรือศูนย์ประสานงานเพื่อจัดเป็นศูนย์บริการนักท่องเที่ยว อำนวยความสะดวกบริการข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยวและเป็นศูนย์ช่วยเหลือความปลอดภัยนักท่องเที่ยว และหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชนในพื้นที่ควรมีการจัดประชุมเพื่อกำหนดแผนงานส่งเสริมตลาดเก่าอ่างศิลาในทิศทางเดียวกัน และจัดหางบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

(2) ปัญหาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และผลจากการสัมภาษณ์พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวยังไม่ตอบสนองความต้องการของชุมชนในพื้นที่ และขาดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียง

ข้อเสนอแนะ คือ ภาครัฐหรือท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสอดคล้องกับความต้องการ และควรบูรณาการกิจกรรมท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียงให้มีความเชื่อมโยง เช่น ศาลเจ้าหน้าจา เขาสามมุก และชายหาดบางแสน อีกทั้งปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักและรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ไม่ให้เสื่อมโทรม

(3) ปัญหาด้านการบริการท่องเที่ยวในพื้นที่

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ โรงแรมที่พักบริการนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ และผลจากการสัมภาษณ์พบว่าห้องน้ำสาธารณะและถังขยะมีไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ คือ ภาครัฐส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในพื้นที่ลงทุนกิจการห้องพักหรือโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และควรจัดหาหรือติดป้ายทางไปห้องน้ำสาธารณะ รวมทั้งถังขยะในจุดสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

(4) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ถูกทำลาย และผลจากการสัมภาษณ์พบว่าขาดการปรับภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของพื้นที่และจุดพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ คือ ภาครัฐหรือท้องถิ่นควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ของพื้นที่ให้มีความสอดคล้องกับเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของตลาดเก่าอ่างศิลา อาทิ มุมถ่ายภาพ มุมพักผ่อนแบบมีหลังคา เก้าอี้พักผ่อนตามจุดต่างๆ

(5) ปัญหาด้านนักท่องเที่ยวในพื้นที่

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักท่องเที่ยวมีมากกว่าขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่และผลจากการสัมภาษณ์พบว่านักท่องเที่ยวขาดความรู้กฎระเบียบของพื้นที่และขาดจิตสำนึกในการรักษาความสะอาด

ข้อเสนอแนะ คือ ท้องถิ่นและชุมชนตลาดเก่าอ่างศิลาควรมีมาตรการจำกัดขีดความสามารถในการรองรับของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ให้ชัดเจน พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์กฎระเบียบและการปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวช่วยกันดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว

(6) ปัญหาเกี่ยวกับชุมชนในพื้นที่

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบทางลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวและผลจากการสัมภาษณ์พบว่าชุมชนในพื้นที่มีความขัดแย้งระหว่างกรรมการตลาดเก่าอ่างศิลาและผู้นำชุมชน อีกทั้งชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ คือ หน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจกับชุมชน ผู้นำชุมชน และกรรมการตลาดเก่าอ่างศิลา ในการบริหารจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และกำหนดกิจกรรมการอบรมสัมมนาเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีและลดความขัดแย้งในพื้นที่

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคตในเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของประชาชนในตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี ทำให้ผลการศึกษาที่ได้อาจอยู่ในขอบเขตจำกัด ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะเพื่อประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งต่อไปในอนาคต ดังต่อไปนี้

- 1) ควรศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อจะได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน และมีแนวทางการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงขึ้นต่อไป
- 2) ควรมีการศึกษาถึงความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจะพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อทราบถึงระดับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนเพื่อนำข้อมูลไปให้ผู้บริหารท้องถิ่นหรือภาครัฐ กำหนดแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบต่อไป
- 3) ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเกิดความร่วมมือในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดเก่าอ่างศิลาอย่างจริงจัง

บรรณานุกรม



บรรณานุกรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540) กองวางแผนโครงการ : สรุปนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เล่ม 1

_____ . (2543) กองอนุรักษ์ : การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรุงเทพมหานคร
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2555) อ้างถึงออนไลน์ <http://www.sara-dd.com>
สืบค้นวันที่ 20 เมษายน 2555

โกวิทย์ พวงงาม (2545) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท. กรุงเทพมหานคร
_____ . (2553) การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร พิศการพิมพ์
กรมการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2549) มาตรฐานการส่งเสริม
การท่องเที่ยวหน้า 24-25

กระทรวงศึกษาธิการ (2545) การมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร
คณะกรรมการจัดการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.ทฤษฎีแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว.
2555,อ้างถึงออนไลน์ www.stou.ac.th/tourism.com สืบค้นเมื่อ 22 ตุลาคม 2555

โครงสร้างการบริหารงานสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี อ้างถึงออนไลน์
www.tourismsport-chonburi.com สืบค้นวันที่ 20 เมษายน 2555

จรงค์ อินทนต์ (2545) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว :
กรณีศึกษาบ้านโป่งร้อน ตำบลใหม่พัฒนา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จันทนา อธิยาจิรกุล (2539) คุณภาพชีวิตของประชาชนสองฝั่งคลองแสนแสบ: ด้านเศรษฐกิจ
และสังคม กรุงเทพมหานคร

จิตฐิพร ศิริตานนท์ (2543) การเปรียบเทียบค่าความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง
ของแบบวัดเจตคติต่อวิชาคอมพิวเตอร์ วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จุฑารัตน์ จริยาอุดม (2549) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นตลาดน้ำ
บางน้ำผึ้ง ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ
มหาวิทยาลัยบูรพา

จำเนียร ภูมิวิทยา (2546) การศึกษาลักษณะและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของครอบครัวใน
กิจกรรมพัฒนาเด็กวัยรุ่นในชุมชนสวนไทรและชุมชนข้างโรงเรียน วัดสะพาน
แขวงพระโขนง กรุงเทพฯ วิทยานิพนธ์ปริญญา คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์ (2544) การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ฉัตรชัย ดั่งจาด (2545) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีศึกษาความคิดเห็นชุมชนคลองบางกอกน้อย จังหวัดนนทบุรี

- ชินรัตน์ สมสืบ (2548) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- _____ . (2549) รัฐศาสตร์กับการมีส่วนร่วม ประมวลสาระชุดวิชาแนวคิด ทฤษฎีและ
หลักการรัฐประศาสตร์ หน่วยที่ 12 สาขาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ศุนย์วิจัยและพัฒนาด้านอาชีวศึกษา (2549) สำนักวิจัยและพัฒนาาระบบราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์
ทักษะของพันธมิตรราชทัณฑ์ต่อการนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานราชทัณฑ์
- ศิริกุล กสิวิวัฒน์ (2546) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างไร วารสารพัฒนาชุมชน มิถุนายน
ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541) การบริหารการตลาดยุคใหม่.กรุงเทพมหานคร :ระพีฟิล์มและ
ไซเท็กซ์
- สนธยา พลศรี (2550) เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน : พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- สมใจ ลักษณะ (2546) การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร
ธนัชการพิมพ์
- เสรี วงษ์มณฑา (2542) กลยุทธ์การตลาด : การวางแผนการตลาด กรุงเทพมหานคร:
ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์
- สถาบันดำรงราชานุภาพ (2539) การบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน :กรณีศึกษาโครงการ
ที่มีผลกระทบต่อประชาชน โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร
- _____ . (2543) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ กรุงเทพมหานคร
- สถาบันศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา อ้างถึงออนไลน์ www.abnongphai.ac.th
วันที่ 11 มิถุนายน 2555
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2546) สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ
และทบวงมหาวิทยาลัย.กรุงเทพมหานคร
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2555) อ้างถึงออนไลน์จาก www.cbt-i.org/travel.php สืบค้นวันที่
10 มีนาคม 2555
- สุทิน บุญญาธิการและคณะ (2540) รายงานการวิจัยเรื่องการบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน :
กรณีศึกษาโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน, กรุงเทพฯ สถาบันดำรงราชานุภาพ
- สุนันทา จันทวรา (2545) การค้นคว้าอิสระเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่ง
ท่องเที่ยว หาดคูเต่า อำเภอมะนัง จังหวัดอุบลราชธานี ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการจัดการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สุกัญญา เรือนสอน (2543) กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนรอบกว้านพระยาในการป้องกัน
การบุกรุกพื้นที่สาธารณะ วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สุพานี สฤกษ์วานิช (2552) พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่ : แนวคิดและทฤษฎี พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- เสาวลี ทองเจิม (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามความจำเป็นพื้นฐานที่บ้านลงเขว้า ตำบลสารภี กิ่งอำเภอหนองบุญนา จังหวัดนครราชสีมา
- ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง (2540) การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารการพัฒนาของสภาตำบลจังหวัดร้อยเอ็ด
- เทศบาลเมืองอ่างศิลาและตลาดเก่าอ่างศิลา (2555) อ้างถึงออนไลน์จาก www.angsilacity.go.th สืบค้นวันที่ 1 พฤษภาคม 2555
- ทรงศักดิ์ มีชัย (2554) วิทยานิพนธ์: กระบวนการมีส่วนร่วมในชมรมผู้สูงอายุป่าขาม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) บทบาทของ อปท.กับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรุงเทพมหานคร
- ธัญญพล สุคันธรส (2549) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลเมืองอโยธยา ให้เป็นเมืองน่าอยู่ ปัญหาพิเศษปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
- ธนวดี สุขชี (2549) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวในเขตอำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี
- ธงชัย สันติวงษ์ (2540) องค์การและการจัดการทันสมัยยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543) วิทยานิพนธ์ “การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ในการนำนโยบายการสาธารณสุขมูลฐานไปสู่การปฏิบัติระดับจังหวัด” มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- นภดล นพรัตน์ (2551) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าฝาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นภัก วัฒนคุณ (2545) ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา เวียงท่ากาน ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นิรมล พงศ์สถาพร (2551) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษาแหล่งโบราณคดีบ้านโป่งมะนาว ตำบลห้วยขุนราม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- นิธิพัฒน์ เมฆขจร (2541) แรงจูงใจในการทำงานกับสุขภาพจิตของบุคลากรในองค์กรวารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราช 11,3 (กันยายน-ธันวาคม); 67
- นำชัย ทนุผล (2543) การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนบ้านโป่ง จังหวัดเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) “การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน” : เอกสารประกอบการสอน เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- _____ . (2548) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรุงเทพมหานคร: เพรสแอนด์ ดีไซน์
- ปาริชาติ วัลย์เสถียร (2552) กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร
- ปิยพร ทาวีกุล (2544) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านไหล่หิน จังหวัดลำปาง”
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544) *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล* กรุงเทพมหานคร พิมพ์ตี
- พรทิพย์ สัมปตตะวนิช (2546) *แรงจูงใจกับการโฆษณา* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พจนารถ กริ่งไกร (2545) “การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม: กรณีศึกษาตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย” รายงานการค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พจนา สนวนศรี (2541) “การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน” จุลสารการท่องเที่ยว น.12-36
- _____ . (2546) *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน* กรุงเทพมหานคร ม.ป.ท.
- พงษ์ธร ธัญญสิริ (2542) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม กรุงเทพมหานคร สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์ นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบันในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภากการพิมพ์
- ภราเดช พัยควิเชียร (2543) *การวางแผนตลาดการท่องเที่ยว* เอกสารการสอนประกอบการสอน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มิศรา สามารถ (2543) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
- มนัส ศุภลักษณ์ (2544) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในกิจกรรมธุรกิจท่องเที่ยวเกษตร เชียงนิเวศชุมชนบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
- มัลลิกา ต้นสอน (2544) *พฤติกรรมองค์กร* กรุงเทพมหานคร เอ็กซ์เปอร์เน็ท
- ยุพาพร รุปร่าง (2545) การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2541) *หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท* กรุงเทพมหานคร ไทยอนุเคราะห์
- ยุพาพร ชัยศิริ (2549) “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- รัมภา แก้วปิ่นทอง (2544) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการปลูกป่าชายเลน : ศึกษากรณี เขตพื้นที่ตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมือง จ.ชลบุรี ปัญหาพิเศษ”
รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา
- ราเมศร์ พรหมชาติ (2545) “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2545) *การอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว : เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน* กรุงเทพมหานคร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ม.ป.ป.
_____. (2544) *การท่องเที่ยวยั่งยืน (การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์) ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์*
อนุสาร อสท. กรุงเทพมหานคร
- รุ่งทิพ ว่องปฏิการ (2547) การมีส่วนร่วมของชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยว อ้างถึงออนไลน์จาก <http://www.stou.ac.th/tourism/acheive> สืบค้นเมื่อ วันที่ 21 มีนาคม 2555
- วรพักตร์ เลอสิทธิศักดิ์ (2547) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม จากกิจกรรมการท่องเที่ยว กรณีศึกษาเมืองโบราณเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วิจุลดา มาตันบุญ (2550) การจัดการกองทุนชุมชนในชนบท กรณีศึกษาชุมชนพื้นราบ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วิไล บุญบรรจง (2543) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเล เมืองระยอง” ค้นคว้าอิสระปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อรรวรรณ พันธุ์เนตร (2541) *การประเมินความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนา*
การท่องเที่ยวของประชาชน ม.ป.ท
- อรจิรา เนตรอารีย์ (2543) เจตคติต่อการเข้ารับการฝึกอบรมของพนักงานธนาคารออมสิน วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- อติภา ตรัยดลานนท์ (2548) “แนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา ตลาดน้ำวัดไทร แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา โครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
- อิสิยา อุลิตผล (2542) “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดแสดงของช้างเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว กรณี ปางช้างแม่สา อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ กับศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง” การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขตและคณะ (2548) “การมีส่วนร่วมขององค์กรมุสลิมในการส่งเสริมธรรมรัฐ องค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชายแดนใต้” วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี

- อโนทัย เพียรคงชล (2540) ความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อกิจกรรม
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน
จังหวัดลำปาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่
- อัคนันท์ จันทรบัว (2550) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว กรณีศึกษา
อำเภอเมือง จังหวัดระยอง มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพมหานคร
- อุษาวดี พลพิพัฒน์ (2545) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน
ในประเทศไทย จุลสารการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร
- ไอยเรศ ลิบลับ (2555) เอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวไทย
อย่างยั่งยืน สำนักพิมพ์ มสธ. พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ.2555
- Cary (1976) อ้างถึงออนไลน์จาก www.idis.ru.ac.th เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2556
- Fishbein&Ajzen อ้างถึงออนไลน์จาก www.idis.ru.ac.th เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2556
- Schiffman&Kanuk อ้างถึงออนไลน์จาก www.em-mba.buu.ac.th เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2555
- World Health Organization (1991).*Community Participation.Health for
all by the year 2000*



ภาคผนวก





ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลาจังหวัดชลบุรี

แบบสอบถามนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลประกอบการจัดทำงานวิจัย ตามหลักสูตรการศึกษา ระดับปริญญาโท แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งข้อมูลต่างๆ ที่ศึกษานี้เป็นการศึกษาในเชิงวิชาการและจะไม่มีผลสะท้อนกลับในแง่ลบแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ตอบคำถามตามข้อเท็จจริง ทั้งนี้หวังว่าคงจะได้รับความกรุณาจากท่านเป็นอย่างยิ่ง

คำอธิบาย

๑. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนทุกส่วน ทั้งผู้ประกอบการและคนในท้องถิ่น ต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงมีการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นไว้ได้

๒. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นหรือชุมชนที่มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

๓. แบบสอบถามมีทั้งหมด ๘ หน้า แบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตอนที่ ๓ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ตอนที่ ๔ ปัญหาและข้อเสนอแนะของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่าน

นางสาวปองทิพย์ นาคินทร์

นักศึกษาระดับปริญญาโท แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ท่านเลือก และเติมข้อความให้สมบูรณ์

๑. เพศ

๑. ชาย

๒. หญิง

๒. อายุ

๑. ไม่เกิน ๓๐ ปี

๒. ๓๑ - ๔๐ ปี

๓. ๔๑ - ๕๐ ปี

๔. ๕๑ ปีขึ้นไป

๓. อาชีพ

๑. เกษตรกร

๒. แม่บ้าน

๓. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

๔. รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

๕. รับจ้าง

๖. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

๔. ระดับการศึกษา

๑. ไม่ได้ศึกษา

๒. ประถมศึกษา

๓. มัธยมศึกษาตอนต้น

๔. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

๕. ปวส. / ปวท./อนุปริญญา

๖. ปริญญาตรีขึ้นไป

๕. รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน

๑. ไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

๒. ๓,๐๐๑ - ๖,๐๐๐ บาท

๓. ๖,๐๐๑ - ๙,๐๐๐ บาท

๔. ๙,๐๐๑ - ๑๒,๐๐๐ บาท

๕. ๑๒,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท

๖. ๑๕,๐๐๑ บาทขึ้นไป

๖. ท่านมีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบทางสังคมในชุมชนของท่านหรือไม่

๑. ไม่มี

๒. มี (โปรดระบุ)

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของท่านดังนี้

๔ หมายถึง มีส่วนร่วมระดับมากที่สุด

๓ หมายถึง มีส่วนร่วมระดับมาก

๒ หมายถึง มีส่วนร่วมระดับน้อย

๑ หมายถึง มีส่วนร่วมระดับน้อยที่สุด

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	มากที่สุด (๔)	มาก (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑.ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในระดับใด				
D๑.๑ ร่วมตัดสินใจในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น				
D๑.๒ ร่วมกำหนดแผนงานหรือโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว				
D๑.๓ ร่วมเลือกกิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว				
D๑.๔ ร่วมกำหนด คัดเลือก บุคลากรในการปฏิบัติกิจกรรม				
D๑.๕ ร่วมตัดสินใจวางกฎระเบียบการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว				
D๑.๖ ร่วมตัดสินใจในการสรุปผลการดำเนินงาน				
๒.ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนระดับใด				
D๒.๑ ร่วมปฏิบัติงานตามแผนหรือกิจกรรมที่กำหนด				
D๒.๒ ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรม				
D๒.๓ อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรม				
D๒.๔ ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่มาดำเนินกิจกรรม				
D๒.๕ ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ หรืออุปกรณ์ต่างๆ				
D๒.๖ จัดหางบประมาณในการปฏิบัติกิจกรรม				
๓. ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนระดับใด				
D๓.๑ ได้รับประโยชน์ทางตรงจากการจำหน่ายสินค้า				
D๓.๒ ได้รับประโยชน์ทางตรงจากการให้บริการด้านการท่องเที่ยว				

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว แบบยั่งยืน	มากที่สุด (๔)	มาก (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
D๓.๓ ได้รับประโยชน์ทางอ้อมจากการมีส่วนร่วมในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเช่น มีป้ายบอกข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว				
D๓.๔ ได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวอย่าง เท่าเทียมกันเช่น มีการแบ่งปันรายได้จากการจัดกิจกรรม เท่าเทียมกัน				
D๓.๕ ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ความสะอาดเพิ่มขึ้น				
D๓.๖ ได้รับประโยชน์การอนุรักษ์ ฟื้นฟูวัฒนธรรม ท้องถิ่นมากขึ้น				
๔.ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับใด				
D๔.๑ ร่วมประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรม				
D๔.๒ ติดตามและหาแนวทางในการปรับปรุง การดำเนินงาน				
D๔.๓ ร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน ในรอบปีที่ผ่านมา				
D๔.๔ ร่วมวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและเสนอแนะ การแก้ปัญหาในการดำเนินงาน				
D๔.๕ อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุน การประเมินผล				
D๔.๖ เสนอแนะข้อระเบียบและมาตรการ ด้านการท่องเที่ยวในชุมชน				

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
พัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ท่านเห็นว่าเหมาะสม ดังนี้

๔ หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

๓ หมายถึง เห็นด้วยมาก

๒ หมายถึง เห็นด้วยน้อย

๑ หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	มากที่สุด (๔)	มาก (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑.ท่านมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวในระดับใด				
A๑.๑ สภาพแวดล้อมในพื้นที่อาจจะถูกทำลายโดย นักท่องเที่ยว				
A๑.๒ ชุมชนได้รับความรู้และวิทยาการใหม่ๆจากการ ท่องเที่ยว				
A๑.๓ พื้นที่จะได้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น				
A๑.๔ อาจจะเพิ่มปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่มากขึ้น				
A๑.๕ ทำให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมในพื้นที่เปลี่ยนไป				
๒.ท่านตระหนักถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมจากการพัฒนา ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในระดับใด				
A๒.๑ ท้องถิ่นมีการจ้างงานมากขึ้น				
A๒.๒ ชุมชนได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้น เช่น มีถนนเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยว มีซุ้มประตูทางเข้า ป้ายบอกทาง เป็นต้น				
A๒.๓ สภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนาปรับภูมิ ทัศน์สวยงาม				
A๒.๔ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนได้รับการอนุรักษ์และเอาใจใส่ มากขึ้น				
A๒.๕ มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมและวิถีชีวิตความ เป็นอยู่ของพื้นที่ไม่ให้เปลี่ยนแปลง				
๓ ท่านตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่ง ท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อไปนี้ ในระดับใด				
A๓.๑ ตระหนักและรับรู้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอาจจะ นำมาซึ่งปัญหาความเสื่อมโทรมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่				
A๓.๒ ตระหนักและรับรู้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอาจจะ ทำให้สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายจาก นักท่องเที่ยว				

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	มากที่สุด (๔)	มาก (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
A๓.๓ มีการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาการถูกทำลายของแหล่งท่องเที่ยว				
A๓.๔ มีการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์พื้นที่ท่องเที่ยว				
A๓.๕ มีการร่วมลงมือพัฒนาในพื้นที่เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน				
๔. ท่านคิดว่าแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวต่อไปในระดับใด				
A๔.๑ การได้รับค่าตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปของตัวเงิน				
A๔.๒ การทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น				
A๔.๓ ได้รับความสนใจจากนักลงทุน เข้ามาประกอบธุรกิจมากขึ้น				
A๔.๔ เศรษฐกิจของชุมชนได้รับการกระตุ้นและพัฒนาในทางที่ดีขึ้น				
A๔.๕ ประชาชนมีความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ดีกว่าเดิม				
๕. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวต่อไปในระดับใด				
A๕.๑ จากการจัดแสดงบอร์ดนิทรรศการด้านการท่องเที่ยว				
A๕.๒ จากนิตยสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยว				
A๕.๓ จากการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา				
A๕.๔ จากการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ (อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์) และระบบเสียงตามสายของหมู่บ้าน				
A๕.๕ จากกิจกรรมส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวของภาครัฐ เช่น สำนักงานการท่องเที่ยว และกีฬา, ททท. เป็นต้น				
๖. ท่านได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยวต่อไป อยู่ในระดับใด				
A๖.๑ การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น การจัดงานเปิดตลาดเก่า อ่างศิลา				

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	มากที่สุด (๔)	มาก (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
A๖.๒ การสนับสนุนบุคลากร เช่น การจัดวิทยากรให้ความรู้และฝึกอบรมเรื่องความเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นต้น				
A๖.๓ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวให้สะดวกและดีขึ้น เป็นต้น				
A๖.๔ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์การบริหารจัดการขยะในพื้นที่ เป็นต้น				
A๖.๕ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น การสร้างห้องน้ำสาธารณะ ที่จอดรถ เป็นต้น				

ตอนที่ ๔ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องให้ตรงกับระดับของปัญหาที่พบเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ดังนี้

- ๔ หมายถึง เกิดปัญหามากที่สุด
- ๓ หมายถึง เกิดปัญหามาก
- ๒ หมายถึง เกิดปัญหาน้อย
- ๑ หมายถึง เกิดปัญหาน้อยที่สุด

ประเด็นปัญหา	มากที่สุด (๔)	มาก (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑.ท่านคิดว่าปัญหาด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด				
M๑.๑ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ขาดการประสานความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวไปในทิศทางเดียวกัน				
M๑.๒ ขาดการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐ				
M๑.๓ ขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน				
M๑.๔ ขาดการวางแผนการดำเนินงานเป็นระบบและเป็นขั้นตอน				
M๑.๕ ขาดศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่				
๒.ท่านคิดว่าปัญหาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด				

ประเด็นปัญหา	มากที่สุด (๔)	มาก (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
M๒.๑ กิจกรรมการท่องเที่ยวบางอย่างไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวัฒนธรรมของท้องถิ่น				
M๒.๒ ผู้ประกอบการมุ่งแต่ประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม				
M๒.๓ เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว				
M๒.๔ ขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน				
M๒.๕ ขาดการเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวพื้นที่ใกล้เคียง				
๓.ท่านคิดว่าปัญหาด้านการบริการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อไปนี้อยู่ในระดับใด				
M๓.๑ ห้องน้ำสาธารณะไม่สะอาด				
M๓.๒ สถานที่บริการนักท่องเที่ยวไม่ปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว				
M๓.๓ โรงแรมที่พักบริการนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ				
M๓.๔ ผู้ประกอบการขาดจิตสำนึกการบริการที่ดีแก่ลูกค้า				
M๓.๕ ขาดการบริหารจัดการ ควบคุมดูแล เกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว				
๔.ท่านคิดว่าปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ ในพื้นที่ต่อไปนี้อยู่ในระดับใด				
M๔.๑ ขาดการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในพื้นที่				
M๔.๒ ขาดการปรับปรุงสภาพถนนให้เหมาะสม				
M๔.๓ ขาดการปรับปรุงทางเดินเท้าในแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม				
M๔.๔ สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ถูกทำลาย				
M๔.๕ มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย				
๕.ท่านคิดว่าปัญหาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ในพื้นที่ต่อไปนี้อยู่ในระดับใด				
M๕.๑ นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม				
M๕.๒ นักท่องเที่ยวมีมากกว่าขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่				
M๕.๓ นักท่องเที่ยวการขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่				

ประเด็นปัญหา	มากที่สุด (๔)	มาก (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
M๕.๔ นักท่องเที่ยวไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ของแหล่ง ท่องเที่ยว				
M๕.๕ นักท่องเที่ยวขาดความรู้และขาดข้อมูลแหล่ง ท่องเที่ยว				
๖. ท่านคิดว่าปัญหาเกี่ยวกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ใน พื้นที่ต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด				
M๖.๑ เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการท่องเที่ยว และประชาชนท้องถิ่น				
M๖.๒ ขาดความร่วมมือจากประชาชนในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน				
M๖.๓ ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบทางลบจาก กิจกรรมการท่องเที่ยว				
M๖.๔ ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน				
M๖.๕ ประชาชนขาดความรัก ความหวงแหนทรัพยากร ท่องเที่ยวในชุมชน				

๗. ปัญหาอื่นๆเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เกิตพบในพื้นที่

.....

.....

.....

.....

.....

๘. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือ
ผู้วิจัย

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์



แบบสัมภาษณ์

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตลาดเก่าอ่างศิลา เทศบาลเมืองอ่างศิลาจังหวัดชลบุรี

แบบสัมภาษณ์นี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลประกอบการจัดทำงานวิจัย ตามหลักสูตร การศึกษาระดับปริญญาโท แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิทยาการจัดการ การ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งข้อมูลต่างๆ ที่ศึกษานี้เป็นการศึกษาในเชิงวิชาการและจะไม่มีผลสะท้อนกลับในแง่ลบแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ตอบคำถามตามข้อเท็จจริง ทั้งนี้หวังว่าคงจะได้รับความกรุณาจากท่านเป็นอย่างยิ่ง

คำอธิบาย

๑. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนทุกส่วน ทั้งผู้ประกอบการและคนในท้องถิ่น ต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงมีการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นไว้ได้

๒. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นหรือชุมชนที่มีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่าน

นางสาวปองทิพย์ นาคินทร์

นักศึกษาปริญญาโท แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์

ชื่อ /สกุลตำแหน่ง.....
อายุ.....ปี สถานภาพสมรส.....
การศึกษา.....

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

๒.๑ ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดเก่าอ่างศิลาให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อย่างไรบ้าง?

➢ ด้านการตัดสินใจ

.....
.....
.....

➢ ด้านการดำเนินงาน

.....
.....
.....

➢ การแบ่งปันผลประโยชน์

.....
.....
.....

➢ การติดตามและประเมินผล

.....
.....
.....

๒.๒ ท่านคิดว่าปัจจัยใดที่สำคัญและมีอิทธิพล ต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนบริเวณตลาดเก่าอ่างศิลาในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

➢ ทักษะคติต่อการท่องเที่ยว

.....
.....
.....

➤ ความตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวม

.....
.....
.....

➤ ความตระหนักปัญหาความเสื่อมโทรมแหล่งท่องเที่ยว

.....
.....
.....

➤ แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว

.....
.....
.....

➤ การได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว

.....
.....
.....

➤ การสนับสนุนจากภาครัฐ

.....
.....
.....

๒.๓ ท่านคิดว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดเก่าอ่างศิลาให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง อย่างไร

➤ ด้านการบริหารจัดการ

.....
.....
.....

➤ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

.....
.....
.....

➤ ด้านการบริการท่องเที่ยว

.....
.....
.....

➤ สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์

.....
.....
.....

➤ นักท่องเที่ยว

.....
.....
.....

➤ ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว

.....
.....
.....

๓. ปัญหาอื่นๆเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เกิตพบในพื้นที่

.....
.....
.....

๔. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่

.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือ

กลุ่มเป้าหมายการสัมภาษณ์ จำนวน ๑๕ คน

๑. นายกเทศมนตรีเมืองอ่างศิลา
๒. ปลัดเทศบาลเมืองอ่างศิลา
๓. ผู้อำนวยการกองการศึกษา
๔. ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี
๕. กำนันตำบลอ่างศิลา
๖. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑ บ้านไทย และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมจำนวน ๒ คน
๗. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ บ้านกลาง และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมจำนวน ๒ คน
๘. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓ บ้านจีน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมจำนวน ๒ คน
๙. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ บ้านบน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมจำนวน ๒ คน
๑๐. ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๕ บ้านปากคลอง และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รวมจำนวน ๒ คน



ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ



รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ...นางสาวฐิติรัตน์ ศรีธีระวีโรจน์ตำแหน่ง...ประชาสัมพันธ์จังหวัดชลบุรี
สถานที่ทำงาน...สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดชลบุรี ...
โทรศัพท์/โทรสาร 038- 279448.....
วุฒิการศึกษา.....ศศ.ม.(รัฐศาสตร์) ม.รามคำแหง
ประสบการณ์หรือความชำนาญ...ด้านการประชาสัมพันธ์
2. ชื่อ...นายอิทธิรัฐ สินารักษ์ตำแหน่ง...นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ.....
สถานที่ทำงาน...สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี ...
โทรศัพท์ 038-274284 โทรสาร 038- 758427.....
วุฒิการศึกษา...วท.ม. การจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประสบการณ์หรือความชำนาญ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
การจัดการกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว
3. ชื่อ...นางสาวอำไพ...ศักดานุกุลจิต...ตำแหน่ง...นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ.....
สถานที่ทำงาน...สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี ...
โทรศัพท์ 038-274284 โทรสาร 038- 758427.....
วุฒิการศึกษา.....ร.บ.ม การบริหารงานท้องถิ่น ม.บูรพา
ประสบการณ์หรือความชำนาญ...การทำงานพัฒนาชุมชน, การสร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ผลิต
ผู้ประกอบการ OTOP และการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน



ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวปองทิพย์ นาคินทร์
วัน เดือน ปีเกิด	11 พฤษภาคม 2521
สถานที่เกิด	อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	อนุปริญญาการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2542 ศศ.บ.(พัฒนาการท่องเที่ยว) เกียรตินิยมอันดับ 2 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ.2555
สถานที่ทำงาน	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี
ตำแหน่ง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

